

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Rapport

R62:1978

**Information för
samhällsbyggandet I**

**Praktiska försök i fyra
kommuner**

**Rune Johansson
Rune Karlsson**

Byggforskningen

TEKNISKA HÖGSKOLAN I LUND
SEKTIONEN FÖR VÄG- OCH VATTEN
BIBLIOTEKET

R62:1978

INFORMATION FÖR SAMHÄLLSBYGGANDET I
Praktiska försök i fyra kommuner

Rune Johansson
Rune Karlsson

Denna rapport hänför sig till forskningsanslag 760772-3 från
Statens råd för byggnadsforskning till Bygginfo, Stockholm.

I Byggforskningsrådets rapportserie redovisar forskaren sitt anslagsprojekt. Publiceringen innebär inte att rådet tagit ställning till åsikter, slutsatser och resultat.

Nyckelord:
samtillsbyggande
kommunal planering
information
kurser
utbildning
handikapp

UDK 659.2
711:352
3-056.26

R62:1978

ISBN 91-540-2894-9
Statens råd för byggnadsforskning, Stockholm

INNEHALLSFÖRTECKNING

FÖRORD	7
SAMMANFATTNING	11
INLEDNING	25
BAKGRUND TILL INFORMATIONSPROJEKTET	27
Informationssituationen	27
Tankar kring en informationsmodell	28
PROJEKTBESKRIVNING FRÅN OKTOBER 1976	
VILKEN LÅG TILL GRUND FÖR PROJEKTANSÖKAN	29
Några kärnpunkter i informationsmodellen	34
INLÄRNING OCH PROBLEMORIENTERING	37
FÖRSTA PROGRAMFÖRSLAG	43
PROGRAMDISPOSITION	47
Stillfilm för allmän bakgrund	47
Pedagogisk disposition	47
FÖRSTA KOMMUN: NACKA	49
KONTAKT MED DE VERKLIGA PROBLEMEN	51
Situationen i Nacka	51
Handikapporganisationen i allmänhet	51
MOTIVATIONSSKAPANDE ÅTGÄRDER	53
Miljöbilder	53
Stillfilmen	53
Historisk utveckling	53
Samhällsmålen	54
Pressbevakning	56
PRAKTISKA FÖRSÖK	57
KORRIGERAT PROGRAM	59
FÖRSENINGAR	64
ADMINISTRATIVA SVARIGHETER INFÖR	
INFORMATIONSAKTIVITETERNA I FÖRSTA KOMMUNEN	65
INFORMATIONSMATERIALET JUSTERAS	74
ADMINISTRATION INFÖR DE ÖVRIGA TRE	
KOMMUNERNAS KURSER	80
Göteborg	80
Lycksele	87
Gävle	93

SLUTSATSER AV KURSADMINISTRATION	103
REFERENSGRUPPEN	104
DE SYNSKADADES RIKSFÖRBUNDS	
STÄLLNINGSTAGANDE	105
ENKÄT TILL KURSDELTAGARE FRÅN LOKALA	
HANDIKAPPORGANISATIONER	109
Örebro Läns Landsting den 10 nov. 1977	111
Göteborg den 8 dec. 1977 och	
Gävle den 15 dec. 1977	116
Umeå den 26 okt. 1977 och	
Luleå den 27 okt. 1977	123
SYNPUNKTER PÅ ENKÄTSVAREN	126
GENOMFÖRANDE AV DAG 1, SEMINARIEDELEN	127
Debattklimat	127
Diskussionspunkter	128
SAMMANFATTNING AV PROBLEMSTÄLLNINGAR	
INOM HANDIKAPPOMRÅDET - ERFARENHETS-	
ÅTERFÖRING TILL MYNDIGHETER, FORSKARE,	
HANDIKAPPORGANISATIONER	132
Nybebyggelse	132
Befintlig miljö	133
Gatumiljön	135
Informationsbehov	137
Kontroll av kraven	137
Låne- och bidragsfrågor	140
Samhällsplanering	142
Arbetslokaler	143
Kommunens handikappråd och handikapp-	
organisationer	143
GENOMFÖRANDE AV DAG 2, INFORMATIONSELEN	146
Deltagarantal	146
Problem med splittrad målgrupp	147
Förståelse och gensvar	149
Lokala variationer	150
Sluttimmen	151
Informationsmaterial dag 2	153

KOMMUNENS INTERNA ORGANISERING FÖR	
HANDIKAPPFRAGOR	154
LOKALA INTRESSEORGANISATIONER	156
HUR FUNGERADE INFORMATIONSMODELLEN	157
Administrationen	157
Relevant information	159
Ämnesval	161
Neutral information	162
forskarna	162
kommunpolitikerna	164
kommuntjänstemännen	165
byggarna, projektörerna	165
centrala myndigheter	166
centrala intresseorganisationer	166
massmedia	171
avslutande kommentar	172
Seminariedelen	173
Informationsdelen	176
ERFARENHETSUTBYTE	178
Inom kommunen	178
Mellan de inblandade kommunerna	179
Mellan kommuner och övriga intressenter	183
FÖRSÖKSVERKSAMHETENS FORTSÄTTNING	188

FÖRORD

Ett informationsprojekt av det här genomförda slaget, handlar till stor del om relationer människor emellan. Det handlar om att knyta och utveckla en mängd nödvändiga kontakter - ingen inblandad har varit mindre viktig än någon annan.

Ändå känns det angeläget att rikta ett speciellt varmt tack till ett antal personer, utan vilkas personliga engagemang och djupa insikt i informations- och handikappfrågor detta projekt inte hade avlöpt så framgångsrikt som det slutligen gjorde.

Susann Forsberg, Handikappinstitutet, hjälpte till med projektets "avspark" och satte oss in i handikappproblematiken i stort. Hon förmedlade viktiga kontakter och fungerade som sakkunnig i frågor om olika ekonomiska bidrag m m.

Hans Örnhall, Planverket, lät oss ta del av utkastet till de nya SBN-texterna. Med hans hjälp fick vi insikt i bestämmelsernas bakgrund och tolkningar.

Siv Söderberg, handikappkonsulent i Nacka kommun, lade ner hela sin själ i att i vår första försökskommun lotsa projektet genom alla svårigheter som stod i vår väg.

Jan Hehrne, stadsarkitekt i Lycksele kommun, gav oss en betydelsefull insikt i den lokala bebyggelsestrukturen. Han deltog i projektet med värdefull sakkunskap och visade stort intresse för att erfarenheterna skulle följas upp i den praktiska verksamheten.

Bernt Einarsson, Göteborgs stadskontor, organiserade med stor energi genomförandet i den stora, av naturliga skäl speciellt besvärliga, "kommunlabyrinten" Göteborg.

Olle Sandström, socialchef i Gävle kommun, ledde förberedelsearbetena med sin erkänt stora auktoritet på handikappområdet. Vi hade stor nytta av att ta del av de positiva och nära nog "banbrytande" handikappåtgärder som utförts i Gävle genom inte minst Olle Sandströms insatser.

Ett speciellt tack vill vi också rikta till Inger Thormark och Lars-Göran Hammar, Göteborgs socialförvaltning; Caj Söndelius, Göteborgs stadsbyggnadskontor; Carl-Evert Runzell, fastighetschef i Lycksele; Leif Ellström, socialkontoret i Gävle.

Det bör dessutom poängteras, att de kommunalråd och andra politiker som har lyckats frigöra tid för våra aktiviteter, har haft en rent avgörande inverkan på att projektet rönt den uppmärksamhet och fått den politiska förankring som varit en förutsättning för resultatet.

De ledamöter i regering och riksdag som tagit del av vårt projekt, har fyllt en synnerligen viktig funktion när det gällt att förmedla samhällets övergripande målsättningar inom handikappområdet. Speciellt tacksamma är vi också för den hjälp vi fått av Bengt-Olof Mattsson, socialdepartementet.

Referensgruppen, bestående av Hans Örnhall från planverket, Bernt Nilsson från kommunförbundet, Anders Gustavii från handikappinstitutet samt Carl Martin Wiklund från Bygginfo, har gett oss stöd och ledning och berikat arbetet med många konstruktiva synpunkter.

Handikapprörelsen, - de organisationer som företräder brukargrupperna - har tagit mycket intensiv del i vårt arbete. Vi har från dem fått såväl positiv som mycket negativ kritik. Utan dem hade projektet inte kunnat prövas i nittio-tio motgångar och i stimulerande tillfällen av framgång.

Ett stort och uppriktigt tack således till de medlemmar i handikapporganisationerna som vi mött i våra kurser och för vilka vårt informationsprojekt endast är en liten passage på vägen mot "ett samhälle för alla".

Rune Johansson

Rune Karlsson

SAMMANFATTNING

Under 1976 diskuterade en grupp bestående av personal från BFR, Bygginfo, Institutionen för byggnadsfunktionslära vid Lunds tekniska högskola och personer i BFR:s programnämnd hur man genom vissa informationsaktiviteter kunde nå ut till kommunerna med bl a praktiskt användbara forskningsresultat.

Mot denna bakgrund utarbetade Bygginfo och Handikappinstitutet ett förslag till informationsmodell.

Under slutet av 1976 beslöt BFR att finansiera ett försöksprojekt i fyra kommuner för att pröva informationsmodellen i praktiken.

Som ämne valdes "Bostadsplanering med hänsyn till handikapp".

Inlärnin g och problemorientering

Det var svårt att inom detta ämnesområde hitta svar på konkreta frågeställningar genom litteraturstudium. Skrifterna innehöll i allmänhet en blandning av ambitioner, åsikter, önskemål, krav, varierande behov, forskningsresultat med reservationer o s v.

För att genom litteraturstudier kunna få en god bild av handikappproblematiken fick man söka bland åtskilliga utgivare.

Susann Forsberg, från Handikappinstitutet, kompletterade därför projektgruppen med sina praktiska insikter inom ämnesområdet.

Efter en tid stod det helt klart att vi var tvugna att begränsa ämnesområdet till att omfatta den fysiska utformningen av samhälle och byggnader. Inledningsvis

skulle vi endast ge en kort bakgrundsbeskrivning av problem, samhällsmål, ambitioner och den allmänna utvecklingen på området.

Efter en första kontakt med den kommun som vi först skulle vända oss till, kunde vi formulera ett första programförslag.

Första kommun: Nacka

I förutsättningarna för projektet fanns att vi skulle genomföra försöksverksamheten i fyra helt olika kommuner.

Vi beslöt att välja Nacka som första kommun, dels för att den låg nära och dels för att den betraktades som en i detta avseende framstående kommun. Den hade dessutom både storstadsproblem och glesbygdspöblem inom sina kommungränser.

Den första kontakten gav en något missvisande positiv reaktion.

Den kontakten resulterade dock i att vi insåg att vi måste utvidga ämnesområdet till att innefatta anpassning av andra lokaler än bara bostäder.

Fortsatta diskussioner med representanter för de olika förvaltningarna visade dock på ett så alarmerande lågt intresse, att vi var tvungna att justera kursinriktningen i programarbetet.

Om vi överhuvud taget skulle kunna genomföra försöket, var vi tvungna att kraftigt påverka förvaltningarna. Vi insåg också att informationsmaterialet måste innehålla mer av motivationsskapande inslag.

Kontakt med de verkliga problemen

I början på mars gick vi noga igenom handikappsituationen i Nacka kommun tillsammans med Nackas handikappkonsulent Siv Söderberg.

Vi studerade det kommunala handikapprådet, remissförfarandena vid byggnadslovshantering och förvaltningarnas agerande. Vi studerade de senaste årens större byggprojekt. Vi fotograferade och dokumenterade.

Motivationsskapande åtgärder

Vi insåg att vi i informationen starkare måste betona behoven av åtgärder på handikappsidan än vad vi från början avsett.

Men samtidigt ville vi inte ge avkall på våra ambitioner att förmedla en så konkret och användbar kunskap som möjligt.

Vi tog följande pedagogiska grepp:

- Vi fotograferade bra och dåliga miljöer från de fyra kommunerna. Dessa bilder skulle sedan i informationen användas till att förankra det teoretiska resonemanget i en för deltagarna personlig verklighet.
- I den stillfilm vi tog fram för att visa problemen för människor med olika funktionsnedsättningar, stoppade vi in vissa miljöbilder från deltagarnas kommuner. Ingen väntade att känna igen sig en stillfilm med inspelat ljud.
- Vi gjorde en liten stillbildskavalkad som visade den historiska utvecklingen. Denna mycket starka berättelsen baserades på Anders Åmans bok "Om den offentliga vården".

- Vi spelade upp korta intervjuer med bostadsminister Elvy Olsson, biträdande socialminister Ingegerd Troedsson och riksdagsman Ingvar Carlsson för att slå fast de helt gemensamma samhällsmålen.
- Övrig information baserades på föreläsningar förstärkta med overheadbillsillustrationer.

Det administrativa genomförandet i första kommunen

Genom olika former och grader av påtryckningar, kunde vi skapa det intresse för försöket bland Nackas förvaltningar och nämnder, som vi från början trott varit självklart.

Kommunstyrelsen beviljade 4.500 kronor i anslag för arrangemangets kostnader.

Seminariet hölls den 30 augusti.

Diskussionen bland de 38 deltagande chefstjänstemännen och politikerna var positiv och intensiv.

DN sydost följde upp med en artikel.

Den 22 september genomfördes utbildningsetappen i informationsmodellen för 89 deltagare.

Erfarenheterna från Nacka visade att det tar mycket tid att administrativt genomföra informationsaktiviteten. Samma erfarenheter skulle vi i stort få även från de övriga kommunerna.

Informationsmaterialet justeras

På grund av den "kursändring" som genomfördes under våren och på grund av att administrationen kraftigt växte, så tog informationsmaterialet inte definitiv form förrän

under augusti.

Innan vi använde det vid de olika informationsaktiviteterna ville vi dock få det granskat av andra sakkunniga än de vi hittills haft kontakt med.

Den 9 september träffade vi därför representanter från De handikappades riksförbund, (DHR), Hörselfrämjandet (HfR), Synskadades riksförbund (SRF), Handikappföreningarnas centralkommitté (HCK) och Riksförbundet mot allergi (RmA). Dessutom deltog Hans Örnhall från Statens Planverk.

Vi upplevde mötet som tillfredsställande. Vi hade fått en del konstruktiva synpunkter som vi kunde beakta i vårt informationsmaterial.

Efter en vecka fick vi dock ett brev från en av deltagarna med antydningar till kritik. Vi kunde aldrig ana vad det brevet senare skulle resultera i .

Bl a mot bakgrund av mötet och efter egna erfarenheter utformade vi så det slutgiltiga informationsmaterialet straxt innan första utbildningsdagen i Nacka.

Administration inför de övriga tre kommunernas kurser

Förutsättningarna för projektet var att vi skulle genomföra det i fyra helt olika typer av kommuner. Förutom Nacka valdes dessa kommuner:

Göteborg, som en storstadskommun,
Lycksele, som en liten glesbygdskommun,
Gävle, som en mellanstor kommun.

Göteborg.

Den kontaktman som vi till sist lyckades få tag i efter att ha bollats omkring bland olika tänkbara personer, på-

stod senare att han aldrig tidigare varit med om en så massiv insats för att bearbeta önskade seminariedeltagare från olika förvaltningar. Trots det saknades många förvaltningschefer på seminariet.

Seminariet ägde rum den 24 november med 27 deltagare.

Arbetet och Göteborgsposten följde upp med artiklar i lokalpressen.

Den 8 december genomfördes utbildningsdagen.

Lycksele.

På grund av kommunens litenhet hittade vi snart de kanaler som kunde möjliggöra att försöket kunde genomföras.

Trots den enklare administrationen där, uteblev flera chefstjänstemän och politiker en stor del av seminariet på grund av att ett lokalt problem aktualiserats just den dagen.

Men seminariet kunde genomföras den 17 november med 24 deltagare.

Västerbottenskuriren skrev två artiklar i anslutning till detta.

Den 1 december genomfördes utbildningsdagen för 51 deltagare.

Gävle:

Gävle är en av Sveriges erkänt bästa kommuner vad gäller framsynthet och insikt om handikappfrågorna i bebyggelseplaneringen. Det var därför förvånande att konstatera att

Gävle fungerade sämst av försökskommunerna när det gällde förberedelser och "tunga" beslutsfattares deltagande i aktiviteterna. Speciellt bland ansvariga för byggnadssidan tycktes intresset för handikappinformation vara svalt.

Seminariet genomfördes den 28 november med 25 deltagare.

Arbetsbladet och Gefle Dagblad följde upp med artiklar.

Den 15 december genomförde vi den sista informationsaktiviteten inför 72 deltagare.

Slutsatser av kursadministration

Försöken visar att det åtgår minst 4 månader för att administrativt förbereda denna typ av information i en kommun, eftersom de inblandade personerna oftast är både svåra att nå och upptagna.

Administrationen blir därför hela tiden också svårbemästrad och tungrodd. Har man däremot redan lyckats skapa vissa fungerande kontaktvägar bör det gå på halva tiden.

Referensgruppen

Försöket följdes av en referensgrupp bestående av:

Hans Örnhall, Statens Planverk

Bernt Nilsson, Kommunförbundet

Anders Gustavii, Handikappinstitutet

Carl Martin Wiklund, Bygginfo

De Synskadades Riksförbunds ställningstagande

Som nämnts hade vi ett möte med representanter för handikapporganisationerna i början på september.

Detta utföll till vår belåtenhet.

Efter en vecka kom ett brev med vissa tendenser till kritik.

Efter tre månader fick vi ytterligare ett brev angående genomgången i september. Den här gången från De Synskaddes Riksförbund.

Tonen var starkt kritisk.

Vi blev medvetna om att från handikapprörelsens sida handlade det inte bara om att ge koncisa synpunkter på miljöns konkreta utformning.

Visst fanns det anledningar för en påtryckargrupp att kritisera vår information. Vi informerade till största delen om hur verkligheten ser ut idag, inom lagstiftning forskning etc., och inte om hur någon intressegrupp anser att verkligheten borde se ut.

Vi blev dock ändå förvånade över styrkan i kritiken, eftersom vi upplevt att de medlemmar i handikapporganisationerna som deltagit vid våra informationer, uppskattat den konkreta kunskap vi försökt förmedla.

Bl a eftersom ingen av dem vi varit i kontakt med från de centrala handikapporganisationerna hade deltagit när vi genomförde kurserna ute i kommunerna, gick vi ut med en enkät till de av våra kursdeltagare som var organiserade i handikapprörelsen.

Enkät till kursdeltagare från lokala handikapporganisationer

Enkätsvaren innehåller mycket ros och lite ris. Vi kunde konstatera att vår form av informationsmetodik fungerat i stort sett bra och att alla informationsinsatser på området har en stor uppgift att fylla.

Genomförande av dag 1, seminariedelen

Seminarierna i de fyra kommunerna hade som väsentligaste funktion att spegla kommunernas situation inom handikappområdet.

De synpunkter som därvid kom fram skulle dels ligga till grund för utformningen av utbildningsdagen, dels ge erfarenheter för myndigheters och organisationers framtida agerande.

Vi försökte åstadkomma dessa resultat genom att skapa en aktiv och öppen hjärtig diskussionsstämning, vilket också lyckades.

Diskussionerna kom att spontant utvecklas i olika riktningar, lite beroende på seminariedeltagarnas sammansättning.

Diskussionerna dokumenterades på band för att senare utvärderas.

Sammanfattning av problemställningar inom handikappområdet - erfarenhetsåterföring till myndigheter, forskare, handikapporganisationer

Under seminarierna framkom en hel del problem- och frågeställningar av större eller mindre betydelse. Sannolikt speglar dessa ganska väl den situation som föreligger i landets olika kommuner. Många problem är ytterst svårlösta. Naturligtvis gick det inte att lösa dessa problem inom projektets ram. Vi har dock vidarebefordrat dessa erfarenheter till berörda myndigheter och organisationer.

Frågeställningarna är grupperade på detta sätt

- nybebyggelse

- befintlig miljö
- gatumiljön
- informationsbehov
- kontroll av kraven
- låne- och bidragsfrågor
- samhällsplanering
- arbetslokaler
- kommunens handikappråd och lokala handikapporganisationer.

Genomförande av dag 2, informationsdelen

Modellens informationsfas genomfördes c:a 2-3 veckor efter den första seminariedagen.

Deltagandet varierade mellan 51 och 89 personer.

Mellan 7 och 17 förvaltningar och nämnder deltog vid utbildningsdagarna. Dessutom deltog konsulter, entreprenörer och pensionärsföreningar m fl.

Det var naturligtvis inte möjligt att tillgodose alla dessa helt olika gruppers förväntningar.

Men för att överhuvud taget kunna nå så många av dessa som möjligt, med så mycket intresseskapande information som möjligt, var vi tvungna att satsa på en mycket slagkraftig pedagogik och mycket genomarbetat informationsmaterial.

Trots diskussionerna under senare år om den fysiska miljöns betydelse inom den s k "sociala planeringen" var intresset från tjänstemännen från den sociala sektorn blandat.

För tjänstemännen från fastighetskontoren, stadsarkitektkontoren etc. var motivationen mer uppenbar. Dessa kunde mer direkt omsätta informationen i sitt arbete.

Den timme, som i det första programutkastet var reserverad för lokalt mer angelägna frågeställningar, kom aldrig till användning eftersom behoven inom detta problemområde i stort sett var gemensamma för alla kommuner.

De praktiska och ekonomiska förutsättningarna för att lösa dessa behov varierar dock i de olika kommunerna.

Som sista programpunkt var tänkt att kommunerna själva skulle agera, genom att berätta om sina ambitioner och handlingsprogram.

Redan den första kursen visade dock att det är svårt att få en sådan information att fungera.

I Lycksele skapade vi istället en panel av tre "tunga" förvaltningschefer, vilka deltagarna kunde fråga och diskutera med avslutningsvis. Vi agerade närmast som debattledare.

Detta fungerade utmärkt.

Kommunens interna organisering för handikappfrågor

Mot bakgrund av synpunkter och erfarenheter vi fått under projektets gång, kan man formulera vissa kriterier för kommunens organisering inom handikappområdet, beträffande det kommunala handikapprådet och en ev. handikappkonsulent.

Lokala intresseorganisationer

Våra kontakter med handikapprörelsen på lokal nivå har varit synnerligen givande.

Ingen annan målgrupp har visat så positivt intresse för främst utbildningsdelen av projektet.

Vi har erfarit att information till handikapporganisationernas medlemmar hittills varit bristfällig när det gäller byggnadsutformningen.

När det gäller att formulera behovsanpassade krav, finns naturligtvis inga bättre experter än dessa människor. men man kan knappast begära att de ska besitta en gedigen fackkunskap om byggnadslagstiftning, forskning, teknik och planering, när byggfackmänniskor själva har mycket svårt att hålla sig informerade om dessa frågor.

Hur fungerade informationsmodellen

Generella synpunkter om hur informationsmodellen som sådan fungerar finns sammanfattat.

Synpunkterna är grupperade under rubrikerna:

- administration
- relevant information
- ämnesval
- neutral information
- seminariedelen
- informationsdelen.

Eftersom en kraftigt komprimerad sammanfattning inte kan spegla de i vissa fall komplexa och komplicerade mönster som finns i en sådan informationsmodell, bör detta avsnitt läsas i sin helhet.

I stort sett anser vi att modellen visat sig fungera bra.

Erfarenhetsutbyte

Erfarenhetsutbyte har kunnat ske på flera olika plan och mellan olika berörda parter.

Inom kommunen har erfarenhetsutbyte skett mellan de olika förvaltningarna framför allt genom att man tillsammans har fått insikter i varandras problemområden och arbetssituation. Man har kunnat diskutera med varandra under seminarierna t ex under den avslutande fråge- och diskussionstimmern.

Mellan de inblandade kommunerna har framför allt möjligheter till erfarenhetsutbyte skapats.

De deltagande förvaltningarna i de fyra kommunerna har fått vissa hjälpmedel för att kunna utnyttja varandras erfarenheter genom ömsesidiga kontakter.

- Vi har skickat runt till de olika kommunernas förvaltningar olika dokument som vi under våra kontakter med kommunerna har fått del av och som vi bedömt vara mycket användbara för alla inblandade, berörda förvaltningar.
- Vi har också dokumenterat det kontaktnät som de fyra kommunerna på ett naturligt sätt utgör. Detta har vi gjort i form av ett kontaktkort vilket de handläggande tjänstemännen kan utnyttja för kontakter med de andra kommunernas motsvarande förvaltningar. Dessutom kan det utnyttjas för kontakter med myndigheter och viktiga organisationer.

Mellan kommunerna och berörda myndigheter och organisationer har erfarenhetsåterföringen bestått i att vi skickat en sammanställning av de under seminarierna framkomna problemen och frågeställningarna samt referaten från seminarierna, ord för ord till följande:

- Bostadsdepartementet
- Socialdepartementet
- Rikspolitiker
- Bostadsstyrelsen
- Planverket
- Kommunförbundet
- Handikappades Centralkommitté
- De handikappades Riksförbund
- Handikappinstitutet
- Byggforskningsrådet (denna rapport)

Försöksverksamhetens fortsättning

I stort sett har informationerna i försöket visat sig fungera bra.

Dessutom har informationsmodellen visat sig innehålla stora möjligheter till erfarenhetsutbyte, vilket i sin tur kan innebära att de olika kommunernas egna kunskaper och erfarenheter tillsammans och utnyttjat i en helhet, kan ge helt nya dimensioner åt den kommande hanteringen.

Arbetet med denna informationsmodell bör därför fortsätta. Inom BFR bör diskussionen tas upp över hur denna fortsättning på lämpligaste sätt bör utformas, för att som ett slutmål kunna få en fungerande informationsmodell där samhällsmål, forskningsresultat och baskunskap kan vävas in och utnyttjas på ett naturligt sätt i den kommunala hanteringen, för att totalt sett ge en bättre byggd och planerad miljö.

INLEDNING

Under hösten 1977 genomförde vi på Bygginfo fyra heldagsinformationer i Nacka, Göteborg, Lycksele och Gävle. Ämnet för informationen var handikapptillgänglighet. Eftersom nya bestämmelser höll på att träda i kraft inom detta område, berörde en stor del av informationen dess. I övrigt innehöll den konkret kunskap om byggnadsutformning baserad på forskningsresultat och andra kunskapskällor.

Dessa heldagsinformationer föregicks av halvdagsseminarier, i vilka kommunpolitiker och chefstjänstemän bl a diskuterade handikappsituationen inom kommunen och kommunens kommande behov av olika åtgärder. Dessa diskussioner skulle delvis forma den efterföljande heldagsinformation, vilken var riktad till all handläggande och på annat sätt berörd personal inom kommunen.

Diskussionen skulle dessutom ge erfarenheter till olika intressenter inom handikappområdet. Dessa två informationsaktiviteter var den viktigaste komponenten i en informationsmodell vilken idémässigt utvecklats under 1976.

Genomförandet i de fyra kommunerna ingick i ett BFR-finansierat försöksprojekt, som skulle bedöma hur en sådan informationsmodell skulle kunna fungera i praktiken.

I stort sett utföll försöket väl och modellen visade sig med vissa justeringar kunna komma att fungera även i en kontinuerlig informationsverksamhet till landets olika kommuner.

Denna rapport vill beskriva försöksverksamheten och informationsmodellen.

Avgörande för möjligheten att kunna verklighetsförankra ett teoretiskt modellförslag till en fungerande information,

är bl a hur relationerna till olika berörda intressenter i olika skeden gestaltar sig och hur modellen kan anpassas efter de olika situationer som kommer att uppstå.

Av dessa skäl vill vi i fortsättningen försöka beskriva hur vi arbetade med försöket, vilka problem som uppstod och hur vi resonerade i olika skeden av förberedelsearbetet.

Av samma skäl vill vi även redovisningsmässigt försöka spegla de mycket vardagsnära och praktiska resonemang, relationer, situationer som uppstod i försöksverksamheten.

BAKGRUND TILL INFORMATIONSPROJEKTET

Informationssituationen

På samma sätt som att tegelstenarna inte kan få stanna kvar på tegelbruken utan måste transporteras iväg för att bli till murade byggnader, måste även insikter, erfarenheter eller forskningsresultat föras ut ifrån sina ursprungliga upphovskällor för att utveckla de kommande byggobjekten eller samhällsbyggandet. Information i någon form blir här transportredskapet. Men att få en fungerande kommunikation med denna osynliga last har visat sig vara svårt. Trafiken är mycket tät, transportredskapen är mycket varierande till form och kvalitet och lasten är olika anpassad till anföringspunkterna. Eller i klartext: informationen lyckas inte transformera kunskapen i lämplig form och klarar ofta inte av att förankra kunskapen hos mottagare, praktiskt eller pedagogiskt.

I en sådan situation är det inte konstigt om endast det mest akuta behovet av kunskap kan komma att täckas med en fungerande information. Till stor del beroende på att den kunskaps-sökande själv i de fallen tar initiativ till att avgränsat informera sig om just sina akuta problem. En sådan informationssituation är naturligtvis inte tillfredsställande. Alla som har hamnat i ett sådant "ekorrhjul" vet de långsiktiga effekterna av denna situation. Mycket tyder på att delar av byggbranschen idag visar tendenser till en sådan situation.

Aldrig har vi haft en sådan omfattande och högkvalitativ forskning, aldrig har vi haft så många organ som med stor analyskraft skapar precicerade och avvägda regelkomplex för att byggandet ska uppfylla olika typer av behov och krav, aldrig har vi haft en sådan produktutveckling på komponentsidan osv. Men aldrig har vi t ex byggt så många hus med så många fel och brister som idag. Och bristerna är inte raffinerade eller resultatet av hypotetiskt osannolika betingelser utan felet är resultatet av brist på elementära kunskaper om byggteknik eller utförandemetoder.

På samma sätt är det även inom området "Planering och brukande av byggd miljö". Glappet mellan å ena sidan teoretiska analyser, forskning, sociala ambitioner i den fysiska planeringen, i myndighetsanvisningar osv och å andra sidan det praktiska förverkligandet i program- och planarbetet i kommuner eller i enskilda handläggares tjänsteutövning är ofta mycket stort. Bl a beroende på att man ännu ej har hittat tillräckligt effektiva och attraktiva informationsformer som "transportredskap". Särskilt besvärligt är det inom området planering och brukande av byggd miljö, eftersom informationen av typen "akututryckningar" aldrig kan spegla den komplexa natur som dessa problemställningar ofta besitter.

Tankar kring en informationsmodell

Mot denna bakgrund och speciellt mot bakgrunden av att forskningsresultat haft svårt att få förankring i det praktiska arbetet så har diskussioner förts mellan byggforskningen och andra organ och personer om hur man skulle kunna komma tillrätta med dessa problem.

Under diskussionernas gång mognade tankarna kring utformningen av en speciell informationsmodell som skulle kunna tänkas fungera och som dessutom var mer än endast information. Den skulle i sig initiera, samordna och skapa nya användbara kunskaper som i en kretsgång av erfarenheter skulle utveckla alla inblandade parter.

Under 1976 kom diskussionen så långt att den grupp inom BFR som drev frågan beslöt att rekommendera en försöksverksamhet under 1977 i 4 kommuner. Som ämne valdes "Bostadsplanering med hänsyn till handikapp". Bygginfo och Handikappinstitutet föreslogs att genomföra försöket.

PROJEKTBESKRIVNING FRÅN OKTOBER 1976 VILKEN LAG TILL
GRUND FÖR ANSLAGSANSÖKAN

FÖRSÖK MED EN INFORMATIONSMODELL INOM OMRÅDET

PLANERING OCH BRUKANDE AV BYGGD MILJÖ

BAKGRUND

Omfattande information om utbildning sker inom området. Planering och brukande av byggd miljö, men en bättre anpassning till mottagarens behov och arbetssituation efterlyses från flera håll. Resultatet från F & U når ofta inte ut till rätta personer och grupper i praktiskt användbara former och vid aktuella tidpunkter.

En av orsakerna är naturligtvis ämnesområdets komplexa natur. Områden och fack går in i varandra, varje fråga omfattar flera kunskapsfält.

De personer, arbetsgrupper och organ, som arbetar med dessa frågor i kommunerna ställs därför ofta inför tvärfackliga problem, där information och erfarenhetsutbyte i rationella former och resultat från forskning och utveckling är en viktig förutsättning.

I stor utsträckning saknas detta. En förstudie till detta program speglar ovanstående förhållande.

En spontant bildad grupp, där personal från BFR, Bygginfo, Institutionen för byggnadsfunktionslära vid Lunds Tekniska Högskola och personer i BFR:s programnämnd ingår, har diskuterat olika former av informationsaktiviteter inom området Planering och brukande av byggd miljö, för att förbättra den rådande situationen.

Mål, medel och omfattning har diskuterats och gruppen har ansett det lämpligt att i detta skede begränsa omfattningen till ett ämnesområde, inom vilket BFR har satsat och där praktiskt användbara forskningsresultat finns redovisade. Samtidigt betonades vikten av att anpassa former och innehåll till det verkliga behovet i kommunernas olika beslutsorgan, arbetsgrupper och tjänstemän.

Mot denna bakgrund har Byggforskningen, Bygginfo och personal från Handikappinstitutet utarbetat en modell, som skulle kunna vara allmängiltig inom detta område och som genom föreliggande ansökan föreslås prövas i fyra kommuner.

SYFTE

Syftet är att för programområde A, Planering och brukande av byggd miljö, pröva en informationsmodell eller rättare sagt en kommunikationsmodell som möjliggör att såväl ny som befintlig kunskap kommer till bättre och snabbare nytta än idag. Resultat från BFR-finansierad forskning skall här särskilt beaktas.

Området "Planering och brukande av byggd miljö" anger att kommunerna är huvudmålgruppen. Ämnesvalet avgör sedan, vilka avgränsningar eller kompletteringar som är lämpliga.

En uppgift inom projektet är därför att finna metoder att beskriva och upprätta förbindelser med målgrupperna, att deras behov och resurser verkligen styr innehåll och uppläggning av informationsaktiviteterna.

Avgränsningar: Kunskapstillskott och erfarenheter erhålls på många olika sätt. Att erbjuda en enda informationsform för detta är inte möjligt och inte ens önskvärt.

Det särskilda syftet med den i projektet valda modellen är att

- A pröva en lokalt förankrad informationsform, där informationen direkt kopplas till lokala förhållanden och kompletteras med erfarenheter från andra håll.
- B kartlägga och föreslå erforderlig lokal utbildning inom de områden som aktiviteter enligt punkt A kan komma att peka på, samordnat med andra lokala utbildningsaktiviteter.
- C undersöka möjligheterna för ett referenssystem eller kontaktsystem som berörd personal inom kommunen kan utnyttja, gärna tillsammans med andra fackmän som är verkamma i kommunen.

INFORMATIONSMODELLEN

Informationsmodellen bygger på följande 2 steg

Steg 1 Problemorientering Deltagare (målgrupp)

Steg 2 Praktisk tillämpning Deltagare (målgrupp)

Steg 1 Problemorientering

Mål

Informationen syftar till att öka deltagarnas kunskaps- och motivationsnivå. Diskussionen skall syfta till att deltagarnas olika erfarenheter och kunskaper i samklang skall skapa fungerande kanaler för erfarenhetsutbyte inom kommunen, att skapa förutsättningar för att kunna vidtaga åtgärder av organisatorisk eller administrativ art samt att initiera information eller utbildning av olika målgrupper inom kommunen.

Metod

Kommunens politiker och chefstjänstemän träffas under ledning av en specialist (eller till specialist för tillfället utbildad). Antalet deltagare bör begränsas till ca 30 st. Vid det tillfället presenteras och diskuteras det aktuella problemområdet enligt exempelvis följande mönster:

- a) Orientering om ämnesområdet
- b) Information om samhällets mål samt medel och metoder för att nå detta mål
- c) Information om övrigt bef. kunskapsmedel, bl.a. forskningsfronten
- d) Diskussion och grupparbeten med syfte att, mot bakgrund av informationen, konkretisera de lokala problemen och att formulera behoven av olika insatser, dels för kommunens eget arbete, dels för informationsaktiviteten i steg 2.
- e) Resultatet av steg 1 av intresse för forskning och utveckling vidareförs till centrala organ och institutioner.

Byggnadsnämnden deltar aktivt genom medverkan i beskrivningen av forskningsfronten.

En lokal arbetsgrupp etableras i samband med att planeringsarbetet startar genom Byggnadsnämndens försorg med uppgift att beskriva kommunens behov, problem och resurser.

Basinformationen utarbetas av Byggnadsnämnden i samråd med BFR och för ämnet aktuella institutioner.

Steg 2 Praktisk tillämpning

Mål

Syftet med detta steg är att med utgångspunkt av den tidigare genomförda problemorienteringen bereda handläggande tjänstemän möjlighet att tillsammans fördjupa sig i de praktiska möjligheter (användbara kunskaper), som står till buds vid problemlösning och handläggning av de ärenden som berörs av ämnet. Motsvarande aktiviteter skulle sedan återkomma i andra ämnen, men med samma informationsmönster.

Metod

Steg 1 resulterar i någon form av en problemöversikt och ett åtgärdsprogram. För detta svarar en arbetsgrupp, som kommunen utsett i samband med förberedelserna för steg 1.

Detta material ligger till grund för detaljanpassning av den information eller fortbildning, som läggs upp för handläggande tjänstemän och grupper. Även lokala konsulter, t ex byggnadsprojektörer samt byggare, bör beredas möjlighet att delta.

Principuppläggnig

Resultat från steg 1

Genomgång av basmaterial och dess betydelse för de lokala förhållandena

Tillämpning, övning

Resultat, diskussion

Genomgång av erforderligt kontaktnät för att lösa aktuella problem.

Nämnda arbetsgrupp svarar för anpassningen till de lokala förhållandena.

Basmaterial utarbetas centralt av Bygginfo i samråd/samarbete med BFR och för ämnet aktuella institutioner.

Deltagarna ges möjlighet att återkomma med frågor.

FÖRVÄNTAT RESULTAT

Modellen förväntas ge till resultat att

- kommunens politiker och tjänstemän får en modell för en generellt tillämpbar informationsaktivitet, inriktad på förvaltningsövergripande åtgärder och som ger insikt i nyheter om normer, aktuell forskning och dess resultat satt i belysning av de lokala förhållandena,
- ett enkelt och för målgruppen mindre resurskrävande informationssystem finns tillgängligt som utgångspunkt för fortsatta egna studier och problemlösningar,
- F & U får en mera marknära kontakt med kommunernas dagliga problem och ett omfattande nät av erfarenhetsutbyte byggs upp som kan tappas av vid olika tillfällen,
- ge insikt i ett särskilt ämne,
- organ och institutioner som sysslar med information och fortbildning inom detta område får tillgång till erfarenheter om målgruppernas arbetsuppgifter och arbetssituation.

UTVÄRDERING

För att utvärdera resultatet har ett särskilt program utarbetats i samråd med Lunds Tekniska Högskola.

TÄNKBAR UTVECKLING, KOSTNADER, FINANSIERING

Kommunerna har att svara för information och utbildning av sin personal. Medel för detta finns (bör finnas) avsatt i kommunens budget.

Någon eller några gånger per år torde vissa ämnen/problem vara aktuella för den skisserade modellen, dvs lokalt genom-

förda aktiviteter. Detta bör kunna utgöra grunden för någon form av informationsabonnemang, som på sikt till största delen skulle kunna finansiera genomförandet hos, låt oss säga, 200 kommuner.

För själva ämnesbearbetningen krävs sannolikt särskilda medel.

Uppbyggnaden får ske successivt och i samverkan med Kommunförbundet.

PROGRAM FÖR FÖRSÖKET: BOSTADSPLANERING MED HÄNSYN TILL HANDIKAPP

Utformning genomförande

Detta försök är avsett att genomföras i fyra kommuner. Dessa väljs i samråd med BFR, Kommunförbundet och, i det här fallet, Statens Handikappråd. Man bör, för att få spridning på erfarenheterna, välja olika stora kommuner i olika delar av landet: två i glesbygd och två mer tätbebyggda.

För att få ett så stort intresse som möjligt samordnas aktiviteterna med publiceringen av Planverkets nya handikappnormer.

Under våren 1977 kan man förutsätta att behovet av information runt handikappanpassning av bostäder är stort i och med Planverkets nya regler. Det är därför inte särskilt djärvt att förutskicka att diskussionerna efter informationen i steg 1, dvs då vi möter politiker och cheftjänstemän, kommer att peka på behov av fortbildning av tjänstemän och konsulter i just handikappanpassning av hus och dess närmiljö.

Av dessa skäl väljs redan nu, som ämne för steg 2, Planverkets handikappregler. Detta ger dessutom fördelen att man kan förbereda informationen i steg 2 parallellt med förberedelserna till steg 1 och att man på så sätt snabbare kan komma igång med steg 2.

Dokumentation

Behovet och utformningen av dokumentationen fastställs under det förberedande arbetet.

Tidplan

Enligt nu tillgänglig information avser Planverket att ge ut supplement nr 2 till SBN 1975 (inkluderande handikappreglerna) vid årsskiftet 1976/77. Således bör träffarna genomföras under vintern 1977.

Informationsmaterialet förbereds av Bygginfo och Susann Forsberg, Handikappinstitutet, under hösten 1976. Detta arbete föregås av kontakter med berörda kommuner, så att man bättre lär känna informationsbehov och svårlosta frågor.

Några kärnpunkter i informationsmodellen

Projektanslaget beviljades 1976-12-13. Kontraktstiden kom att innefatta 1977-01-01 - 1977-06-30.

Som framgick av projektbeskrivningen så var tanken att information skulle ges i två steg. Den egentliga informationen skulle lämnas under en heldag i det andra steget. Den informationen skulle lämnas till alla som kunde antas påverkas av ämnet. I och för sig så skulle deltagarna kunna komma att representera olika verksamhetsområden inom kommunen och skulle därför ha olika informationsbehov. För att få en helt mottagaranpassad information skulle man kanske därför informera varje grupp för sig. Men det borde finnas uppenbara fördelar med att samla alla berörda fack och intresseområden inom kommunen till en gemensam basinformation. På det sättet skulle man kunna få ett konstruktivt erfarenhetsutbyte mellan de olika facken och personerna som i sig skulle kunna initiera nya tankar och krafter i de kommunala aktiviteterna. Av samma skäl ville vi försöka få med även privata konsulter och entreprenörer vid denna informations/utbildningsdag.

Men denna information borde dock totalt sätt vara anpassad efter kommunens behov.

Bl.a. för att kunna göra denna anpassning till kommunens behov skulle dag 2 föregås av ett halvdagsseminarium där vi ville samla en utvald grupp av politiker, chefstjänstemän och "tunga" handläggare inom kommunen. Huvudpunkten i detta seminarium skulle bli en diskussion mellan deltagarna kring ämnet. Diskussionen skulle förhoppningsvis ge en bild av informationsbehovet men också ge en bild av den totala situationen i kommunen för just det valda ämnesområdet. T.ex. hur mycket man ekonomiskt tänkte satsa på vissa aktiviteter, hur man administrativt tänkte lösa

vissa problem, var man stod kunskapsmässigt, vilka attityder man visade upp gentemot vissa frågeställningar, hur homogent man tacklade frågor som skar tvärs igenom förvaltningarna, vilka ambitioner man hade för framtiden, vilka interna problem man hade, vilka kontakter man hade med varandra, andra kommuner och myndigheter osv.

Den typen av erfarenheter skulle komma att ligga till grund för dels utformningen av dag två men också för erfarenhetsutbytet mellan de olika kommunerna och till myndigheter, forskare, organisationer osv.

För att kunna få dessa personer att under diskussionen öppna sig och ge dessa synpunkter så skulle informationsmodellen innehålla den psykologiska mekanism som går ut på att den som får något, han ger också gärna något. Dessa politiker och chefstjänstemän skulle få information till sina förvaltningar under dag två. Men även under dag 1 skulle man få en 2-timmars basinformation innan diskussionen. En av våra ambitioner och inriktning skulle därför också komma att gå ut på att skapa och stimulera ett spontant debattklimat.

Även på den nivå som dessa personer skall representera så hoppades vi på ett konstruktivt erfarenhets- och stimulansutbyte genom det enkla faktum att man skulle komma att samlas runt ett gemensamt problem i någon form av aktivitet under en viss tid.

Den som försökt att samla många människor till en information, som man innan informationen inte riktigt vet värdet av, känner till att det är svårt att få någon nämnvärd uppslutning. Speciellt gäller det om man vill försöka samla ledande personer i den kommunala organisationen.

En av grundtankarna bakom informationsmodellen var därför att försöka rida på någon våg av spontant intresse. Åtminstone tills informationsformen var etablerad och väl

känd. För detta försök valdes därför ämnet handikapp bl.a. på grund av att nya handikappbestämmelser höll på att träda i kraft. Bestämmelser som skulle komma att påverka byggprocessen på många sätt.

Dessa frågeställningar var några av de kärnfrågor vi hade att tackla när vi i slutet av januari 1977 skulle börja att ta itu med projektet.

INLÄRNING OCH PROBLEMIORIENTERING

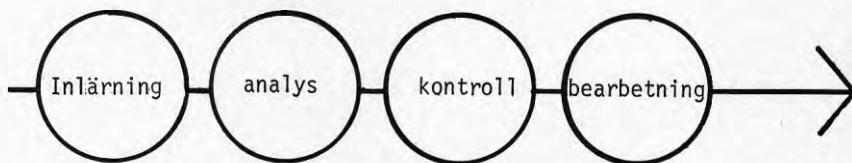

Fig. Förberedelse- och programarbete.

Utbildning eller information är alltid en kombination av sakkunskap och pedagogik. Den svagaste delen är alltid dimensionerande för informationens effekt.

I det här projektet representerade vi på Bygginfo den pedagogiska sakkunskapen och Handikappinstitutet fackkunskapen.

Den projektgrupp som etablerades fick denna sammansättning

Bygginfo Rune Johansson
 Rune Karlsson
 Claes Hammarlin

Handikapp- Susanne Forsberg
 institutet

Huvudansvaret för program- och informationsarbete låg på oss på Bygginfo. Handikappinstitutet genom Susann Forsberg skulle sätta oss på spåren och hjälpa oss i vårt programarbete och komplettera oss under informationsaktiviteterna.

Våra insikter i handikappproblemen var inte större än andra genomsnittliga byggares insikter, dvs ganska små. I och för sig är det ett bra utgångsläge för att man skall kunna skapa relevanta informationsmedel och informationsformer. Man förstår mottagarens situation och behov. Men i motsats till

många andra ämnesområden upplevde vi till och med att vi inte riktigt hade någon egentlig känsla för vad vi egentligen saknade för kunskaper.

Med hjälp av Susann Forsberg samlade vi på oss så mycket dokumenterad fakta som möjligt. Det var ett splittrat och svårtillgängligt flöde av faktadokument som vi försökte samla och gå igenom. Det är många som skriver en hel del. Skrifterna och dokumenten är också ofta väldigt komplext sammansatta till sitt innehåll.

Det är svårt att hitta enkla svar på konkreta frågor genom litteraturstudier. Skrifterna är ofta en blandning av ambitioner, åsikter, önskemål, krav, behov som varierar, kompromisser, forskningsresultat med reservationer osv. För att få en god bild av handikappproblematiken genom litteraturstudier fick vi främst gå till dessa utgivare:

Departementen

Statens planverk

Bostadsstyrelsen

Naturvårdsverket

Standardiseringskommissionen

Nordiska kommittén för byggbestämmelser

Byggnadsstyrelsen

SPRI

Byggforskningsinstitutet

Högskolorna

Handikappinstitutet

Handikappföreningarnas Centralkommitté, HCK

De Handikappades Riksförbund, DHR

Synskadades Riksförbund, SRF

Hörselfrämjandet, HfR

Riksförbundet mot allergi, RmÅ

Dessutom har många kommuner själva satt ihop olika former av informationsskrifter om handikapp.

Naturligtvis är litteraturen och det skriftliga informationsflödet en spegel av den enormt komplexa bild som handikappproblematiken utgör.

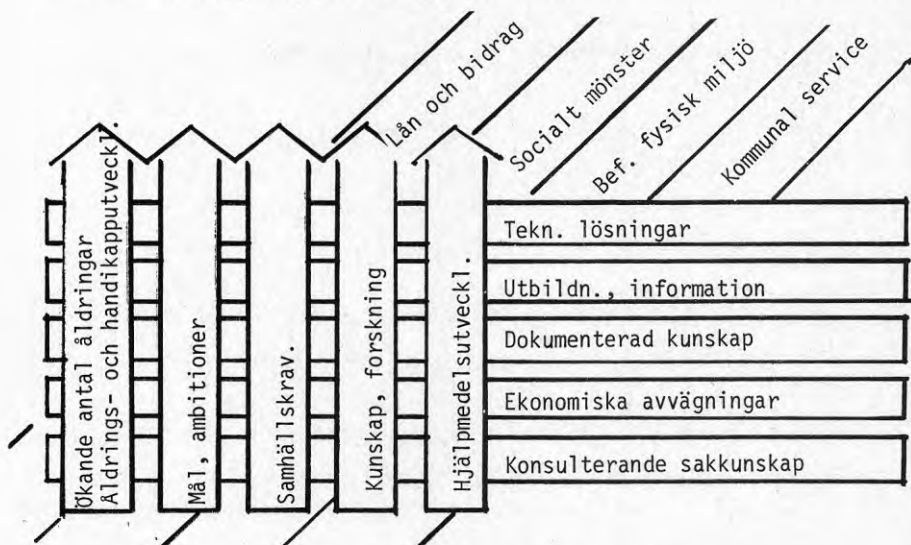

Fig. Vår upplevelse av handikappproblemens struktur.

Utän tvekan får även en motiverad och ambitiös projektör svårigheter när han skall försöka sammanfasa handikappambitioner med övriga funktionskrav till ett visst objekt inom vissa ekonomiska ramar om han inte kan hitta konkreta svar på konkreta frågeställningar.

Risken är stor att han i detta läge väljer bestämmelsernas miniminivå. De kan han (förhoppningsvis) ändå hitta och de "kan han få råd" att sätta sig in i.

Det hävdas ibland med viss rätt att enkla, överskådliga och konkreta dokument, t ex vettigt sammansatta handböcker, skulle "mekanisera" projektörens tankar så att han sedan inte med sin fantasi skulle kunna utveckla, förbättra eller specialanpassa sina objekt, eller att de skulle låsa en teknisk utveckling. Men mot bakgrund av våra ansträngningar i projektets inlärningsfas och mot bakgrund av projektörers, entreprenörers och byggnadsinspektörers arbetssituation så tror vi att man måste

analysera, samordna, systematisera och konkretisera den dokumenterade handikappkunskapen till ett vettigt arbetsredskap för byggare. I det bör dock finnas bakgrunden och avvägningar redovisade för att inte få den riskerade negativa effekten av ett sådant hjälpmedel.

Situationen blir heller inte bättre av att den kunskaps-, mål- och ambitionsutveckling som hela tiden sker, successivt förändrar projekterings- och produktions- och kontrollsituationen.

Efter ett tag stod det helt klart att vi var tvungna att begränsa ämnesområdet. Vi valde att inrikta oss på den fysiska utformningen av samhället och byggnader. Vi inriktade oss på att där ge konkret information om lösningar och utformning med orientering om bakgrundsproblemen och att inledningsvis endast ge en kort orientering om samhällsmål, ambitioner och den allmänna utvecklingen på det här området.

Vi koncentrerade således inläringen och analysen till en sektor av det totala ämnesområdet. Parallellt med detta arbetade vi fram frågeställningar.

En intressant iakttagelse vi gjorde var att inläringen i ett tidigt skede framför allt belyste vår okunnighet och skapade fler frågeställningar än vad vi fick svar på. Efter en tid vände utvecklingen och då började vi nå den mognad i ämnet som var en förutsättning för att kunna genomföra utbildning och diskussioner. Hur en sådan inlärningskurva ser ut tidsmässigt varierar med ämnets komplexitet. Detta ämne kräver i likhet med många andra samhällsplaneringsproblem en lång inlärningsprocess.

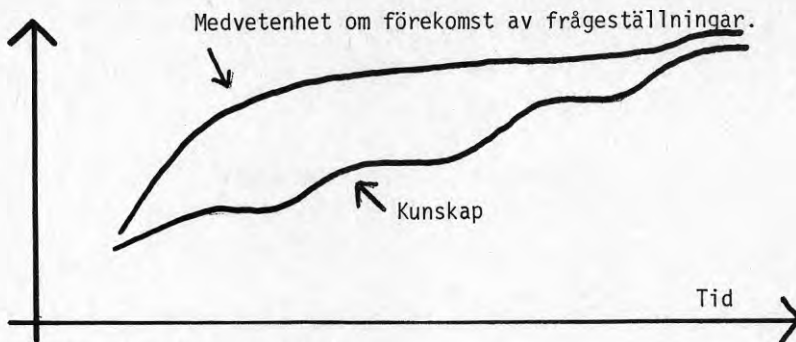

Fig. Inlärningsprocess.

Vid avgränsningen och inriktningen av ämnet reducerade vi projektgruppens storlek. En av orsakerna var att vi fann att det tog nästan längre tid för tre stycken att utveckla projektet än det tog för två, på grund av att man hela tiden hade en trögare interndiskussion och internkommunikation.

De frågeställningar vi kom att söka svar på var dessa

- o Hur har handikappproblematiken utvecklats historiskt?
- o Hur har lagar och bestämmelser utvecklats?
- o Vad innehåller byggnadsstadgan och vad är bakgrunden?
- o Vad innehåller Svensk Byggnorm i detalj när det gäller handikappfrågor, tolkningen, bakgrund, konsekvenser?
- o Hur påverkar lån och bidrag de tekniska lösningarna?
- o Hur fungerar de olika handikappen? (funktionsnedsättningarna)
- o Vilka ytterligare krav utöver byggnormens kan man ställa på den byggda miljöns utformning mot bakgrund av de olika handikappen (funktionsnedsättningarna)?

Dessa övergripande frågeställningar kunde så brytas ner i ett par hundra delfrågeställningar, vilka vi med hjälp av litteraturstudier, forskningsresultat och diskussioner med sakkunniga försökte få svar på.

Efter en första kontakt med den kommun som vi först skulle vända oss till i försöket så kunde vi formulera ett första programförslag till de båda dagarna.

FÖRSTA PROGRAMFÖRSLAG

Programförslag till dag 113.00-14.00 Inledning

Stillfilm "Handikappad miljö"

Filmen vill visa de problem som många handikappade människor dagligen ställs inför på grund av den omgivande miljöns utformning.

Diskussion i anslutning till filmen

14.00-15.00 Samhällets krav och stimulansåtgärder för anpassning av miljön för olika handikappgrupper

Samhällets krav

Framför allt behandlas § 42 a i Byggnadsstadgan och de nya utökade kraven i SBN 1975.

Samhällets stimulansåtgärder i form av service, lån och bidrag.

Övriga bakgrundsfakta.

15.00-17.00 Diskussion

Diskussionen syftar till att få fram och belysa de huvudsakliga problemen och hur man skall kunna närma sig en lösning av dessa. Den skall också belysa och formulera behovet av informationsinsatser till olika målgrupper.

De som bör medverka vid denna diskussion bör vara personer som på ett eller annat sätt kan påverka eller påverkas av dessa problemställningar i den kommunala beslutsprocessen.

Programförslag till dag 2

09.00-10.00 Inledning

Stillfilm "Handikappad miljö"

Filmen vill visa på de problem som många handikappade människor dagligen ställs inför på grund av den omgivande miljöns utformning.

Diskussion i anslutning till filmen

10.00-11.00 Byggnadsstadgans och Byggnormens krav på inomhusmiljö

Med denna programpunkt avses att klara ut och ge bakgrund till de krav som SBN 1975 ställer på byggnaders generella anpassning till personer med nedsatt rörelseförmåga eller orienteringsförmåga. Tyngdpunkten ligger därvid på det som är generellt för alla byggnadstyper, dvs offentliga byggnader, arbetslokaler och bostäder.

De nya utökade kraven innebär bl a att även bostäder skall vara tillgängliga

Genomgång av § 42 a i Byggnadsstadgan

Genomgång av de utökade kraven i SBN 1975, innehåll och konsekvenser.

12.00-14.00 Ytterligare anpassning av inomhusmiljön för olika handikappkategorier

Syftet är att beskriva vad olika handikapp ställer för speciella funktionskrav på inomhusmiljön. Utgångspunkten för beskrivningen är individuell anpassning av bostäder i småhus och flerbostadshus. Tanken är att därigenom skapa större insikt i hur all inomhusmiljö (offentliga lokaler, arbetsplatser) kan göras tillgänglig utöver kravnivån i § 42 a Byggnadsstadgan.

Inledning

Deltagarna får arbeta med en enkel övningsuppgift för att själva få möjlighet att tänka sig in i de handikappades situation.

Genomgång av olika exempel på anpassningsåtgärder.

Existerande finansieringsmöjligheter; bl.a. en stillfilm om bostadsanpassningsbidrag.

Diskussion.

14.00-15.00 Anpassning av utemiljön

Avsikten är att redovisa kraven i SBN 1975 för tomtmarkens utformning. Men eftersom normen är ganska "tunn" i dessa avseenden kommer en hel del allmänna kunskaper, som inte är direkt knutna till SNB 1975-komplexet att presenteras.

SBN 1975 gäller endast tomtmark, men även stadsmiljön utanför tomtgränsen kommer att behandlas.

Utemiljöns utformning enligt Byggnadsstadgans och Byggnormens krav.

Vad man i övrigt kan och bör göra med utemiljön, t ex beträffande underlaget, utstickande föremål, provisoriska hinder, nivå-skillnader osv.

Diskussion

15.00-16.00 Kommunens ambitioner, rutiner och handlingsprogram

Denna punkt avser att belysa den egna kommunens agerande i dessa frågor. T ex vilka rutiner som finns vid olika handläggningar av handikappärenden. Hur byggnads- och stadsplaner utformas. Vilka samråd som finns osv.

Den kommer även att försöka belysa de målsättningar och konkreta handlingsprogram eller planer som finns eller är under utarbetande.

Information av kommunens handikappkonsulent.

Information av andra kommunala befattningshavare.

Diskussion

16.00-17.00 Lokala problem

Denna timme är reserverad för någon speciell eller några speciella lokala problemställningar i samband med handikapp.

Vad den ska innehålla bestäms under dag 1.

PROGRAMDISPOSITION

Tankarna bakom förslaget var att vi till 100 % skulle göra i ordning ett färdigt kursunderlag för dag 1 (seminariedelen). Dag 2 (informationsdagen) skulle vi förbereda till 75 %. 25 % skulle utformas efter den första dagens diskussioner.

Att vi trots allt valde en så hög grad som 75 % berodde på att vi funnit att ämnet i sig skapade varierande problem och behov i större utsträckning än att de lokala förhållandena skapade varierande behov och problem. En stor del av informationen måste naturligtvis också vara av typen allmängiltig basinformation, t ex hela avsnittet om byggnadsstadgan, de nya handikappbestämmelserna och den allmänna informationen om handikappproblemen.

Stillfilm för allmän bakgrund

Den allmänna inledande informationen om vad handikapp innebär eller vad den otillräckliga miljön kan få för konsekvenser på människor med olika funktionsnedsättningar beslöt vi att presentera med hjälp av en stillfilm eftersom det mediet på ett bra sätt kan spegla verkligheten. Tyvärr kunde vi inte hitta någon bra färdigproducerad stillfilm, utan vi blev tvungna att producera den själva.

Pedagogisk disposition

Vi hade en omfattande diskussion om hur vi skulle presentera kunskapen pedagogiskt. Det fanns två alternativ

- a) att vi skulle presentera lösningar kopplade till olika utrymmen eller funktioner, t ex samlade handikappkrav på hallar, entréer, badrum osv.

b) att vi skulle presentera lösningarna utifrån de olika funktionsnedsättningarna, dvs behov och lösningar kopplade till t ex rörelsehindrades, synskadades, allergikernas behov osv.

Vi fann att i vår egen inläring så var vi tvungna att renodla problemställningarna och koppla de till de olika behoven, dvs de olika funktionsnedsättningarna.

Först efter den kunskapen man därigenom tillägnat sig kunde man se på byggnadsdelar eller funktioner och bedöma dem i sin helhet utifrån de samlade handikappsbehoven. Det går inte att hoppa över det första steget.

Av det skälet utgick vi ifrån att även deltagarna på kursen måste lära byggnads- och planutformning genom att först förstå de olika behov som olika funktionsnedsättningar skapar. Informationen måste samverka i en sådan inläring. Därför valde vi alternativ b).

Under ett tidigt analys- och inläringsskede hade vi endast teoretiskt tillägnat oss kunskaper under sekundans av Susann Forsberg. Men för att skapa en för kommunerna relevant information måste vi börja skärskåda de praktiska och konkreta problemen i den kommunala hanteringen.

FÖRSTA KOMMUN: NACKA

I förutsättningarna för projektet fanns att vi skulle genomföra försöksverksamheten i fyra helt olika kommuner. För att kunna utveckla oss själva, bedömde vi att den första kommunen borde ligga nära Stockholm och vara en ur handikappsynpunkt bra kommun. På det sättet kunde vi i projektets utvecklingsfas ha täta kontakter med kommunen och dessa skulle kunna bli lärrika.

Vi diskuterade med olika sakkunniga, framför allt med Bertil Johnson, BFR, om lämpliga alternativ.

Vi fastnade för Nacka kommun. Nacka var både glesbygd och storstad på en gång, Nacka hade både arbetsplatser och bostäder och Nacka hade en erkänt skicklig handikappkonsulent.

I slutet på januari tog Susann Forsberg kontakt med Nackas handikappkonsulent Siv Söderberg. Hon var intresserad och skulle ordna ett första möte den 3 februari.

Till mötet kom förutom vi på Bygginfo och Susann Forsberg även en representant för stadsarkitektkontoret, fastighetskontoret, kommunens förmedlingsorgan och Siv Söderberg.

Samtliga var positiva. Vi diskuterade Nackas speciella problem, vilket framförallt var den kuperade terrängen. Vi kom också överens om att inte för mycket fixera oss vid just bostäder eftersom det byggdes så lite bostäder i Nacka under den perioden.

Det var ett litet problem eftersom projektet hette just "Bostadsplanering med hänsyn till handikapp". Tidigare hade vi avgränsat ämnet i ett avseende. Nu insåg vi att vi måste utvidga det i ett annat avseende. Det fanns dock, som vi såg det, ingen anledning att låsa sig på något sätt. De funktionskrav man vill ställa på bostadsutformning med avseende på olika handikapp gäller naturligtvis även andra

typer av lokaler.

Siv Söderberg skulle samla övriga förvaltningar för att ordna med deltagandet och de praktiska arrangemangen, som tider och lokaler.

Allt föreföll gå mycket smidigt. Efter det första mötet utformade vid det första programförslaget.

Under slutet av februari hade Siv Söderberg sitt möte med förvaltningarna.

Efter det ringde hon oss och var rasande. Få var nu intresserade. Vissa tyckte att de inte hade tid att gå, andra ville endast gå under något avsnitt. Överhuvud taget skulle det bli svårt att få ihop intresserade till denna information.

Vi blev tvungna att lägga upp en strategi för att inte spolia projektet från start. Om inte Nacka ville ta emot en gratisutbildning, trots att den kommunen betraktades som en av landets mest motiverade och framstående, när det gällde handikappfrågor, hur skulle det då gå i de kommuner som inte var lika motiverade.

Hur detta utvecklades återkommer vi till.

Denna tidiga kontakt med Nacka kommun fick oss att justera kursinriktningen i programarbetet.

KONTAKT MED DE VERKLIGA PROBLEMEN

Parallellt med de teoretiska studierna insåg vi att vi måste närmare studera hur problemen såg ut i verkligheten. Vi fick god hjälp av Siv Söderberg i Nacka med detta.

Det krävs en hel del mod för att låta sig utbildas av den kommun, som man sedan själv ska utbilda. Men kommer man bara över den tröskeln så inser man snart värdet av ett sådant tillvägagångssätt.

Situationen i Nacka

I början på mars satte vi oss ner med Siv Söderberg och diskuterade igenom Nacka kommun. Vi pratade om det kommunala handikapprådet, hur det är sammansatt och hur det fungerar. Vi pratade om remissförfarandena vid byggnadslovshandtering och vid låneärenden. Om hur de olika förvaltningarna agerade i olika situationer. Vi studerade de senaste årens större byggprojekt och vad som inte klaffade. Vi diskuterade olämpliga bostadsutformningar. Vi tittade på stadsplaner, sociala situationer o s v. Dessa diskussioner gav mer än månaders studier i böcker.

Efter en tid åkte Siv Söderberg och vi ut och såg oss omkring i kommunen. Vi granskade nya Centrumanläggningen, skolor, kommunalhus, simhallen, utemiljön m m. Vi fotograferade och dokumenterade.

Dessa tillfällen påverkade inriktningen på hela projektet.

Handikappsituationen i allmänhet

Vi var nu framme i slutet av mars. De slutsatser vi hittills kunnat dra av djupdykningen i Nacka, och av andra vunna insikter från annat håll var att;

- inom kommunerna varierar kunskaperna, insikterna och

motivationen för handikappfrågor enormt mellan olika förvaltningar och mellan olika personer

- att gapet mellan samhällets respektive handikapprörelsens övergripande mål och det praktiska förverkligandet är stort och det varierar efter olika förvaltningsars motivation och handlingskraft.

I och för sig skulle detta motivera flera och olika informationsinsatser för att komma mitt i prick. Men fortfarande trodde vi på den positiva psykologiska effekt man kan nå, genom att samla olika kategorier till en gemensam information. De mer kunniga och motiverade personerna hoppades vi skulle "dra upp" de mindre motiverade. Informationen skulle därigenom få en större "tyngd".

Vi behöll därför informationsmodellens struktur.

De signaler vi från början fått, att det bara var att informera och fylla på med kunskap hur mycket som helst, och att alla satt med öppna armar och öron och väntade, stämde inte riktigt med verkligheten.

Dessa nya insikter påverkade utformningen av informationsunderlaget.

MOTIVATIONSSKAPANDE ÅTGÄRDER

Vi kände att vi mer behövde betona behovet av olika insatser samtidigt som vi inte ville ge avkall på våra ambitioner att förmedla så konkret och användbar kunskap som möjligt.

Miljöbilder

Vi fotodokumenterade brister i ny och gammal miljö i de kommuner vi skulle vända oss till. Dessa bilder skulle vi visa under kursen, efter de mer teoretiska avsnitten om bestämmelser och andra anpassningsåtgärder, till vilka vi normalt utnyttjar overhead-bildsmediat. Detta skulle visa sig få en positiv effekt. Plötsligt såg deltagarna sin omgivande miljö med nya ögon och den teoretiska informationen fick en förankring i en personlig verklighet.

Stillfilmen

Den största effekten räknade vi dock med att få, genom att lägga in bilder från deltagarnas **egna kommuner i still-** filmen. Stillfilmen som heter **"Handikappad miljö"** ville visa att handikappet inte endast sitter hos den enskilda personen, utan är en relation mellan personer och omgivningen. En anpassad omgivning kan innebära att en person inte behöver vara så handikappad. I filmen finns två tysta sekvenser, där vi visar på olämpligt utformade miljöer. I sekvenserna satte vi in bilder från deltagarnas omgivning. Ingen väntade sig att känna igen sig i en stillfilm med inspelat ljud.

Historisk utveckling

Efter stillfilmen ville vi visa hur synen på handikappfrågorna har förändrats från att ha varit en fråga om hjälpmedel och barmhärtighet, till att ha blivit en fråga om miljöns anpassning.

Vi gjorde därför en liten historisk berättelse baserad på Anders Åmans bok "Om den offentliga världen".

Den effekt vi räknade med, var att många med uppvaknad

självkritik skulle känna igen sina egna tankar i de uttryck som kom fram under 1800-talet och början på 1900-talet. Tog man sedan emotionellt avstånd från den tidens tänkesätt, så skulle det vara en fin bas för en fortsatt information

Samhällsmålen

Efter den historiska utflykten ville vi så slå fast samhällets nuvarande målsättning. Vi ringde därför upp socialdepartementet och diskuterade med departementssekreterare Bengt-Olof Mattsson, sekreterare i Handikapputredningen.

Den 6 april träffade vi Bengt-Olof Mattsson på Socialdepartementet. Vi utbytte tankar kring detta projekt i en mycket positiv anda.

Mötet resulterade i att Bengt-Olof Mattson skulle boka tid hos statsrådet Ingegerd Troedsson och att han skulle tala med departementsråd Sune Jussil om ett möte med Elvy Olsson.

Vi fick även med oss de enkätsvar som "våra" fyra kommuner lämnat till 1966-års handikapputredning om handikappsituationen i sin kommun 1966. Även detta avsåg vi att ta upp under seminariet för att diskutera utvecklingstendensen i kommunen.

20 april träffade vi Ingegerd Troedsson för intervju, diskussion och fotografering. Mötet var mycket givande.

Samma dag träffade vi Sune Jussil för att diskutera ett ev. möte med Elvy Olsson. Även hos honom mötte vi ett positivt gensvar. Vi kom överens om att skicka en beskrivning och ett programförslag till Elvy Olsson.

Detta gjordes den 10 maj. Den 11 maj skickade vi ett liknande brev till riksdagsman Ingvar Carlsson med en förfrågan om vi kunde få komma och diskutera och intervjua även honom.

Den 26 maj träffade vi stadsrådet Elvy Olsson och den 3 juni träffade vi riksdagsman Ingvar Carlsson.

Alla tre träffarna med de ledande rikspolitikerna gav ett entydigt besked. Samhällsmålen när det gäller handikapp är helt entydiga och samstämmiga, även över partigränserna.

Dessa träffar resulterade i en kort stillfilm.

Effekten hoppades vi skulle bli, att även politikerna på det kommunala planet skulle svara upp mot rikspolitikernas ambitioner.

Vi hoppades att även de som missat utvecklingen på handikappområdet de senaste åren, nu skulle bli förvissade om att det inte längre handlar om önskedrömmar från handikapprörelsens sida.

Betoning av kraven

I programskrivningen och i inbjudan lade vi också betoningen på de nya handikappbestämmelserna för att därigenom få dessa att fungera som den morot som vi från början hade avsett.

När vi väl skulle få deltagarna till informationen, hoppades vi kunna presentera övriga kunskaper och forskningsresultat med en sådan slagkraft att även skeptikerna kunde bli intresserade.

Till en viss del så representerar Planverkets texter i vidare bemärkelse de avvägningar mellan olika krav och behov, som i många avseenden kan betraktas som realistiska. Bestämmelserna och kommentarerna till dessa tar dock ganska lite fasta på t ex de hörselskadade och på allergikerna, varför vi måste komplettera bilden framför allt inom dessa områden.

Vi hade också mycket positiva kontakter med Hans Örnhall på Statens Planverk under arbetets gång.

Pressbevakning

För att skapa ett intresse och en nyfikenhet hos deltagarna inför informationstillfällena, skulle vi försöka få lokalpressen att skriva om dessa.

Det utsända pressmeddelandet:

Diskussion och information om handikappanpassning i Nacka, Göteborg, Gävle och Lycksele kommuner

I Sverige har nyligen en lag trätt ikraft som medför att i stort sett all nybebyggelse skall göras tillgänglig för alla människor, dvs. även s.k. "handikappade" människor. På riksplanet finns en tillsynes över parti-gränserna gemensam uppfattning om målsättningen: "Ett samhälle för alla". Före bostadsministern Ingemar Carlsson betecknar de nya bestämmelserna för bostädernas tillgänglighet som unika i världen. Lagstiftning och forskning har en klar inriktning på att avlägsna alla handikapphinder i miljön.

Men det är på det lokala planet - ute i kommunerna - som ambitionerna skall förverkligas. Det ställer speciella krav på beslutsfattare, planerare, granskare, projektörer och byggare.

Vilka problem finns för genomförandet av samhällsambitionerna? Hur stor kunskap finns om krav och behov? Hur stort engagemang kan uppbibras? Hur inverkar kommunernas ansträngda ekonomi? Hur fungerar den kommunala organisationen i detta fall?

Detta är några av de problem som fyra kommuner får tillfälle att samlas kring för att finna ut lämpliga lösningar och handlingsalternativ. Statens råd för byggnadsforskning finansierar nämligen ett projekt om handikappinformation som nu genomförts av Bygginfo.

Vi tycker att dessa frågor är synnerligen angelägna, men vi inser också att arbetssituationen i kommunerna är pressad - många trycker på från olika håll för att fånga de kommunala beslutsfattarnas uppmärksamhet. Men vi befarar också att om kommunerna inte utnyttjar sådana här tillfällen kommer miljön även i fortsättningen att göras otillgänglig för många människor: Misstag i planering och projektering p.g.a. bristande kunskap; dyra ombyggnader p.g.a. att bristerna upptäcks för sent etc.

PRAKTISKA FÖRSÖK

I vårt informationsmaterial byggde vi alltså in vissa pedagogiska knep för att göra teorin mer verklig. Men i vårt programarbete led vi trots allt av att skrifter och resonemang många gånger var för abstrakta. Tex problemen för den rullstolsbundne vid olika hinder. Vi tog del av åtskilliga teorier om kantstensproblemen för en rullstolsbunden person. Men de flesta kom till olika slutsatser. Samma gällde problemen med ramper för rullstolsbundna. Som en naturlag återkommer numera maxlutningen 1:12 och maxlängden 6 m för godtagen ramp.

Men vad innebär det egentligen?

Vi stötte på att projektörer och planerare av slentrian föreskrev den lutningen trots att det skulle gå att göra en flackare lutning.

Vi försökte få handikappinstitutet att göra försök som visade vilka krafter som fordrades för att rulla en rullstol uppför olika lutningar och på olika underlag.

Men de hade inte resurser för sådana försök.

Vi lånade därför en rullstol av Akema. Med hjälp av den och en inköptkilopondmeter gjorde vi enkla försök. Vi rullade uppför och nerför trottoarkanter av olika höjd. Vi provade s k "mopedfällor". Vi rullade uppför och nerför olika branta backar och vi rullade på olika mjuka underlag. Samtidigt mätte vi igångsättningskrafter och rullningskrafter på rullstolen.

Dessa mycket enkla försök gav en helt ny dimension åt vår insikt om de rörelsehindrades problem.

Vi hade aldrig trott att 1:12 var så brant. Vi hade aldrig heller trott att det var förenat med fara att försöka rulla uppför en 4-cm trottoarkant.

Hade vi vid det tillfället haft en känsla för den heta diskussion som råder mellan synskadade och rörelsehindrade inför vissa företeelser, så skulle vi behövt att även pröva på den blindes dilemma vid övergångsställen.

Vi hade ganska ingående diskussioner om hur vi skulle förmedla dessa insikter under kursdagarna. Vi hade små möjligheter att göra liknande praktiska försök i kurslokalerna. Om inte sådana aktiviteter ska få jippokaraktär, så behövs en hel del tid för genomförandet.

Det rörde sig heller inte om speciellt stora krafter för att rulla en rullstol uppför lutningen 1:12. C:a 10-12 Kp (100-120 KN). Men dessa krafter är dock betydande på grund av det raka läge som armarna har vid kraftmomentet. Under kursdagarna försökte vi efterlikna denna situation genom att fästa kilopondmätaren vid sitsen till en stol. Deltagarna kunde sedan på rasterna pröva sina krafter i en ställning som liknade den som används för rullstolskörning. Denna aktivitet väckte dock inget större gensvar hos deltagarna. De flesta var för "blyga" för att försöka.

I början på juni hade vi en ganska god överblick över ämnesområdet och informationsmaterialet började ta form.

KORRIGERAT PROGRAM

Det program som vi nu strukturerade fick följande fördelning och innehåll:

Dag 1, seminariedagen		
- Inledning, bakgrund till informationen, program osv.	10 min = 4% av tot.tiden	
- Stillfilm, "Handikappad miljö" inkl. kommentarer till film	15 min = 6%	"-
- Historisk utveckling äldre tiders synsätt på handikapp	6 min = 3%	"-
- Stadsråden, ljudband, diabilder	5 min = 2%	"-
- Avrundning, den moderna synen på handikappproblematiken, lagar, bestämmelser, behov, ambitioner, kommunens roll osv.	9 min = 4%	"-
- Rast	10 min = 4%	"-
- Byggnadsstadgan, nya och gamla handikappbestämmelser	30 min = 12%	"-
- Lån och bidrag allmänt	15 min = 6%	"-
- Kafferast	20 min = 8%	"-
- Bilder på bra och dåliga miljöer ur handikappsynpunkt i den egna kommunen (för att aktivera delt. till en bra debattlust)	15 min = 6%	"-
- Diskussion	105 min = 45%	"-

Dag 2, informationsdagen		
- Inledning, bakgrund till informationen, program, rapport från dag 1 osv.	10 min = 2%	av tot.tiden
- Stillfilm "Handikappad miljö" och kommentarer till filmen	15 min = 4%	"-
- Historisk utveckling, äldre tiders synsätt på handikapp	6 min = 1%	"-
- Stadsråden, ljudband, diabilder	5 min = 1%	"-
- Den moderna synen på handikapp, lagar, bestämmelser, behov, ambitioner, kommunernas roller osv.	9 min = 2%	"-
- Rast	15 min = 4%	"-
- Byggnadsstadgan, utveckling, innehåll, tolkningar.	20 min = 5%	"-
- Tillämpningsbestämmelserna till byggnadsstadgan SBN 1975, status, kravnivåer, tillämpning.	20 min = 5%	"-
- Nya handikappbestämmelsernas ikraftträdande, publicering	20 min = 5%	"-
- Rast	15 min = 4%	"-
- Handikappbestämmelser i SBN avseende rörelsehindrade	40 min = 10%	"-
- Ytterligare anpassningsåtgärder för rörelsehindrade utöver SBN-kraven, baserade på erfarenheter, forskningsresult. osv.	5 min = 1%	"-

- Lunch	60 min = 14% av tot.tiden	
- Handikappbestämmelser i SBN avseende synskadade	20 min = 5%	""
- Ytterligare anpassningsåtgärder för synskadade utöver SBN-kraven baserade på erfarenheter, forskningsresultat osv.	20 min = 5%	""
- Rast	10 min = 2%	""
- Handikappbestämmelser i SBN avseende hörselskadade	5 min = 1%	""
- Ytterligare anpassning för hörselskadade utöver SBN-kraven baserade på erfarenheter, forskningsresultat osv.	35 min = 8%	""
- Handikappbestämmelser i SBN avseende allergi	5 min = 1%	""
- Ytterligare anpassning för allergiker utöver SBN-kraven baserade på erfarenheter, forskningsresultat osv.	25 min = 6%	""
- Rast	20 min = 5%	""
- Utemiljöns anpassning	45 min = 10%	""
- Rast	10 min = 2%	""
- Information initierat av diskussionen under dag 1	50 min = 11% av tot.tiden	

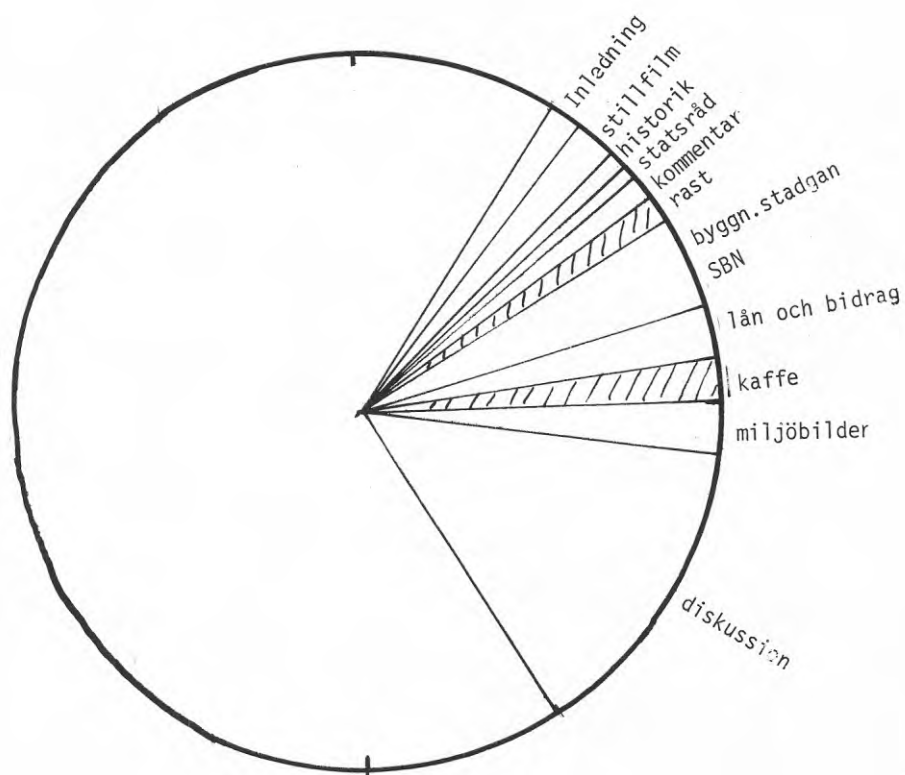

Fig. Disposition av dag 1.

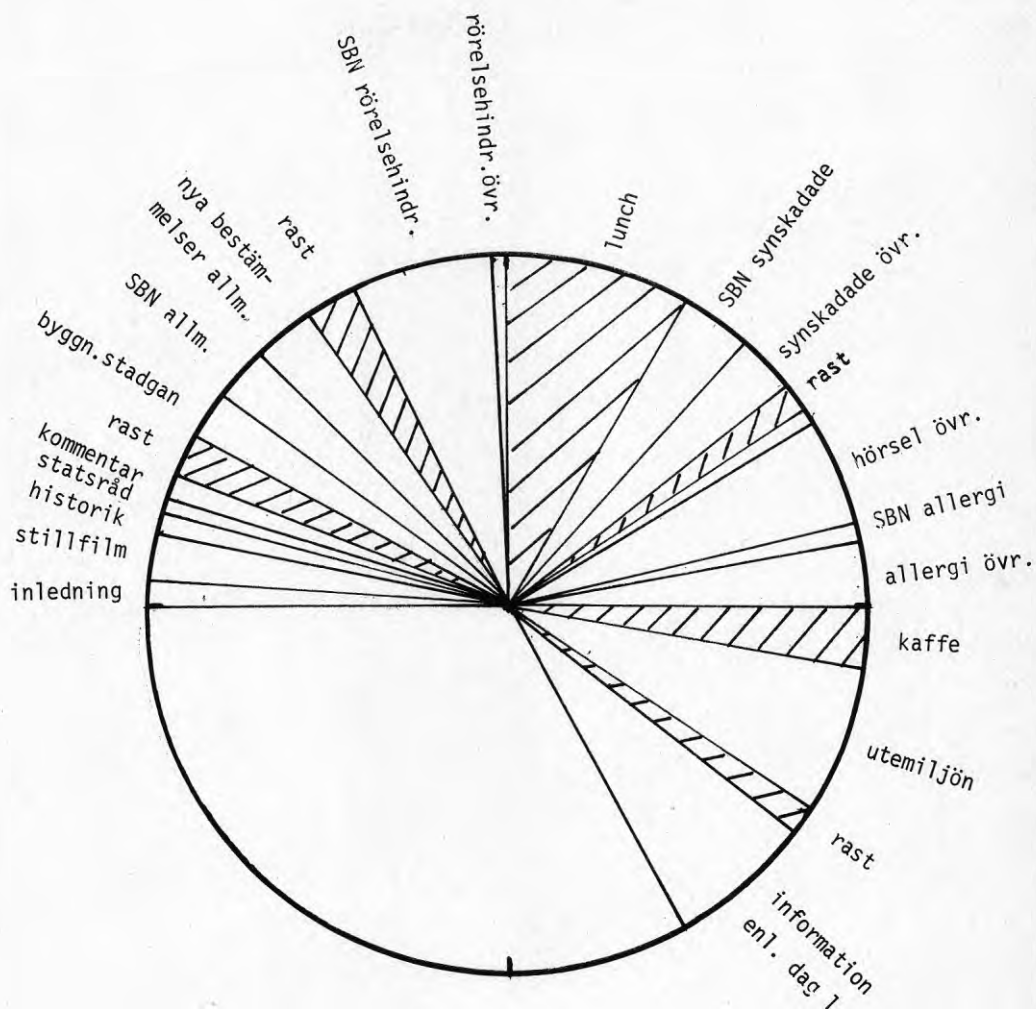

Fig. Disposition av dag 2.

FÖRSENINGAR

Redan när kontraktstiden för projektet spikades, stod det klart att projektet inte skulle kunna vara genomfört före kontraktstidens utgång den 30 juni 1977.

En av grundtankarna bakom projektet, nämligen att man skulle utnyttja det spontana intresse som fanns för ämnet på grund av de nya handikappbestämmelserna, visade sig under projektutvecklingen bli av ännu större betydelse för projektets genomförande än vad man från början trott.

Men de nya tillämpningsbestämmelserna till den utökade lagtexten i byggnadsstadgan som skulle publiceras av Planverket under våren -77, blev undan för undan uppskjutna. Överhuvud taget visade sig hela det nya "regelkomplexet" kring de nya bestämmelserna både bli försenade och mycket splittrade.

Detta i kombination med erfarenheterna från Nacka, när det gällde att försöka samla tjänstemännen till träffarna, gjorde att vi i slutet av juni blev tvungna att begära förlängning av kontraktstiden till den 31 dec. 1977.

ADMINISTRATIVA SVÄRIGHETER INFÖR
INFORMATIONSAKTIVITETERNA I FÖRSTA KOMMUNEN

Som tidigare nämnts så togs första kontakten med Nackas handikappkonsulent, Siv Söderberg, per telefon i slutet av januari.

Kontakten resulterade i ett inledande möte i Nackas nämndhus den 3 febr. mellan projektgruppen, Siv Söderberg och tre förvaltningar. Mötet gav inga antydningar om kommande problem. Siv Söderberg skulle samla alla berörda parter till en information och för en diskussion om administrativa åtgärder, t ex lämpliga tider, lämplig lokal osv.

Denna kontakt gav dock inte förväntat resultat. Intresset var måttligt från de inblandade förvaltningarnas sida. Vissa hade inte tid för sådana "marginella" problem. Andra ville endast ta del av just den del av informationen som de direkt hade nytta av. Och en del tyckte att det inte fanns några problem att tala om.

En upprörd Siv Söderberg och vi träffades den 8 mars för att diskutera igenom de olika förvaltningarnas roller och egenskaper. Vi drog upp en strategi för att skruva upp intresset.

Den 10 mars skickade vi ut ett brev till de personer vi bedömde vara nyckelfigurer, ca 15 st. Brevet beskrev kortfattat bakgrunden till och värdet av informationen. I formuleringarna låg inbyggt en viss avvägd styrka av påtryckning och förmånserbjudande.

Handikapp; seminarium - utbildning

- Behovet av kunskap och insikt i handikappproblematiken blir allt mer påträngande. Speciellt med tanke på de utökade krav på handikappanpassning som håller på att genomföras.

Statens Byggforskningsråd har därför beslutat att som försök ge fyra kommuner i landet möjligheter till utbildning och utveckling av dessa viktiga frågor.

Bygginfo, som är ett branschägt informationsorgan, har i samarbete med Handikappinstitutet getts resurser att utarbeta en seminarieform och ett utbildningspaket. Ett preliminärt programförslag för dessa aktiviteter finns redovisat i bilagt programförslag.

Seminariet som kommer att genomföras under en halv dag, syftar till att genomlys kommunernas problem och behov i dessa frågor. Som underlag för diskussionen kommer en tvåtimmars grundläggande information att ges. Denna "halvdag" riktar sig till kommunens politiker, chefspersonal och handläggande tjänstemän.

Efter ca 2 veckor kommer en utbildningsdag att genomföras för de tjänstemän och andra berörda som behöver mer kunskap och insikter för att på ett bättre sätt kunna handlägga dessa frågor i sin dagliga verksamhet. Det är en fördel om även privata konsulter och entreprenörer inbjuds, dvs de som handläggarna ofta har kontakter med.

Erfarenheterna från de övriga kommuner, som också deltar i detta projekt, kommer att tillföras kommunen.

Kommunförbundet, Planverket och Handikappinstitutet bevakar projektet som deltagare i en referensgrupp.

Som ett preliminärt förslag gäller att Nacka kommun ska erbjudas detta seminarie- och utbildningsprogram under maj månad.

BYGGINFO

Rune Johansson

Under de tre följande dagarna ringde vi runt till alla som fått brevet för att få personlig kontakt och för att få tillfälle att utbyta tankar runt ämnet och projektet. Attityden hos personerna var nu lite tvekan men inte alls avvisande.

Det framgick att vissa förvaltningschefer inte ville ta ställning själva utan ville helst ha övergripande beslut från kommunstyrelsen först.

Vissa förvaltningschefer måste fundera lite till på hur arbetsbelastningen såg ut under den aktuella perioden. Kommunalråden var mycket svåra att nå per telefon. Men de vi fick tillfälle att prata med var artigt positiva, men lite avvaktande.

Vi hade lagt upp arbetet så att vi tog en del av kontakterna, medan Siv Söderberg själv pratade med de övriga.

Två av dessa var mycket tveksamma.

Den 15 mars hade vi så återigen möte ute i Nacka nämndhus. Med var projektgruppen, Siv Söderberg, och de två viktigaste förvaltningarnas representanter.

Stämningen var nu helt förändrad. Det fanns inte längre några hinder. Vi preliminärbokade kurserna till slutet av augusti och mitten på september. Det skulle nämligen bli svårt att genomföra kurserna under maj - juni.

En preliminär genomgång av antalet tänkta deltagare visade att vi till och med skulle bli tvungna att begränsa antalet deltagare från varje förvaltning.

Vi satte taket till 35 deltagare dag 1 och 90 deltagare dag 2.

Personer i handikapprådet som representerade lokala handikapporganisationer började trycka på och ville vara med i diskussionen i seminariet under dag 1.

Vi ville dock inte det med tanke på att vi ville ha en helt förutsättningslös diskussion som både visade på kunskaper och ambitioner, men också på okunnighet och negativa attityder. Vi ville därför helst inte ha någon i det avseendet "hämmande" faktor med. Under dag 2 däremot var naturligtvis alla handikapporganisationer välkomna, eftersom vi där enbart var tacksamma för alla kompetenta och kunniga som fanns för att få en så bra information eller utbildning som möjligt.

Vi bestämde att förvaltningarna skulle ha lämnat in uppgifter om deltagare senast den 30 mars.

Formell inbjudan skulle så gå ut kring midsommar och en påminnelse c:a 1,5 vecka innan de båda informationstillfällena.

Den 4 april ringde Siv Söderberg. Allt hade gått bra, men de två förvaltningar som vi hade problem med hade endast anmält två deltagare tillsammans.

Vi beslöt att vi skulle ta personliga kontakter med dessa. Siv Söderberg och handikapprådet skulle ansöka om medel för informationen hos kommunstyrelsen.

Upprepade försök resulterade så i att vi fick tid för personliga möten med de två förvaltningarna till slutet av maj och början av juni.

Ansökan om medel för informationen gick ut den 24 april.

NACKA KOMMUN
Socialkontoret

1977-04-25

Kommunstyrelsen

Bygg-Info har av Byggforskningsrådet fått i uppdrag att lämna information till kommunerna om byggnadsstadgans § 42 A och de nya utökade kraven i svensk byggnorm 1975.

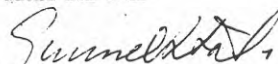
Byggforskningsrådet har utsett Nacka kommun till en av de första kommunerna att få denna information, då Nacka är en progressiv och framåtsträvande kommun i handikappfrågor.

Enligt förslag från Bygg-Info skall genomförandet ske den 30.8.1977 under en halv dag och den 22.9.1977 under en hel dag. Första dagens information vänder sig till förtroendevalda och tjänstemän inom kommunen, varvid beräknas deltagande av 30-35 personer, och den andra dagen skall delta tjänstemän från kommunen, entreprenörer, arkitekter, byggnadsingenjörer m fl från företag som regelbundet utför uppdrag åt kommunen, varvid beräknas deltagande av 80 - 100 personer.

Informationen ges av Bygg-Info och Handikappinstitutet. Deras medverkan är kostnadsfri för kommunen, som dock har att svara för kostnaderna för arrangemangen.

Handikapprådet hemställer därför hos kommunstyrelsen om att 4.500:- kronor ställes till handikapprådets förfogande för genomförande av dessa informationsdagar.

Nacka som ovan

Gunnel Stål
Ordförande i handikapprådet

Siv Söderberg
Handikappkonsulent

Kommunstyrelsen godtog ansökan den 10 maj

NACKA KOMMUN

NACKA SOCIAL
SAMMANTRÄDESPROTOKOLL

ANK 24 MAJ 1977

Sammanträdesdatum

Blad

Kommunstyrelsens arbetsutskott

1977-05-10

§ 370

HEMSTÄLLAN OM ANSLAG FÖR GENOMFÖRANDE AV INFORMATIONSDAGAR RÖRANDE BYGGNADSSTADGAN OCH SBN 1975

Förelåg handikapprådets § 36/1977, i vilken anfördes:

"Bygg-Info har av Byggforskningsrådet fått i uppdrag att lämna information till kommunerna om byggnadsstadgan § 42 A och de utökade kraven i svensk byggnorm 1975.

Nacka kommun har utsetts bli en av de första kommunerna att få denna information den 30.8.1977 och den 22.9.1977.

Handikapprådet beslutar

att hos kommunstyrelsen hemställa om att 4.500:- kronor ställes till rådets förfogande för genomförande av informationsdagarna.

Paragrafen förklaras omedelbart justerad."

Ekonomidirektören föreslog, efter samråd med informationssekreteraren, att medel ställs till förfogande ur konto 5.030.30, information.

Arbetsutskottet beslöt

att bifalla handikapprådets förslag och anvisa 4.500:- kronor ur konto 5.030.30.

§ 371

FULLMAKT ATT INGE ANSÖKNINGAR OM LAGSÖKNING OCH BETALNINGSFÖRELÄGGANDE M M

Då frågan redan var reglerad i kommunstyrelsens reglemente utgick ärendet.

Justerandes sign

KIS *ki*

Utdragsbestyrkande

[Signature]

Andersson

I slutet av maj hade vi så vårt möte med den ena av de två tveksamma förvaltningarna.

Mötet gick i en positiv anda.

Vi informerade om byggforskningsrådets generösa satsning, om rikspolitikernas intresse kring projektet och om hur viktigt vi bedömde denna förvaltnings medverkan vara. Efter att ha fått en personlig kontakt, genom att utbyta tankar om sommaren och solen osv., så fanns det inte längre tillstymmelse till tveksamhet. Vi kom överens om hur många som skulle ställa upp. Förvaltningschefen skulle lämna in namnförslag till Siv Söderberg senare.

I början på juni hade vi så mötet med den andra förvaltningen. I det här fallet gick det inte lika smidigt. Man bedömde här att man kunde tillämpa bestämmelserna som fanns på området, och att det egentligen inte fanns några direkta informationsbehov.

Dessutom var man tveksam till den formella proceduren kring inbjudan. Man hade inte fått några uttryckliga direktiv att ställa upp osv.

Men mötet avlöpte positivt till sist. De skulle ställa upp med samma deltagande som den förra förvaltningen. De skulle meddela Siv Söderberg vilka som skulle ställa upp.

Den 22 juni skulle inbjudan skickas ut med deltagarlista. Men de två specialbearbetade förvaltningarna hade fortfarande inte hört av sig vid denna tidpunkt!

Vi ringde den ena förvaltningen. Efter flera försök fick vi tag i chefen. Han hade glömt bort det hela.

Chefen för den andra förvaltningen funderade fortfarande på om det formellt var helt riktigt att de skulle vara med. Efter att vi hänvisat till den paragraf i kommunstyrelsens protokoll som visade att kommunstyrelsen sanktionerat informationen och efter att vi försäkrat honom att deras medverkan vore både nyttig och angelägen, så lovade han

att skicka in namn till oss på deltagare. Deltagarförteckningen fick dock i det läget gå ut med en uppgift om att de båda förvaltningarna meddelade namnen senare.

Den 25 augusti gick påminnelse ut med uppgifter om buss-tider o likn.

Den 30 augusti kl 13.00 hölls så det första seminariet en vacker sensommar dag i en kursgård vid Baggensfjärdens vatten.

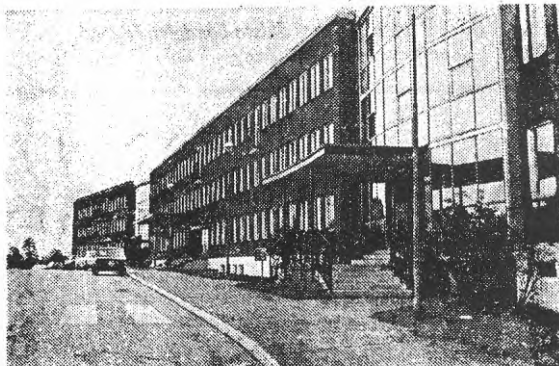
Deltagandet var maximalt 38 personer.

Fritidskontoret	6 pers.
Fastighetskontoret	6 "
Gatukontoret	2 "
Parkkontoret	2 "
Ansvariga politiker	4 "
Skolkontoret	3 "
Socialkontoret	6 "
Stadsark.kontoret	8 "
Stadsing.kontoret	1 "

Konferensledare	Rune Johansson
	Rune Karlsson
	Susann Forsberg (HKI)

Onsdagen den 7 september 1977

Hit - men inte längre

• Den här byggnaden, nämndhuset, där kommunens förvaltningar håller till, hör till de mest svårtillgängliga för handikappade i Nacka.

Svårt för handikappade besöka Nackas styresmän

■ Nacka är en av fyra kommuner i landet där alla kommunalt anställda ska specialnuggas i handikappfrågor. Den första genomgången hörjades med en bildkavalkad av en del svåra passager för rörelsehindrade i Nacka. Det blev en lång lista på brister i utemiljön, och lektionen blev snabbt en politisk diskussion.

— Nacka är ändå ganska bra på det här. Främst genom ett aktivt handikappråd. Det säger Rune Johansson på Bygg-Info, som är byggbranschens informationsorgan och som arrangerar den här drivan.

Det är framför allt de offentliga byggnaderna som är svåra, fortsätter han. Och så Orminge centrum, där hissen inte fungerar.

Det finns en ny skärpt lagstiftning för hus men ingenting att göra efter i utemiljön.

Vid Värmdövägen hade man hittat en livsfarlig skylt med vassa kanter, på andra ställen sitter provisoriska rep vid byggen, och trottoarerna är på vissa håll skyhöga.

Det handikappanpassade gånätet i Eknäs var dagens hetaste fråga, och där blev det politisk debatt under lektionen. Närvarande var alla kommunalråd och alla "tungna" tjänstemän i kommunalhuset.

— Det viktiga är att handikappfolk är med då vi planerar allt, men de får inte alltid som de vill, säger kommunalrådet Reinhold Eriksson (m). Det finns så många problem att vi inte överallt kan göra något så exklusivt som i Eknäs.

— Och vi kan inte särskilja offentliga byggnader från andra hus då det gäller tillgänglighet. Så vi kan inte utlova någon konkret förbättring för de handikappade i Nacka just nu, slutar kommunalrådet.

Om ett par veckor fortsätter kampanjen, och då ska bland andra de som ritar och bygger husen vara med.

Den 22 september genomfördes dag 2, utbildningsdagen.
 Deltagandet var maximalt, 89 st.

Fastighetskontoret	11 pers
Fritidskontoret	12 "
Gatukontoret	5 "
Handikapprådet	2 "
Kulturkontoret	1 "
Mark-och exploaterings- kontoret	2 "
Parkkontoret	4 "
Skolkontoret	1 "
Socialkontoret	16 "
Stadsark.kontoret	11 "
Stadsing.kontoret	1 "
Bostadsförmedlingen	1 "
Kommunalråd	4 "
privata konsulter och entreprenörer	18 "

Erfarenheten från Nacka visade att det tar sin tid att få
 hela den kommunala förvaltningsapparaten att kunna ställa
 upp för en gemensam aktivitet.

Samma erfarenheter skulle vi i stort få även från de övriga
 kommunerna.

INFORMATIONSMATERIALET JUSTERAS

Parallellt med våra studier av ämnet, hade vi stegvis fördjupat ett informationsunderlag. Men "kursändringen" som vi gjorde under våren resulterade i mer pedagogiska metoder och mediaformer för att öka kursdeltagarnas motivation för ämnet. Den tungrodda administration som måste till för att överhuvud taget kunna "komma till skott" gjorde att informationsmaterialet inte började ta form förrän under augusti.

Vi ville emellertid ha synpunkter på sakinnehållet från de sakkunniga som vi hittills endast i begränsad utsträckning hade haft kontakt med: de centrala handikapporganisationerna. Sakkunskapen är i det här fallet spridd på ganska många organisationer och personer. Och precis som i så många andra situationer upplever vi återigen problemet med att samla ett större antal upptagna personer till en gemensam träff inom en inte alltför avlägsen tid.

Vi lyckades dock få till stånd ett möte hos oss den 9 sept. dvs endast 2 veckor innan utbildningsdagen den 22 september.

Följande personer deltog från handikapporganisationerna:

De Handikappades Riksförbund, DHR:	Gunnar Johansson
Hörselfrämjandet, HfR:	Gunnar Falk
Synskadades riksförbund, SRF:	Stig Becker
Handikappföreningarna Central- kommité, HCK:	P-G Braf (konsulterande projektör åt främst SRF)
Riksförbundet mot allergi, RmA:	Bengt Fernerud

Dessutom deltog Hans Örnhall från Statens Planverk.

Stillfilmerna fick genomgående positivt mottagande. Stig Becker tyckte att det var lite för lite om synskadade, annars var det bra.

Ambitionen att presentera ett endags informationsunderlag under knappt en dag, parallellt med diskussioner, kommentarer och frågor från vår sida, skapade naturligtvis en ojämn och osammanhängande karaktär åt vår muntliga framställning.

Gunnar Johansson, DHR, gav oss en hel del insikter i problem för de rörelsehindrade som vi inte tänkt på tidigare. Gunnar Johansson är själv gravt rörelsehindrad. Han var direkt positiv till informationen.

I avsnittet om den fysiska utformningen av byggnader fick vi både allmänna och detaljerade synpunkter från Stig Becker, men framför allt från P-G Braf, som av många betraktas som en av de mer sakkunniga inom just det området. Synpunkterna var av den karaktären att vi hade all anledning att känna oss belåtna med grundmaterialet.

Inom avsnittet om hörsel, upplevde vi själva vårt basmaterial som otillräckligt.

Hörselhandikappades behov finns endast måttligt representerat i bestämmelsekomplexen. Det finns överhuvud taget inte mycket dokumenterat material att tillgå när det gäller konkret byggnadsutformning i detta avseende.

Väldigt mycket av diskussionen runt detta ämnesområde handlar om hjälpmedel och sociala och psykologiska problem som finns förknippade med handikappet.

Gunnar Falk, HfR, höll naturligtvis med om våra funderingar. Han kunde dock inte i någon större utsträckning utveckla de konkreta lösningar vi eftersträvade. Vi kom överens om att de skulle skicka ett kompletterande material, och att vi skulle utveckla framför allt kunskaperna om hörselns funktion och hörselskadornas effekt.

Till allergiavsnittet hade vi det minst färdiga materialet. Bengt Fernerud kunde dock direkt ge oss både användbara synpunkter och en hel del värdefullt stencilmaterial från RmÅ.

Det visade sig att en del av det studiematerial som vi hade tagit del av tidigare, främst en BFR-finansierad rapport om allergi, hade klara brister.

De medicinska insikterna i allergiproblemen utvecklas ständigt och många av de skrifter som finns förlorar efter en tid aktualitet. Handikappet som sådant har också en annan karaktär än övriga funktionsnedsättningar. Det går inte att tänka sig fram till goda lösningar inom allergiområdet på samma sätt som t ex för rörelsehindrade. Man är därför här i ännu högre grad beroende av bra och lättillgänglig skriftlig information. Tyvärr saknas dock detta.

Vi upplevde mötet som tillfredsställande. Vi hade fått en hel del konstruktiva synpunkter som vi kunde beakta i vårt informationsmaterial.

Vi kom överens om att organisationerna skulle ge ytterligare synpunkter på kopior av vårt overheadmaterial så att vi sedan kunde justera detta.

Efter 1 vecka fick vi följande brev:

Läns-HCK

1977-09-14

Handikappföreningarnas Centralkommitté
i Stockholms län.

David Bagares Gata 3, 111 38 Stockholm
Telefon 117794, 117777
Postgiro 451314-9

KODIA

för kännedom: G. Johansson DHR

S Becker SRF
B Fernerud RmA
G Falk HfR

Rune Johansson
BYGG INFO
Hudiksvallsgatan 6
113 30 Stockholm

Jag vill först tacka för den trevliga genomgången hos er (77-09-09).

Det är första gången som man upplevt en så vid presentation av problematiken inom området de handikappade och den fysiska miljön. Särskilt var bildbandet, trots en viss snedfördelning mellan grupperna, instruktivt.

Liksom i många andra sammanhang, har konsumenten dock lämnats utanför vid framtagandet av materialet. Även har aspekter från projektör (motsv), som ofta samverkar med konsumentens, förbisetts.

Eftersom det finns en klar diskrepans mellan lagtext å ena sidan, samt tillämpningsföreskrifter och detaljkunskaper, bör man utnyttja den erfarenhets återvinning som vunnits i de kommuner/organisationer där man kommit längre.

Ett samrådsskede bör komma till stånd, i vilket man berikar materialet, och på så sätt ger det den perfektion och tyngd som är möjligt. Det är särskilt viktigt, eftersom det annars kan ge komplikationer i tex det lokala arbetet för en bättre miljö --- olika grupperingar arbetar utifrån olika kunskapsstock.

Med vänliga hälsningar

P-G Braf
(P-G Braf).

P.S. Som jag utlovat skall jag titta på overheadmaterialet . och notera ev. synpunkter relaterat till detta . Gruppen synskadade . D.S.

Vid tiden kring att utbildningsdagen den 22 september gick av stapeln, fick vi Brafs synpunkter på overheadmaterialet. Korrigeringarna hade närmast karaktären av kompletterande detaljer och förtydliganden.

Det kan kanske vara på sin plats att påpeka att bildmaterialet om synskadade till stor del byggde på en rapport som skrivits av just P-G Brafs.

Hörselavsnittet utvecklade vi väsentligt fram till kursstart. Informationsunderlaget om teleslingor, porttelefoner, ljudabsorbenter, lyhördhet utvecklades. Men framför allt kompletterades avsnittet om ljud- och hörselmekanismen. På det sättet försökte vi skapa en insikt om betydelsen av att skydda hörseln för att förebygga hörselhandikapp. Väggar och bjälklag ska enligt bestämmelserna reducera utanförliggande ljud med ett visst antal decibel. I arbetslokaler tillåts maximalt ett visst antal decibel. Hörseln börjar normalt att skadas vid ett visst antal decibel.

Men vad representerar dessa värden?

Hur stora ljudstyrkor rör det sig om?

Detta försökte vi senare under utbildningsdagarna i kommunerna visa med hjälp av en "ljudmätare", som alla kommuner har. Deltagarna fick först vara så tysta som möjligt. Vi mätte den ljudnivå som trots allt fanns på vår andhämtning och olika mer eller mindre avlägsna ljudkällor.

Normalt hamnade vi på 40-45 dB.

Sedan mätte vi upp den ljudstyrka som deltagarna maximalt kunde alstra genom att skrika och tjoa. Normalt 100 dB.

Vidare uppmätte vi den nivå där örat normalt börjar skadas, runt 85 dB. Många blev förvånade över vilken låg ljudnivå som 85 dB representerar.

Hörselfrämjandet hjälpte oss med att skaffa fram ett kassettband med ljud inspelat genom en hörapparat. Detta band spelades sedan upp för kursdeltagarna.

HfR gav oss också viss synpunkter på overheadmaterialet och skickade oss en del kompletterande skrifter.

RmA ringde efter 1 1/2 månad. Vi berättade då att vi gjort om overheadmaterialet efter de synpunkter och det material Bengt Fernerud lämnat. Vi skickade det till RmA. Sedan hörde vi inte av dem mer.

Gunnar Johansson, DHR, hade redan från början markerat att han godtog materialet. Vi fick således inga fler synpunkter.

Frånsett brevet från HCK, tyckte vi att kontakterna hade fungerat bra, som den "kontrollstation" vi hade tänkt oss. Men det var nog delvis ett förhastat antagande.

ADMINISTRATION INFÖR DE ÖVRIGA
TRE KOMMUNERNAS KURSER

Förutsättningarna för projektet var att vi skulle genomföra det i fyra helt olika typer av kommuner. Valet kom att falla på Göteborg, som en storstadskommun. Gävle, som en mellanstor kommun. Lycksele, som en liten glesbygdskommun och Nacka som en grannkommun till en storstad.

Erfarenheterna från Nacka visade att det kunde ta över ett halvt år innan man lyckades samla alla berörda parter till en gemensam aktivitet.

Erfarenheterna från de övriga kommunerna visade på ungefär samma tendenser.

Göteborg

I Göteborg hade Susann Forsberg i slutet på juni den första kontakten med en tjänsteman som i princip tjänstgjorde som handikappkonsulent inom Socialkontoret. Den personen skulle prata med 2 st överordnade inom socialkontoret.

I början på augusti, efter semestern, tog vi kontakt med en av de personer konsulenterna skulle ha pratat med. Konsulenterna var på semester.

Den person vi fick kontakt med var mycket intresserad. Han fick material och skulle utreda saken.

I slutet av augusti ringde han och sa att han lämnat över ärendet till en tjänsteman på Stadsbyggnadskontoret som i sin tur lämnat över ärendet till en tjänsteman på Stadskontorets utbildningsavdelning. Den personen grep tag i ärendet den 30 augusti. Men eftersom han inte hade någon beslutande funktion så återstod mycket att lösa innan man kunde samlas och därmed stanna hela göteborgsmaskineriet för ett par utbildningsdagar.

Vi kom överens om att Bygginfo skulle skicka ut ett "tungt" informationsbrev till en av de mer inflytelserika kommunalråden i Göteborg.

Detta brev gick iväg den 6 september.

Den 13 september tog vi återigen kontakt med vår kontaktman. Han hade inte lyckats få tag i kommunalrådet. Vår kontaktman försökte sedan få kontakt med kommunalrådet under två veckors tid utan framgång. Sedan tog kommunalrådet själv kontakt med vår kontaktman och var positiv till brevet. Han skulle själv ringa oss senare.

Kommunalrådet ringde oss den 29 september och bokade möte med oss och några representanter för de olika förvaltningarna den 13 oktober.

Vår kontaktman ringde den 3 oktober. Allt var ordnat för ett förberedande möte den 13 oktober. Förutom vi och kommunalrådet skulle representanter för stadsark., gatan, parken, fritid, fastighet, SCN, skolan och handikapporganisationerna delta.

Under mötet spikades informationsdagarna till den 24 november respektive 8 december.

Samtidigt ordnade vi att en tjänsteman från socialkontoret skulle lotsa oss genom Göteborg för att vi skulle kunna fotografera bra och dåliga miljöer ur handikappsynpunkt.

Den 9 november gick formell inbjudan ut till förvaltningarna med information kring aktiviteterna.

Anmälningarna skulle vara inne till den 17 november för dag 1 och 25 november för dag 2.

GÖTEBORGS STADSKONTOR

INBJUDAN

Tjänsteställe/handläggare

Datum

Beteckning

Utbildningsbyrå.
Bernt Einarsson/SO

1977-11-09

Dnr 1519/77

1

Till Vederbörande Förvaltningar och
Handikapporganisationer

Sammankomster angående den bebyggda miljöns tillgänglighet
för handikappade

Bygginfo, som är ett branschägt organ, har av Statens Byggnadsforskningsråd fått anslag för att genomföra seminarier/utbildning i rubricerade fråga i fyra av landets kommuner. Göteborg har erbjudits att bli en av de deltagande kommunerna. Erbjudandet, som lämnats till kommunalrådet Erling Sundwall, har vid särskilt sammanträde diskuterats med representanter för berörda förvaltningar och handikapporganisationer. Härvid bedömdes angeläget att kommunen hörsammade inbjudan. Utbildningsbyråen har fått i uppdrag att administrera verksamheten.

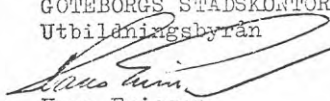
Aktiviteterna har uppdelats på två sammankomster - ett seminarium och en utbildningsdag. Program biläggs. Seminarieriet, som omfattar en halvdag, riktar sig till styrelsernas/nämndernas presidier, chefspersonal och handläggare med speciellt ansvar inom det aktuella området. Utbildningsdagen vänder sig till de tjänstemän och andra berörda som behöver mer kunskap och insikter för att än bättre kunna handlägga dessa frågor i sin dagliga verksamhet.

Av praktiska och pedagogiska skäl kommer antalet deltagare att maximeras till 35 vid seminarieriet och 90 vid kursdagen.

Någon avgift för sammankomsterna kommer inte att uttagas. För de förtroendevalda skall utgå förrättningsarvode. Erforderliga närvarouppgifter för utbetalning av sådant arvode kommer genom utbildningsbyråns försorg att tillställas servicekontoret.

Anmälan kan lämpligen ske på sedvanlig blankett för kursanmälan (RA 4253), vilken bör vara utbildningsbyråen tillhanda senast 1977-11-17 (seminarieriet) och 1977-11-25 (utbildningsdagen).

Ytterligare upplysningar i ärendet lämnas gärna av Bernt Einarsson, telefon 13 00 92.

GÖTEBORGS STADSKONTOR
Utbildningsbyråen

Hans Ericson

Bernt Einarsson

Den 18 november gick information ut till Göteborgs lokal-tidningar.

Samma dag ringde vår kontaktman. Kris! Ytterst få anmälningar hade kommit in.

Vi beslutade att gå ut med ett ännu tyngre informationsbrev till alla berörda förvaltningschefer.

I brevet blev vi tvungna att ta till alla medel för att det skulle ge effekt.

Stockholm 1977-11-18

Torsdagen den 24 november kl. 13.00 - 17.00 kommer ett seminarium om handikappanpassning att äga rum i Göteborg. Seminariet avser att belysa vilka problem och ambitioner de olika nämnderna och förvaltningarna har inom detta område.

Detta seminarium ingår som en viktig del i ett informationsprojekt som Byggforskningsrådet finansierar och där Göteborg är en av fyra utvalda kommuner. Statens Planverk och Kommunförbundet följer projektet i en referensgrupp. Representanter för riksdag och regering (bostadsminister Elvy Olsson, bitr. socialministern Ingegärd Troedsson, riksdagsman Ingvar Carlsson) har informerats om projektet och har därvid begärt att bli informerade om hur samhällets övergripande målsättningar för handikappanpassning skall kunna förverkligas på det kommunala planet.

Till seminariet har kallats ansvariga politiker i Göteborgs olika kommunala nämnder och chefstjänstemän i förvaltningarna. Detta möte skall sedan utgöra en viktig del av underlaget för den utbildningsdag som Bygginfo arrangerar i Göteborg den 8 december. För att utbildningen skall få önskad effekt krävs en anpassning till kommunens aktuella problem och ambitioner.

Fördelen med att samla kommunens beslutsfattare kring en viktig samhällsfråga, kan lätt inses. Men svårigheterna med att i en pressad arbetssituation kunna frigöra tillräckligt med tid är naturligtvis också uppenbara.

Det är vår förhoppning att ansvariga tjänstemän och politiker i Göteborgs kommun, med sina erkänt goda insatser på handikappområdet, kan delta i diskussionen den 24 november. Möjligheterna kan då öppnas för ett kommande erfarenhetsutbyte med de övriga i projektet ingående kommunerna: Gävle, Lycksele och Nacka.

Med vänlig hälsning

BYGGINFO

Rune Karlsson

Den 24 november ägde seminariet rum. Brevet tillsammans med andra åtgärder hade haft effekt. Det blev en god upplutning, 27 personer.

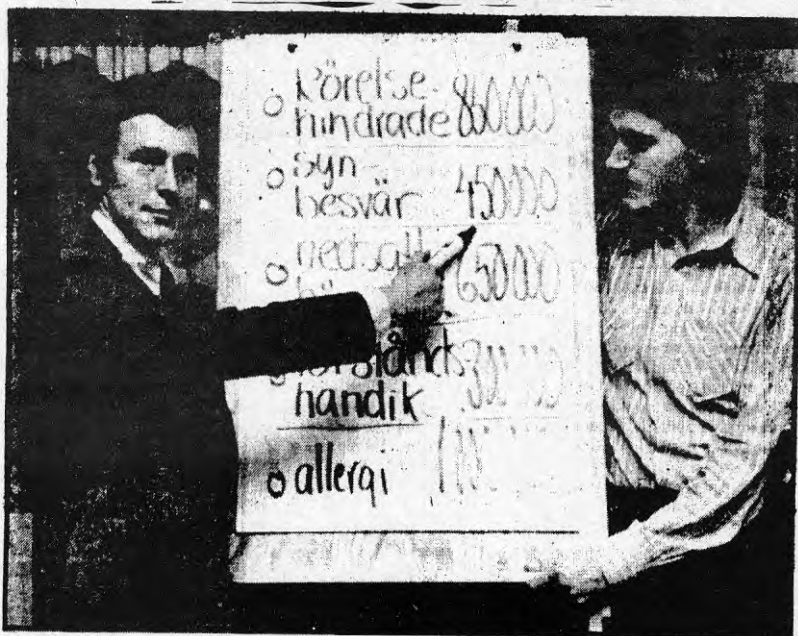
Byggnadsnämnden	1 pers
Fastigh.kontoret	2 "
Fritidsförvaltn.	4 "
Gatunämnden	3 "
Kommunstyrelsen	1 "
Skolförvaltningen	4 "
Sociala centr.nämnd.	2 "
Socialförvaltn.	3 "
Stadsbyggn.kont.	5 "
DHR	2 "
HCK	2 "

Kursledare	Rune Johansson
	Rune Karlsson

Det kan anmärkas, att vår kontaktman i Göteborg påstod att han aldrig tidigare varit med om en så massiv insats för att bearbeta önskade seminariedeltagare från förvaltningarna. Han hade sänt ut meddelande till deltagarna, som varit med på det förberedande sammanträdet. Han hade skickat meddelanden till alla förvaltningar m.m.

Trots detta saknades flertalet förvaltningschefer på seminariet.

En synpunkt vi senare fick från en kursdeltagare var att alla sådana här kallelser måste vara underskrivna av något kommunalråd för att få full effekt.

Rune Johansson (t v) och Rune Karlsson, Bygginfo, ledde ett seminarium i Göteborg i går. Ämne — paragraf 42 a i byggnadslagen som föreskriver att alla nya hus som byggs efter 1 juli 1977 måste vara handikappanpassade. Seminariet hade till uppgift att suga upp det kunnande och de erfarenheter tjänstemän och politiker sitter inne med i frågan. (FOTO: DAN LJUNGSVIK).

Hur bygger man rättvist?

Nästan alla människor är handikappade någon gång

Av REINE FELDT

GÖTEBORG: En femtedel av Sveriges befolkning är handikappad på ett eller annat sätt. Mellan 90 och 95 procent av Sveriges befolkning är under någon period av sitt liv handikappad.

Det är alltså ingen liten minoritet det gäller. Hundratusentals människor får dagligen uppleva att det största hindret för dem inte är deras eget handikapp — det är att samhället är handikappat, att samhället är så konstruerat att de inte ges möjlighet att leva ett "normalt" liv.

Ett stort steg i riktning mot ett rättvist samhälle för de handikappade är den nya lag, paragraf 42 a i byggnadslagen, som innebär att de hus som byggs efter den 1 juli 1977 skall göras tillgängliga för alla människor, d.v.s. också för handikappade.

HUR GENOMFÖRA?

Alla är överens om att lagen är bra. Men hur genomförs den i praktiken? Statens råd för byggnadsforskning vill ha svar på den frågan och gav för ett tag sedan Bygginfo, som ägs av byggtäckmännens olika organisationer, i uppdrag att un-

dersöka den saken i fyra kommuner — Nacka, Göteborg, Gävle och Lycksele. Dessa undersökningar skall fungera som pilotfall. Blir resultatet bra, kommer undersökningar att genomföras också i andra kommuner.

Undersökningen består av två delar. Dels ett seminarium, där alla berörda politiker och tjänstemän deltar och berättar om sina erfarenheter och diskuterar de problem som är specifika för kommunen, dels en kurs i handikappanpassning som ger utbildning i hur man praktiskt skall genomföra de åtgärder som krävs.

KUNSKAP BEHÖVS

Seminariet i Göteborg genomfördes i går under Rune

Karlssons och Rune Johanssons ledning. Och en sak är klar — kunskapen om hur den nya lagen skall tillämpas är inte överdrivet stor. Alla deltagare var också rörande eniga om att det behövs mycket mer information i frågan.

I början av december genomförs kursen i handikappanpassning. Kursledarnas förhoppning är att det sammanlagda resultatet av seminarier och kursen blir att gapet mellan de allmänna principerna och de konkreta åtgärderna minskar. Att nämnder och förvaltningar redan på ett mycket tidigt planeringsstadium lyssnar på de handikappades synpunkter och samverkar för att ta hänsyn till dem i så stor utsträckning som möjligt.

Göteborgs-Posten

Fredagen den 25 november 1977

Sverige föredöme i handikapphänsyn?

Det finns i dag ca 850 000 svenskar med någon form av fysiskt handikapp, människor till vilka hänsyn måste tas vid skapandet av vår boendemiljö. Med den nya lag som från årsskiftet är bindande för givande av byggnadslov och enligt vilken såväl nya som ombyggda bostäder skall utformas så, att de kan utnyttjas av personer med handikapp, betraktas vi i Sverige som något av föregångare på området. Detta framgick vid ett seminarium om handikappanpassning för kommunala politiker och tjänstemän i Göteborg på torsdagen.

— Hänsynstagandet till dessa människor får emellertid inte ta formen av special- eller skräddarsydda bostäder för just dem. Detta skulle bara leda till en begränsning i de handikappades frihet eller rent av isolering, framhöll man på seminariet. Detta arrangerades av kommunen i samarbete med ett informationsföretag, som med anledning av den nya lagen dragit igång en upplysningskampanj på ett antal platser i landet.

— Målet måste istället vara ett samhälle, där alla kan umgås tillsammans, hette det vidare, något som den nya lagen främjar till.

Bostäder för alla

I lagen, som trädde i kraft 1 juli men som dock inte är bindande för byggnadslov som söktes före årsskiftet, fastställs att bostäder i fortsättningen skall göras tillgängliga för personer vilkas rörelseförmåga blivit nedsatt till följd av ålder, handikapp eller sjukdom. Den innehåller inte som tidigare någon bestämmelse om skälighetsprövning i byggnadsnämnderna vad beträffar tillgängligheten i arbetslokaler eller offentliga lokaler.

Kollision

Rent praktiskt innebär detta

tex ett generellt krav på hiss i hus med fler än två våningar, större krav på utrymmen kring och i dörrar och entréer, att de långsmala badrummen och köken skall försvinna liksom trösklar till desama etc.

I diskussionen framgick vidare, att de stora problemen för ett mer handikappvänligt samhälle inte gäller nybyggnation utan kollision mellan de redan befintliga — ofta gamla — boendemiljöerna och den nya lagen. Vidare ifrågasattes meningen med att tex fem procent av småhusbyggelsen i Göteborg avsätts för handikappgrupper, när huvuddelen av småhusen fortfarande byggs i ett och ett halvt plan.

Seminariet kommer att uppföljas av ytterligare ett i december.

Marianne Borgström.

Den 8 december gick dag 2 av stapeln med 67 deltagare.

Fastighetskontoret	3 pers.
Fritidsförvaltningen	4 "
Gatukontoret	6 "
Skolförvaltningen	3 "
Socialförvaltningen	11 "
Stadsbyggn.kontoret	17 "
Handikapporganisationerna	12 "
Privata konsulenter	10 "

Lycksele

I Lycksele tog Susann Forsberg kontakt med socialchefen i slutet av juni.

I augusti tog vi kontakt med honom igen. Han hade glömt det mesta, men före semestern lämnat papperen till ett kommunalråd och till byggnadschefen.

Vi kontaktade då byggnadschefen, som var mycket intresserad. Man hade haft stora problem med dessa frågor, så det skulle säkert gå lätt att ordna.

Vi kontaktade samtidigt ett kommunalråd Han var också intresserad.

Vi kom överens om att träffas för ett förberedande möte i Lycksele den 27 september.

Efter detta sammanträde visades vi runt i kommunen och fotograferade bra och dåliga miljöer.

Den 8 november gick kallelse ut till dag 1 från fastighetschefen, som tagit hand om ärendet.

LYCKSELE KOMMUN

KALLELSE/INBJUDAN

1977-11-08

Enligt utsändningslista

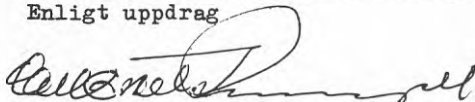
Bygginfo i Stockholm har getts resurser att i fyra kommuner genomföra utbildning i handikappfrågor. Lycksele har utsetts som en av dessa försökskommuner.

Utbildningen är uppdelad i två avsnitt, nämligen:

- 1 En halv dag 1977-11-17 kl 13.00 - 17.00 i MB:s cafe. Syftet är då att genomlysa kommunen problem och behov i handikappfrågor. Denna träff riktar sig till kommunens ledande politiker, chefspersonal och handläggande tjänstemän.
- 2 En hel utbildningsdag genomföres 1977-12-01 (lokal bestämmes senare) för de tjänstemän och andra berörda som behöver mer kunskap och insikter för att på ett bättre sätt kunna handlägga handikappfrågor i sin dagliga verksamhet.

Du kallas härmed till halvdagsträffen 1977-11-17 kl 13.00 - 17.00 i MB:s cafe.

Personal- och organisationsutskottet
Enligt uppdrag

Carl-Evert Runnzell

Den 14 november skickade vi ett påminnelsebrev.

Samma dag skickade vi information till den lokala pressen.

Den 17 november genomförs seminariet i Lycksele för 24 pers.

Kommunstyrelsen	2 pers.
Sociala centralnämnden	2 "
Socialkontoret	1 "
Skolstyrelsen	2 "
Skolkontoret	1 "
Fritidsnämnden	2 "
Fritidskontoret	1 "
Byggnadsnämnden	2 "
Stadsark. kontoret	2 "
Kansli	1 "
Drättselkontor	1 "
Gatukontor	1 "
Fastighetskontor	1 "
Elverket	1 "
Biblioteket	1 "
Hälsovårdsnämnd	1 "
Brandchef	1 "
Länshandikappråd	1 "

Här kan anmärkas, att vi inte utan vidare kan utvärdera hur kallelseproceduren inför seminariet hade fungerat. P.g.a. att vissa lokala problem hade aktualiserat just seminariedagen, uteblev flera politiker och chefstjänstemän under en stor del av seminariet.

Tänk er en 20 cm bred dörr...

LYCKSELE (VK)

Hur skulle du känna det om trottoarkanten var 50 cm hög? Eller att bredden på dörrarna i våra lägenheter inte var större än 20 cm? Att det inte fanns några trappor i trevåningshuset?

Låter detta som orimligheter? Ja visst, inte byggs väl våra hus och lägenheter på det viset. En gatuingenjör med sina sinnen i behåll konstruerar inte 50 cm höga trottoarer.

Ändå upplevs dessa skräckexempel på planering som verklighet av många i dag.

Den stora gruppen mer eller mindre fysiskt handikappade.

För denna stora grupp människor kan en vanlig dörrbredd i våra lägenheter vara alldeles för smal. Trottoarkanten kan vara ett överstigtigt hinder och att ta sig upp för en trappa går inte alla.

För att komma tillrätta med dessa olägenheter trädde den första juli i år en lag i kraft som säger att all nyproduktion av lägenheter och offentliga byggnader skall göras grundanpassade till de handikappades krav.

Egentligen är det byggnadsstadgans paragraf 42, som trädde i kraft 1956, som ornarbetsats.

Statens råd för byggnadsforskning finansierar under innevarande år ett projekt om handikappinformationen som genomförs av bygg-INFO (Byggnadstjänstorganens service AB) i fyra orter i Sverige.

Lycksele ingår som ett exempel på en liten kommun i Norrlands inland. De övriga orterna är Göteborg, Nacka och Gävle.

Partierna överens

På riksplanet verkar partierna vara helt överens om att det måste skapas "ett samhälle för alla". Lagstiftning och forskning inriktas på att avlägsna alla "handikappinder" ur vår miljö.

Men det är på det lokala planet, i kommunerna, som ambitionerna ska förverkligas. Det ställer, enligt en bifogad skrift till dagens seminarium i Lycksele, speciella krav på beslutsfattare, planerare, gransknare, projektörer och byggare.

Vad vet då de kommunala beslutsfattarna i Lycksele om de handikappades problem? Vad görs för de handikappade i Lycksele? Molly Stenlund, medlem av DHR:s distriktsmyndighetsstyrelse:

- Till våra större träffar har vi alltid inbjudit representanter för olika nämnder i kommunen. Uppslutningen kring dessa möten har varit god, inte minst från de "styrandes" sida.

- Så nog känner de till en del av våra problem. Till dessa träffar har det alltid varit vi i DHR som gått ut och bjudit in de förtroendevalda.

Mycket kan förbättras

- Därför blir man förstas lite besviken när kommunen är med i försöksverksamhet och vi inte får vara med från början. Det är så mycket som kan förbättras och även om försök görs, slutar det ändå med att mycket blir tomt.

- En sådan enkel sak som elkontakterna. Nu sitter de ända nere vid golvet. Vem kan nå dit, om man sitter i rullstol? Nej, kontakter ska sitta på 80 cm:s höjd.

- Samma horribla saker träffar man som "handikappad" på dagligen. Vi kan inte exempelvis träffa de förtroendevalda i förvaltningsbyggnaderna. Vi kommer helt enkelt inte in för egen maskin.

Fastighetschefen i Lycksele, Carl-Olov Runzell, varför får inte representanter för de handikappade vara med på dagens seminarium? Vore det inte naturligt?

- När jag pratade med Bygg-Info:s Rune Karlsson, som kommer hit i dag, menade han att det vore lämpligast att de handikappades representanter fick vara med på kursdagen i början av december.

- Seminariet är i första hand tillkommet för ordförande och vice ordförande i kommunens nämnder och de ansvariga tjänstemännen.

- Men vi är från fastighetskontoret helt medvetna om att de handikappade- och även pensionärerna - lever i en halvskick miljö.

- Vi har länge väntat på att det skulle bli en ny förvaltningsbyggnad. Då skulle naturligtvis alla hänsyn tas i ritningarna till de handikappades behov. Men nu verkar byggnaden lagd på is. Men vi hjälper förstås alla som vill besöka oss in.

Kostnadsfrågan

Varför har man inte tidigare byggt bostäder och offentliga byggnader, som varit avpassade även för de handikappades behov?

- Det har varit och är en kostnadsfråga. Här i Lycksele bygger vi oftast inte högre än två våningar, för att inte förstöra landskapsbilden. Att då sätta in hiss, vore orimligt ur kostnadssynpunkt. Någon måste ju betala.

- Men på Norrmalm, det nya bostadsområdet i Lycksele, kommer vi att bygga helt enligt de nya normerna. Men dessa tvåvånings, så kallade marknära bostäder, blir jänkade dyra och då blir hyrorna därefter.

All nybyggnad med vissa undantag, kommer i framtiden att vara "grundanpassad" till de handikappades krav. Detta ska också gälla vid större ombyggnader, men det kan byggstörren söka tipsen från.

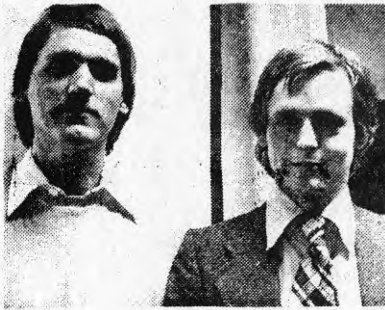
Sedan gäller det också att inredningen i bostäderna och i offentliga lokaler ska vara anpassade efter deras behov.

Till ombyggnad i bostad kan man efter prövning få så k bostadsanpassningsbidrag av länsbostadsnämnden, uppger Rune Karlsson på Bygg-Info i Stockholm.

- Men det fungerar inte alltid så smärffritt som det borde göra, anser jag. Men det ligger lite utanför vårt bord. Vi ska försöka komma fram till en modell genom detta informationsprojekt i Lycksele, Göteborg, Gävle och Nacka, säger Rune Karlsson.

- Men sedan vilar det på kommunerna att praktiskt genomföra modellen.

CLAES-G PALANDER

Rune Karlsson och Rune Johansson från Bygginfo i Stockholm ledde handikappseminariet i Lycksele.

”Miljön måste anpassas till handikappade”

LYCKSELE (VK)

– När man blir gammal och kanske får svårt att röra på sig eller kanske blir handikappad på något annat sätt ska man ha möjlighet att bo kvar på samma ställe som man har gjort tidigare, eller kunna flytta till ett område vilket som helst.

– För att detta ska kunna vara möjligt krävs det att både vår inre boendemiljö och den yttre är grundpassad till de handikappades krav.

Med de orden inledde kommunstyrelsens ordförande i Lycksele, Erik Gäfvels, torsdagens seminarium om handikappade med förtroendevalda och chefs-tjänstemän i kommunen.

Seminarier hade anordnats av Bygginfor, som under året har hållit på med ett projekt om information om de handikappades problem, speciellt då med tanke på byggnaderna av nya bostäder och offentliga lokaler.

I projektet ingår förutom Lycksele, Gävle Göteborg och Nacka. I gårdagens tidning berättade VK lite om de problem som de handikappade i Lycksele ansåg sig ”drabbade” av.

Dessutom beklagade Molly Stenlund, styrelseledamot i de handikappades riksförbunds länsavdelning att inte några representanter för de handikappade hade blivit inbjudna. Men enligt den deltagarförteckning som distribuerades på torsdagen var läns-handikappkonsulenten inbjuden, men kom inte.

Vill ge kunskap

– Halva vårt projekt bygger på att ge kunskap åt alla inblandade parter, så att man i kommunerna ska kunna planera på ett för alla människor vettigt sätt, sa Rune Johansson, Bygginfo, Stockholm.

– Det är oftast inte människan som är handikappad – det är miljön som handikappar människan. Tidigare har man kanske trott – och handlat efter det – att de handikappade är en liten grupp. Så är det inte alls, var femte svensk är handikappad på ett eller annat sätt!

– De viktigaste grupperna handikappade är: allergiker, hörsel-, syn-, rörelse- och förståndshandikappade. De har naturligtvis inte alla samma problem, och man måste i samhällsplaneringen planera efter de olika förutsättningar som finns.

Alla deltagarna på seminariet var rörande eniga om att det ofta är ekonomin som spökar när det gäller att anpassa miljön efter människan.

Men många av deltagarna såg det också som en fördel att man numera i grundritningar till nya lägenheter och offentliga byggnader måste grundanpassa dem till de handikappades krav.

Ekonomin relativ

– Det här med ekonomi är också något relativt. I dag ifrågasätter ingen att man inte ska ha en toalett i varje lägenhet. Lika naturligt borde det vara att lägenheterna görs på sådant sätt att de handikappade kan bo i dem utan att lägenheterna för den skull måste vara specialritade, sa Rune Johansson.

– Det blir naturligtvis billigare om det görs redan i produktionsstadiet, så att man inte vid en ombyggnad måste gå in och göra stora ändringar.

– Det är svårt att veta i vilken ände man ska börja och lösa problemen. Vilka behov har de handikappade. Svaret hade vi förstås kunnat få om de varit med i dag!

Om två veckor kommer bygginfo tillbaka till Lycksele. Då skall man ha summerat intrycken från sitningen med de kommunala ”pamparna” och presentera dessa intryck under en endagskurs. Dit kommer alla att vara inbjudna.

CLAES G PALANDER

Den 23 november går kallelse/inbjudan ut till dag 2.

LYCKSELE KOMMUN

KALLELSE/INBJUDAN

1977-11-23

Enligt utsändningslista

Bygginfo i Stockholm har getts resurser att i fyra kommuner genomföra utbildning i handikappfrågor. Lycksele har utsetts som en av dessa försökskommuner. Utbildningen är uppdelad i två avsnitt.

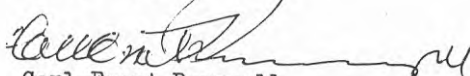
Första avsnittet som riktade sig till kommunens ledande politiker, chefspersonal och handläggande tjänstemän har genomförts.

Andra avsnittet äger rum 1977-12-01 kl 09.00 - ca 17.00 i Finnbacksskolans aula, Bångvägen 12. Utbildningen vänder sig till - förutom ovan nämnda - även till övriga politiker och tjänstemän, men även till andra personer som kommer i kontakt med handikappfrågor i någon form, t ex konsulter, byggherrar (firmor), representanter för handikapp- och pensionärsföreningar o l.

Du inbjudes härmed till utbildningsdagen 1977-12-01.

Vi är glada om Du kommer och tacksam om Du anmäler Ditt deltagande till Anna-Lena Partapuoli tel 0950-13000 ankn 51 senast måndagen den 28 dennes.

Enligt uppdrag

Carl-Evert Runnzell

Den 1 december genomförs dag 2 för 51 personer

Kommunstyrelse	1 pers.
Sociala centralnämnden	2 "
Socialkontoret	4 "
Skolstyrelsen	2 "
Skolkontoret	4 "
Fritidsnämnden	1 "
Fritidskontoret	3 "
Byggn.nämnden	2 "
Fastighetskontoret	8 "
Centrala Byggn.kontoret	1 "
Gatukontoret	1 "
Elverket	1 "
Biblioteket	1 "
Hälsovårdsnämnden	1 "
Brandförsvaret	1 "
Företagshälsovården	1 "
Länsbostadsnämnden	1 "
Konsulter och byggföretag	7 "
Handikapporganisationer	2 "
Pensionärsföreningen	7 "
Lasarettet	1 "

Gävle

I Gävle lyckades vi inte få tag på någon lämplig person per telefon förrän den 31 augusti.

Vi fick då kontakt med en person som vi uppfattade som handikappkonsulent inom socialkontoret.

Han var positiv och trodde inte att det skulle möta några problem att genomföra informationsmodellen i Gävle. Han skulle återkomma.

Vi ringde återigen den 13 september. Vår kontaktman hade semester till den 26 september!

Den 16 september lyckades vi få tala med en tjänsteman på stadsarkitektkontoret. Han var positiv och skulle kolla upp och återkomma senare.

Tjänstemannen på stadsark. ringde samma dag. Han hade talat med stadsarkitekten, bitr. socialchefen m. fl. Men ingen kände till någonting. Vi beslöt då att vi skulle ringa till socialchefen samt att vi skulle skicka material till stadsark. f.v.b. till lämpligt kommunalråd.

Den 26 september lyckades vi nå socialchefen. Han kände till projektet. Skulle återkomma de närmaste dagarna.

Den 29 september ringde vi socialchefen. Han var på tjänsteresa, vice socialchef hade semester.

Men vår första kontaktman, handikappkonsulenten, var tillbaka från semestern. Han hade överlämnat ärendet till en person i handikapprådet, som försökt att nå en av oss på Bygginfo som då inte var anträffbar. Sedan har ärendet lagts ner från den personens sida.

Vår förste kontaktman var olycklig för det inträffade och skulle snabbt reda ut det här.

Socialchefen ringde så den 30 september.

Nu skulle här bli fart.

Den 3 oktober återkom han och vi preliminärbokade tre

datum:

9 november, förberedande möte

28 " seminariet

15 december utbildningen

Samtidigt kom vi överens med handikappkonsulenten om en rundvandring i Gävle för att fotografera bra och dålig miljöer.

Efter detta gick förberedelserna relativt smidigt.

GÄVLE KOMMUN
Socialkontoret

Datum

1977-10-07

Beteckning

Blod nr

Tjänsteställe, handläggare

Socialdirektör Olle Sandström, kn

Kommunalrådet	Torvald Carlsson
"	Stig Kjellgren
Stadsark.	Erik Larsson
Gatudir.	Sven-Ivar Antoni
Fastig.dir.	Sture Rosenlund

Bygginfo - Byggtjänstorganisationens service AB - har i samarbete med Handikappinstitutet givits resurser att utarbeta en seminarieform och ett utbildningspaket med speciell tanke på de ökade krav på handikappanpassning som håller på att genomföras.

Ett preliminärt programförslag finns utarbetat med dels ett seminarium på en halv dag och dels en hel konferens-
Bil.

Socialförvaltningen inbjuder till överläggning om seminarium och konferens på socialkontoret onsdagen den 9 november 1977, kl. 10 - 12.

Seminariet är planerat till måndagen den 28 november kl. 13 - 17 och konferensen torsdagen den 15 december kl. 09 - 17.00.

Tacksam för svar om Ditt deltagande den 9.11 senast den 17.10.

Med hälsning

Olle Sandström

Den 9 november hade vi det förberedande mötet. Tyvärr var uppslutningen synnerligen dålig. Socialchefen, ett kommunalråd och två tjänstemän kom till sammanträdet, dit två kommunalråd, stadsarkitekten, gatudirektören och fastighetsdirektören var kallade.

Den 22 november gick information ut till pressen.

Den 28 november genomfördes dag 1, seminariet, med 25 deltagare.

Fastighetskontoret	5 pers
Gatukontoret	4 "
Skolkontoret	2 "
Socialkontoret	5 "
Stadsark.kontoret	4 "
Stadsing.kontoret	2 "
Husbyggnadskontoret	1 "
Kulturnämnden	1 "
Fritidsnämnden	1 "

Gävle är en av Sveriges erkänt bästa kommuner vad gäller framsynthet och insikt om handikappfrågorna i bebyggelseplaneringen. Det var därför förvånande att konstatera att Gävle fungerade sämst av försökskommunerna när det gällde förberedelser och "tunga" beslutsfattares deltagande i aktiviteterna. Speciellt bland ansvariga för byggnadssidan tycktes intresset för handikappinformation vara svalt.

Den sociala sektorns intresse var dock utan anmärkning och ingen skugga skall falla över socialdirektören Olle Sandström, som var en av de mest givande bekantskaper vi gjorde under hela projektet.

Vi måste också ha i minnet att oturen hade sitt finger med i spelet. Kommunalfullmäktige kom p.g.a. olyckliga omständigheter att förläggas samma dag som seminariet hölls.

Gävle förbättrar miljön för handikappade Ny lag kräver bebyggelse TILLGÄNGLIG FÖR ALLA

■ Vad kan du göra för att få miljön i din kommun lite mindre handikappad? Samhället ska anpassas, inte människorna. Konferensdeltagarna från Gävle kommun uppmanades till nytänkande. I v kommunalrådet Torvald Carlsson.

Alla nya hus om byggs efter den första januari ska vara tillgängliga för alla, även handikappade.

Det är innehållet i den nya lag som ersätter paragraf 42 i byggnadsstadgan. Tidigare har man främst försökt lösa den handikappades problem genom särlösningar i speciella handikapplagenheter.

— Lagen är bra, förre bostadsministern Ingvar Carlsson betecknade den som unik i världen. Men för att resultatet ska bli påtagligt förbättrad rörlighet för de handikappade ställs mycket stora krav på beslutsfattare, planerare, projektörer och byggare. Det är ute i kommunerna de stora samhällsambitioner ska förverkligas.

Den uppmaningen riktade Rune Johansson, Byggnads till samlade politiker från Gävle kommun vid måndagens konferens i Gävle.

Det företag han företrädde, Bygginfo, ett serviceföretag inom byggnadsbranschen, har fått i uppdrag att utforma ett informationspaket om handikappanpassning som ska prövas bland beslutsfattare och planerare i fyra kommuner däribland Gävle.

Bakom projektet står statens institut för byggnadsforskning som på det här sättet hoppas höja medvetandet för de handikappades problem i de berörda kommunerna. Förhoppningsvis ska det nyvaknade intresset hos de kommunala samhällsplanerarna också leda fram till nya lösningar för de handikapp-

pade som även kan användas i andra kommuner.

■ SPECIALBOSTÄDER RACKER INTE

Det nya i lagen är att man inte längre nöjer sig med att ordna specialbostäder där den handikappade kan fungera.

Alla nya bostäder ska byggas med sådana mått att en person i rullstol kan ta sig fram överallt. Den rullstolsbundne tillerkänns rätten att boplättas sig var som helst, därefter får lägenheten anpassas efter individuella behov.

I framtiden ska alltså den rörelsehindrade inte sitta isolerade i sina egna lägenheter utan kunna besöka sina vänner, åtminstone om de bor i bostäder byggda efter den första januari 1978.

Tidigare inskränkning om att offentliga lokaler och arbetsplatser endast behövde handikappanpassas i skällig omfattning har slopats.

I fortsättningen ska man kunna ta sig in med rullstol, det ska finnas handikappstolet, det ska finnas hörselslinga om lokalen har högtalaranläggning etc.

Eftersom syftet med projektet i Gävle är att få fram kunskap om problemen, och ideer till nya lösningar var det kanske lite märkligt att inga företrädare för handikapporganisationerna fanns med.

Men den 15 december kommer Bygginfo att ordna en heldagskurs om handikappanpassning. Då kommer förutom företrädare för kommunen byggnadsföretag också handikapporganisationer att inbjudas.

Gefle Dagblad tisdag 29 november 1977

Handikappades problem kartläggs Hårdkörning i Gävle ska ge förbättringar

■ ■ Alla nybyggnader i landet ska i fortsättningen göras tillgängliga för rörelsehindrade. I de nya bestämmelserna finns också ett speciellt krav när det gäller hissarna. Det ska finnas hissar i alla hus över två våningar. Också i hus som byggs om ska det i vissa fall monteras in hissar.

Men förbättringarna för de rörelsehindrade sträcker sig också till den yttre miljön. Både vägskitar, trappor, infarter och trottoarkanter bör i fortsättningen utformas med tanke på de handikappades situation. Människor med nedsatt syn ska kunna se skyltar och anslag. Också hörselskadade och människor med allergibesvär kan se framtiden an med större förhoppning.

Det som ska göra det här möjligt är en lag som trädde i kraft den 1 juli i år. Då ändrades nämligen paragraf 42 i byggnadsstadgan. Tanken bakom lagen är framför allt att människor ska kunna bo kvar i sina gamla lägenheter även om de blir rörelsehindrade eller får ett handikapp av annat slag. De ska också ha möjlighet att besöka släkt och vänner och röra sig i deras lägenheter.

■ EN AV FYRA

Vid ett seminarium som startade i Gävle på måndagen drogs riktlinjerna för de nya bestämmelserna upp. Meningen är att den första kartläggningen av situationen för handikappade i Gävle kommun ska följas av en heldagskurs i mitten av december.

Gävle är en av landets fyra kommuner som först tar upp de här frågorna. Liknande aktiviteter sker i Nacka, Göteborg och Lycksele.

— Gävle har inte valts därför att kommunen är något skräckexempel. Tvärtom, Gävle toppar kommunerna i landet som föregångare för god planering.

■ HÅRDKÖRNING

Det säger Rune Johansson och Rune Karlsson från Bygginfo, ett

Rune Karlsson och Rune Johansson från Bygginfo samtalar här med Lennart Wiklund från fastighetskontoret när seminariet startade i Silvanum.

byggtjänstföretag ägt av byggfackmännens olika organisationer. Bygginfo gör en hårdkörning i de fyra utvalda kommunerna för att sedan göra en landsomfattande turné för att diskutera frågorna kring de nya bestämmelserna.

— Det är på det lokala planet — ute i kommunerna — som ambitionerna ska förverkligas, säger Rune Karlsson. Det ställer speciella krav på beslutsfattarna, planerarna, granskarna, projektörerna och byggarna.

■ ÖNSKEMÅLEN

Det är för att informera dessa och dessutom höra med handikapporganisationerna vilka önskemål som finns som Bygginfo nu dragit in i Gävle. Det sker på uppdrag av byggforskningsgruppen. Gävle har valts ut som representant för de mellanstora-kommunerna.

— Problematiken skiftar starkt beroende på kommunernas karaktär, och därför har vi gjort den här uppdelningen, säger man hos Byg-

ginfo. Det rör sig mycket om ett informationsproblem om de nya kraven ska få genomslagskraft inom olika instanser.

■ SAMMA LÄGENHETER

Det nya går ut på att man i framtiden går ifrån speciella handikapplägenheter. I fortsättningen ska handikappade kunna vistas och röra sig i vilken lägenhet som helst. Hygienrummen ska vara anpassade, badrumströsklarna överkomliga, badrumsdörrarna tillräckligt breda med en öppning på 76–78 centimeter. Bland mycket annat.

Men bestämmelserna gäller inte bara bostäder. De sträcker sig också till arbetsplatser och offentliga lokaler.

— Mycket av det här började i och med en lag som vi fick 1966,

forts.

men nu skärps kraven, säger Rune Johansson vid Bygginfo. Kommunerna ska i fortsättningen inte kunna smita undan med kostnadskälen som ursäkt.

■ ENKLA MEDEL

— Många tror också att det handikappvänliga samhället måste bli fruktansvärt dyrt. I de flesta fall är det bara kunskap och eftertanke som saknas. Åtskilliga av de åtgärder vi informerar om kan åstadkommas med mycket enkla medel.

Som exempel nämner han märkning av entrédörrar av glas med tanke på människor med nedsatt syn. Det går att ordna med hjälp av färgade band på rutorna. Men hur många tänker på en så enkel åtgärd? Det finns faktiskt ett fint exempel i Gävle, där Domus dragit färgremsor över glasdörrarna. En annan billig åtgärd är ändring av skyltarnas placering. De sitter för det mesta för högt.

■ MATTOR BORT

— Allergikerna, som blir fler och fler, är en annan grupp som just nu befinner sig i fokus för den nya byggsynen, säger Rune Karlsson. Det gäller de heltäckande mattorna, som måste bort ur lägenheter och offentliga byggnader. Mattorna binder damm som sedan virvlar upp.

— De enda som tycker om heltäckningsmattor är de hörselskadade. Mattorna dämpar ekoeffekterna, som ofta är besvärande för människor med skadad hörsel.

I Gävle kommun finns över 3 000 personer med handikapp av de slag som berörs av de nya byggbestämmelserna. Leif Ellström, socialkontoret, ser mycket positivt på att man äntligen gjort de handikappades problem till en samhällsfråga.

— Bygger vi efter det nya förslaget kommer alla, även icke handikappade, att upptäcka att det här är förnuftiga krav. Allt skulle bli bra mycket bekvämare för var och en av oss. Tänk bara på alla tränga dörrar, besvärliga trappor och oekvåma hissar.

Andersberg fick beröm

■ ■ Gävle kommun fick en hel del beröm för sina ambitioner att bygga handikappvänligt vid Bygginfos seminarium. Andersberg fick en särskild eloge. anledningen till att Gävle ligger väl framme tycks vara ett begynnande samarbete mellan olika instanser som svarar för fastigheter, gator och skolor. Också de handikappades framställningar tycks finna gehör. Men mycket brister, speciellt i äldre offentliga byggnader.

Bygginfo har gjort stickprov och funnit följande:

- Socialkontorets trappa är besvärlig liksom korridoren och de trånga dörrarna.
- Förvaltningshuset har glasdörrar utan markeringar för synskadade. Porttelefonen kan inte nås av rörelsehindrade.
- En dålig telefonhytt, heltäckningsmattor och blommor i ofentlig miljö var annat som kritiserades.
- Rådhuset har en tung järnkätting som hindrar rörelsehind-

rade. Rådhuset går inte att komma in i. Domstolen får åka hem till handikappade för att få vittnesmål!

- Men sofforna med raka ryggar och armstöd vid torget fick beröm. Likaså telefonen vid posten som kunde nås av rörelsehindrade.
- Andersberg fick massor med beröm, bland annat gångvägarna med övertäckta tak, riktiga soffor, lågt sittande skyltar placerade bakom gatukanterna.

— Så här ska det se ut, menade Bygginfo. Då vågar sig de handikappade ut och behöver inte sitta och vänta att miljön ska bli bättre för att de ska kunna komma ut.

● GAMLA HUS

Debatten första dagen blottade en hel del problem när vi ska bygga samhällena handikappvänliga. Värsta problemen gäller alla de gamla byggnader som saknar åtgärderna.

— Och hur ska vi göra för att få ha allt i fred som vi planerar lågt och åtkomligt, telefoner, skyltar och annat, frågade man.

Också de lånemässiga aspekterna skymtade i debatten i samband med ombyggnader. Det kan bli utdragna förhandlingsprocesser som ger onödiga förseningar.

● ENGERADE

— Låt handikapprådets granskningsgrupp och handikappkonsulenterna bli mer engagerade på byggsidan när det gäller kontrollen att de nya bestämmelserna följs. Och när det gäller utomhusmiljön måste politikerna börja tänka handikappvänligt.

— Mer information och upplysning till de handikappade när gatukontoret har arbeten på gång, stänger av gator eller gräver upp för den synskadade livsfarliga håll i marken efterlystes.

● OLYCKLIGT

På skolans område tänker man i dag handikappvänligt, menade skolkontoret. Men gamla skolor kan innebära problem. Det är olyckligt när handikappade elever måste till andra stadsdelar och skiljas från kamraterna därför att skolan inte är tillgänglig för rörelsehindrade.

Frågorna och problemen var många. Nu har man "rört om i grytan" inför kursdagen i mitten av december. Då räknar man med deltagande av ett 100-tal personer. Och då ska också de handikappade själva få ett ord med i laget.

□ ALLAN NYSTRÖM

Den 2 december gick kallelse ut för dag 2.

GÄVLE KOMMUN

SOCIALKONTORET

Datum

Beteckning

Blad nr

1977-12-02

Tjänsteställe, handläggare

Socialdirektör Olle Sandström, kn

Inbjudan till kursdag
om
handikappproblematik.

Sociala centralnämnden och Bygginfo inbjuder till en kursdag om handikappproblematik i samband med samhällsplanering och byggande. Gävle är en av de fyra kommuner i landet, som fått möjlighet att genomföra denna kurs, som lagts upp och genomföres av Bygginfo, som är ett branschägt informationsorgan. Initiativtagare till försöken i de fyra kommunerna är Statens Byggforskningsråd.

Vi vänder oss till handläggare, projektörer och entreprenörer i planerings- och byggnadsärenden och hoppas på gensvar från myndigheter, företag och enskilda i strävan att skapa ett samhälle tillgängligt för alla.

Tid: torsdag 15 december 1977, kl. 09.00 - 17.00.

Lokal: Forum, N. Köpmangatan 11, Gävle

Program: bifogas.

Då kommunen bjuder på lunch önskas svaret senast tisdag den 13 december före kl 12.00, gärna per tel. 18 01 00 ankn. 190, med angivande av deltagares namn och befattning.

Bygginfo

Sociala centralnämnden

Den 15 december genomfördes så den sista informationsaktiviteten i projektet för 72 personer.

Fastighetskontoret	6 pers.
Gatukontoret	7 "
Skolkontoret	2 "
Socialkontoret	7 "
Stadsark.kontoret	5 "
Husbyggnadskontoret	4 "
Länsbostadsnämnden	3 "
Landstinget	5 "
Byggforskningen	5 "
Länsstyrelsen	1 "
Konsulter och husbyggare	20 "
Yrkesinspektionen	1 "
Handikapporganisationerna	5 "

SLUTSATSER AV KURSADMINISTRATION

Försöken visar att det åtgår minst 4 månader för att administrativt förbereda denna typ av information i en kommun, eftersom de inblandade personerna oftast är både svåra att nå och upptagna.

Administrationen blir därför hela tiden också svårbemästrad och tungrodd. Har man däremot redan lyckats skapa vissa fungerande kontaktvägar bör det gå på halva tiden.

REFERENSGRUPPEN

Under vintern -77 bildades en referensgrupp till projektet.

Sammansättningen blev.

Hans Örnhall, Statens Planverk

Bernt Nilsson, Kommunförbundet,

Anners Gustavii, Handikappinstitutet,

115
Carl Martin Wiklund, Bygginfo.

Alteftersom projektet försköts under våren, uppsköts också referensgruppens möte.

Gruppen kom att träffas första gången den 7 oktober, d v s efter det första genomförandet, i Nacka kommun.

Gruppen var överens om att fullfölja informationerna efter samma mönster som i Nacka-informationen, för att man därigenom skulle kunna göra en mer entydig utvärdering av projektet efteråt.

Gruppen samlades senare även den 22 december för en slutdiskussion.

DE SYNSKADADES RIKSFÖRBUNDS STÄLLNINGSTAGANDE

Den 9 september träffades vi som redan nämnts, representanter för handikapporganisationerna för en kontroll av studiematerialet och för att ta del av den sakkunskap de besitter. Den 14 september fick vi ett brev från P-G Braf med vissa synpunkter på att materialet var något snedfördelat och att det inte var framtaget tillsammans med "brukarna" eller deras representanter.

Efter ytterligare en vecka fick vi nedskrivna detaljsynpunkter på det OH-material, som till största delen var baserat på P-G Brafs egen rapport om miljöplanering vid nedsatt syn. Synpunkterna beaktades.

Tre månader senare, den 13 december, fick vi i vår hand ytterligare ett brev angående genomgången den 9 september. Den här gången från de Synskadades Riksförbund. Tonen var starkt kritisk.

Synskadades Riksförbund

(De Blindas Förening)

SRF:s
Utredningsavdelning
SB/VAE

Bygginfo
Rune Karlsson
Huddiksvallsg. 6
113 30 STOCKHOLM

1977-12-07

SRF, som är landets intresseorganisation för synskadade, har satt stort värde på den genomgång som vi deltog i den 9 september. Det var positivt att få ta del av en så bred information kring problemlösningar för handikappade i den fysiska miljön. Mot denna bakgrund är det särskilt beklagligt att ljud/bildmaterialet i flera avseenden är ofullständigt eller olämpligt utformat.

Bl a vill SRF på detta sätt protestera mot den snedfördelning av innehållet i materialet som på ett orimligt sätt koncentrerats till de gravt rörelsehindrades problem. Det råder en akut brist på tillämpningsanvisningar och lösningar för anpassning av miljön till orienteringshandikappades krav. Lagtextens intentioner i byggnadsstadgan har hittills följts upp i form av tillämpningsföreskrifter endast för rörelsehindrade. Om Bygginfos disponering och fördelning av informationsmaterial bibehålls och sprids kommer denna olyckliga situation att konserveras och ytterligare förstärkas. I stället borde bland andra SRF:s detaljkunskaper om synskadades krav och förutsättningar utnyttjats för att föra ut problemställningar och lösningar inom detta starkt eftersatta område.

SRF kan alltså för sin del inte stödja att Bygginfos ljud/bildserie förs ut i sitt nuvarande skick. Innan materialet används för utbildning och information måste ett samråd med handikapporganisationerna komma till stånd, där innehållet bearbetas och berikas av de kunskaper som under många år samlats inom handikapprörelsen. Alla torde tjäna på det.

Med ambitionen att göra ett bra och vederhäftigt informationspaket har Bygginfo inte råd att avstå från det kunnande som "konsumenten" besitter.

En komprimerad informationsdag är naturligtvis helt otillräcklig och kan möjligen ses som en inledande orientering om omfattningen av det nödvändiga samrådet. SRF yrkar därför att Bygginfo tar initiativ till ett samråd med handikapporganisationerna för att gemensamt utforma ljud/bildinformation om handikappade och den fysiska miljön. Vi kommer med glädje att delta i ett sådant samarbete.

Med vänlig hälsning

Bengt Lindqvist
ordförande

Stig Becker
handläggare

Nu började vi bli medvetna om att den sakkunskap vi sökt hos handikapprörelsen, had fått en ny dimension. Det handlade inte längre endast om att en brukargrupp ger koncisa krav på miljöns konkreta utformning.

Vi blev nu, när hela det omfattande informationsmaterialet äntligen var färdigproducerat och testat i våra försökskommuner, erbjudna ett samarbete, där även upplägning och pedagogik ska godkännas av handikapporganisationerna.

Vi ska återkomma längre fram i rapporten till den här problematiken, men redan här kan några påpekanden till SRF:s brev vara på sin plats:

1. Det har inom det här informationsprojektets ramar inte rymts några som helst möjligheter för någon intressegrupp att styra, kontrollera eller "godkänna" vårt forskningsarbete i någon aspekt.
2. Bygginfos hela verksamhet grundar sig på ett så "neutralt" grepp över informationsutbudet som någonsin är möjligt. Statliga myndigheter, byggföretag eller intresseorganisationer må förkasta eller godkänna vårt sätt att göra information - det enda som överhuvud taget styr oss är att målgrupperna, t ex våra kursdeltagare får den information de anser sig behöva, så aktuell och konkret som möjligt.

Vi kan respektera handikapprörelsens önskan att ta ansvaret över olika aktiviteter inom handikappområdet, men tyvärr får det i så fall ske utan Bygginfos medverkan.
3. Den snedfördelning av materialet som nämns i brevet finns onekligen i vårt material. Vi informerar till största del om hur verkligheten ser ut idag inom lagstiftning, forskning etc och inte i första hand om hur någon intressegrupp önskar att verkligheten borde se ut.

Men det bör också påpekas, att snedfördelningen i vårt totala informationsmaterial väger över till rörelsehindrades och och synskadades fördel. Det är främst för andra handikappgrupper vi inte fått fram så mycket konkreta åtgärder (ens från deras egna organisationer).

För övrigt förmedlar SRF:s brev en bild av handikappproblematiken som i flera nyanser skiljer sig från den vi mött ute i våra försökskommuner. Rörelsehindrade må t ex ha fått igenom en hel del krav i lagstiftning och normskrivning, men det återstår mycket ännu innan anvisningarna tillämpas korrekt i praktiken. Det torde inte minst handikapprörelsen vara medveten om.

Att handikapporganisationerna på det lokala planet brottades med dessa problem hade vi en stark förnimmelse av. Vi kände också att man där uppskattade att det nu kom ut slagkraftig, konkret information om aktuella handikappfrågor.

För att ta reda på om våra antaganden var riktiga, gick vi ut med en enkät till de medlemmar i handikapporganisationerna som deltagit i våra handikappkurser under hösten 1977 (både kurser som ingick i detta informationsprojekt och anknyande kurser som genomfördes parallellt).

ENKÄT TILL KURSDELTAGARE FRÅN LOKALA HANDIKAPPORGANISATIONER

Brevet som gick ut till kursdeltagarna hade ambitionen att vara ärligt och inte styra enkätsvaren i någon riktning.

Vi var spända på svaren, eftersom det här var fråga om en för oss relativt ny målgrupp. I Bygginfos dagliga verksamhet vänder vi ju oss i första hand till fackfolk inom byggnadsbranschen.

Dessa svar skulle också bli ett viktigt argument inför frågan om vi överhuvud taget ska fortsätta med information inom handikappområdet i framtiden. Reagerar våra kursdeltagare på samma sätt som HCK/SRF centralt, måste frågan övervägas.

Vi har "censurerat" namnuppgifter mm i breven, för att inte riskera brevskrivarnas eventuella önskemål om anonymitet.

Stockholm 1977-12-17

Beträffande kurser om handikappanpassning av den bebyggda miljön, under hösten 1977

Bygginfo har genomfört handikappkurser i några kommuner under hösten. Kursernas omfattning och disposition har varierat - dels efter speciella önskemål från kursarrangörer och deltagare, dels på grund av de erfarenheter vi har gjort från tidigare kurstillfällen.

Vi vill nu följa upp dessa genomförda aktiviteter med en utvärdering för att våra kommande handikappkurser skall få en så bra utformning som möjligt. Vi har valt att i första hand vända oss till de deltagare som representerar "brukargrupperna", dvs representanter från de lokala handikapporganisationerna.

Enligt deltagarförteckningarna från kurserna, har Du tagit del av vår handikappinformation. Vi ber Dig nu att göra oss den tjänsten, att Du skriver ner Dina synpunkter och skickar till oss så snart som möjligt. Vi hoppas kunna sammanställa utvärderingen under januari.

Du får naturligtvis själv välja vilka frågeställningar som bör tas upp i en sådan här utvärdering. Vi lovar att ta alla inkomna synpunkter i beaktande. Vi vill dock ge några exempel på vad vi tror kan vara intressant:

- Var kursen för lång eller för kort?
- Synpunkter på de utnyttjade informationsmedlen (smådiafilm, stordiamm)
- Synpunkter på kursens föreläsare (var inte hänsynsfull på den här punkten, utan ge ett så uppriktigt svar som möjligt - vi vill ju förbättra oss genom att beakta målgruppernas kritik!)
- Var de väsentligaste handikappproblemen behandlade eller missade vi några viktiga frågor?
- Hur var fördelningen mellan de olika handikappgruppernas krav. Vilka blev behandlade för mycket/för litet? Vad bör läggas till/tas bort?
- Hur tror Du att de övriga deltagarna - byggnadstekniker, kommunfolk mm - hade för nytta av kursen? Kommer samarbetet mellan byggare och handikapporganisationerna att påverkas?
- Kan Du jämföra den här kursen med andra kurser Du har deltagit i? Vad är fördelarna/nackdelarna med vår kurs jämfört med andra kurser?

Det är svårt att sammanställa frågor så att den som svarar inte blir "lurad" av frågornas formulering. Därför - än en gång - Du behöver inte "låsa" Dig till våra frågor. Skriv som Du själv känner är bäst - kortfattade synpunkter eller en lång berättelse.

Tack på förhand för Din negativa och /eller positiva kritik.

Med vänlig hälsning

BYGGINFO

Rune Karlsson

Örebro Läns Landsting den 10 november 1977

Tre timmars information för länshandikapprådet och de kommunala handikappråden i Örebro län.

Informationsmaterialet var ett koncentrat av det material som användes i informationsprojektet. Informationsmodellen beskrevs även och resulterade i att några av deltagarna omgående skulle begära hos sina kommuner, att man internt genomförde en informationsaktivitet med olika kommunala målgrupper, kopplat till lokala problem. Förberedelserna pågår för närvarande.

Det första brevet kom spontant utan att brevskrivaren hade en aning om att en enkät var på gång.

Rune Karlsson
Bygginfo
Hudiksvallsgatan 6
113 30 STOCKHOLM

1977-12-27

1

Hej Rune och hjärtligt tack för senast.

Jag heter [REDACTED], pensionär och bor i [REDACTED] där jag tillhör hörsel-främjandet och är f n [REDACTED] i KFR [REDACTED]. Hade nöjet att få delta i byggsamråds-träffen den 10 nov 1977 i Örebro.

Vi värmlänningar "ljuger aldrig men vi överdriver", sägs det, men jag varken ljuger eller överdriver, när jag säger att det var ett av de bästa framföranden jag hört. Det var bara ett fel, det var alldeles för kort. Och synd att inte fler av de bestämmande kommun- och byggherrarna var närvarande. Vår socialchef [REDACTED], som också deltog, var av samma mening. Vi har diskuterat möjligheten att få Ditt föredrag till [REDACTED]. Vi skall höra efter om [REDACTED] HCK är villig med samgående i denna affär. I så fall hör vi av oss.

Jag tycker, de väsentligaste sakerna vad beträffar byggnation kom med. Blandningar av smådiafilm och stordia tillsammans med Ditt uttömmande tal var mycket bra.

Om nu samarbetet blir bättre mellan handikapporganisationerna, byggnadstekniker och kommunfolk beror helt på "den goda viljan att hjälpa" och om det finns pengar.

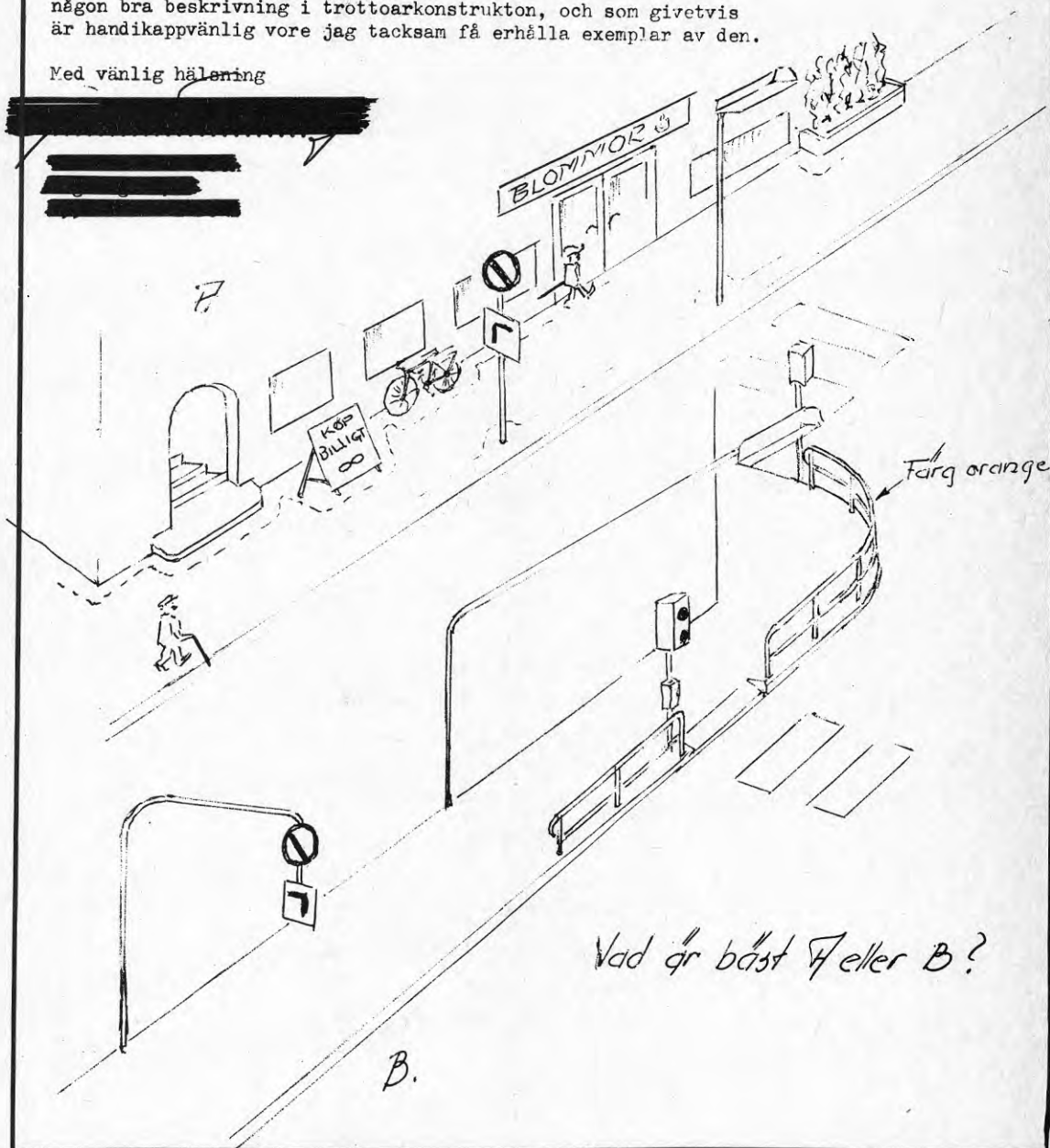
Det behövs så oändligt mycket information till allmänheten och till de bestämmande i våra kommuner om de olika handikappen, men ännu tycks vi bara stå i portgången. Och vi behöver all hjälp från expertis på de olika områdena.

Slutet av Ditt anförande berörde nu trottoaren och kommunala gångvägar. Här i [REDACTED] har vi under några år arbetat för att göra våra trottoarer handikappvänliga. Sedan Du lämnat oss fortsatte konferensen med olika frågor. Jag tog upp en fråga om handikappvänliga trottoarer och nämnde svårigheten för synskadade, när komuner sätter upp sina el- och skyltstolpar ca 3 dm från trottoarkanterna. Jag ansåg det svårt för synskadade att klara alla förekommande hinder, varför jag menade att trottoarkanterna skola vara fria från stolpar. Här blev jag bemött av [REDACTED] (han är helt blind) som omtalade att om den synskadade går rätt, "käppar" som han uttalade sig, är det ingen som helst svårighet. Eftersom jag själv ej är synskadad kan jag ej bemöta i diskussionen utan bad honom att den 12 nov 1977, då läns HCK var inbjudna till [REDACTED], att för oss [REDACTED] berätta vad som menas med rätt sätt att "käppa". [REDACTED] gjorde så, men följden blev att nu pågår en diskussion mellan [REDACTED] och en synskadad, [REDACTED] i deras tal-tidning [REDACTED] angående rätt sätt att "käppa". Alltså även de synskadade har olika meningar. Det är inte lätt här i världen.

Nu min fråga - Kan du hjälpa till med någon enhetlig konstruktion för våra trottoarer, som i fortsättningen kan stå som rättesnöre för nyanläggningar av trottoarer över hela Sverige. Jag anser, att det går lika bra placera stolpar på den inre sidan av trottoaren.

Har ritat några skisser, hoppas de talar för sig själva. Mkl. [redacted] kan även de synskadade hålla sig utefter husväggarna. Hur många hinder uppstår inte där? Om det redan finns någon bra beskrivning i trottoarkonstruktion, och som givetvis är handikappvänlig vore jag tacksam få erhålla exemplar av den.

Med vänlig hälsning

Länshandikapprådets Konferens
i Örebro 77.11.10.

By g g i n f o

A t t . R u n e K a r l s s o n

S t o c k h o l m

Det är svårt att komma med kritik över en så utmärkt planerad och genomförd kurs.

Utan att vara hänsynsfull så har jag för min del konstaterat att bildmaterialet var väl valt och att föreläsaren var kunnig och välgörande posetiv till handikappades alla problem.

Kritik: Tiden var alltför knapp, för lite tid till frågor. Det hade nog varit bra med åtminstone en halv dag till.

Hörsel- syn- allergi- och diabetesdrabbades problem (i byggnads- och samhällsfrågor) hade kanske behövt ha lite mera tid.

Vi har planer och hoppas på en liknande konferens här i [redacted] Kommun (och naturligtvis med Rune Karlsson) helst under våren -78.

Med vänlig hälsning

[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]

Nora den 18-01-78

Till Bygginfo, Stockholm.

Vi var två medlemmar från Referensgruppen till, och även representerande [REDACTED] kommunala Handikappråd, närvarande då Ingenjör Rune Karlsson från Bygginfo i Stockholm, föreläste i Örebro.

Det handlade ju om Byggnadsstadgan och byggnormens krav på handikappanpassning. ~~vi var~~ Det var [REDACTED] från FUB och [REDACTED] [REDACTED] från R M R och D H R.

Vi anser båda att föreläsningen och uppläggnings^{så} information var bra utformat och klart framställt att även vi som inte är så bra insatta vad gäller planering och utformning av boendemiljön väl förstod det mesta.

Det vi nu hoppas på är att all denna information går vidare så de ansvariga inom kommun och samhälle också förstår oss när vi vill påpeka fel och brister i samhället vi bor och arbetar i.

[REDACTED] den 18-01-78

[REDACTED]

[REDACTED]

Göteborg den 8 december 1977

Gävle den 15 december 1977

Heldagsutbildning som ingick som "dag 2" i informationsprojektet.

Det bör anmärkas, att i Göteborgskursen fick bl a avsnittet om synskadade läggas senare under dagen än vad som var avsett. Detta p g a en beklaglig felskrivning i det utsända programmet.

Betr. kurs i den bebyggda miljöns till-
gänglighet för handikappade 1977-12-08

1. Kursen var lagom
2. Just utnyttjandet av de filmer gjorda
det lättare att följa föreläsningen.
3. Upprättligt sagt var det mycket bra
föreläsare. De utnyttjade sig klart och
rättfärdigt.
4. J ovisst tycke ja. (Rättstalsvanden reumatiker)
5. Svårt att vara opartisk
6. Jag tror de hade en hel del nytt av
kursen. Jag är njötör med i HLR bestäl-
t. samhällsplaneringsdelegation. Det bli
säkert lättare för oss att diskutera
med dem i fortsättningen, men bygg
gärna på med fler kurser.
7. Främst kombinationen föreläsning-film
var en klar fördel.

DE HANDIKAPPADES
GÄVLE

RIKSFÖRBUND
LOKALAVDELNING

Bygginfo.

Herr Rune Karlsson

Hudiksvallsgatan 6

113 30 Stockholm.

Härmed får undertecknad samt [REDACTED] avlämna sitt yttrande över kursen Handikappanpassning som hölls i Gävle.

Nämnda kurs var den bästa tänkbara både ur upplysning och information om dessa kanske dunkla paragrafer som det tycks råda delade meningar om vilket som är det rätta sättet. Kursen ges det bästa betyget som vi deltagit i under min 15 åriga sysla som styrelse ordförande för Gävle D H R avdelning. Informationsmedlen var det lämpligaste med diafilmerna lämpligare föreläsare kan icke uppbringas för våran del, Det enda som saknades var de olika mått som skall vara rådande vid ny el restaration för tvättställ samt toaletters installering, i övrigt var det inget som försumrades. Samtliga handikappgrupper var lika mycket behandlade på kursen. Vi i Gävle har det bästa samarbetet med byggforskningen på orten som vi sätter stort värde på från medlemmarnas sida. En sista önskan var att erhålla de mått och uppgifter om installation av toaletter, tvättställ speglar, signalknappar, hissknapparnas uppsättning och dörröpnarnas placering vid nämnda tillfällen vere undertecknad väldigt intreserad av att erhålla personligt för de Handikappades bästa och för upplysning till de frågande utomstående som vill bygga handikappvänligt.

Med hjärtligt tack för här omtalade kurs från två nöjda och belättna deltagare. [REDACTED]

Vidimeras: [REDACTED]

[REDACTED]
GÄVLE

Gävle den 3/1-78.

Bygginfo

Att: Runa Karlsson

Hudiksvallsgatan 6

113 30 Stockholm

Beträffande kurser om handikappanpassning av den bebyggda miljön, under hösten 1977.

Några synpunkter på kursen i Gävle den 15 dec. 1977.

Kursen var bra upplagd och de informationsmedel som användes var mycket väl avvägda.

De vesäntligaste handikappproblemen enligt den nuvarande skrivningen av § 42 a = de som har sin rörelseförmåga eller orienteringsförmåga nedsatt, behandlades med stor kunnighet till full belåtenhet.

Det enda negativa under kursen var att byggnadstekniker och kommunfolk på intet sätt redovisade de synpunkter dom har beträffande tillämpningen av de nya lagbestämmelserna. Det gäller tydligen för handikapporganisationerna att kämpa vidare. KHR måste få ökade möjligheter att yttra sig i hörande frågor, men det är ju en annan fråga.

Tack för en intressant kurs.

Med hälsningar

[REDACTED]
repr. för HCK i Gävle

Göteborg 1977-01-10

1 Var kursen för lång eller för kort ?

Svar

För kort.

2 Synpunkter på de utnyttjade informationsmedlen (smådiafilm, stordia mm) ?

Svar

Som synskadad hade jag ej möjlighet att ta del av bildmaterialet.

3 Synpunkter på kursens föreläsare ?

Svar

Enbart positivt.

4 Var de väsentligaste handikappproblemen behandlade eller missade vi några viktiga frågor ?

Svar

De var behandlade.

5 Hur var fördelningen mellan de olika handikappgruppernas krav. Vilka blev behandlade för mycket/litet? Vad bör läggas till/tas bort ?

Svar

Som vanligt behandlades de rörelsehindrades problem mer än andra handikappgrupper, detta kan leda till att man fortfarande lever kvar i begreppet handikappad = rörelsehindrad, enbart. Ordningen borde kanske ha varit omvänd, eftersom man efter lunch märkte att en del av kursdeltagarna hade dels slappnat av och dels "trottat" av. Skulle därför, som synskadad, ha velat kasta om ordningsföljden.

6 Hur tror Du att de övriga deltagarna byggnadstekniker, kommunfolk m fl, hade för nytta av kursen ? Kommer samarbetet mellan byggare och handikapporganisationerna att påverkas ?

Svar

P g a för kort tid som jag nämnt, så fick jag ej den kontakt jag väntat mig och ser därför ej fram mot bättre kontakter än tidigare med de berörda myndighetspersonerna. Kanske hade grupparbete medverkat till en bättre kontakt.

7 Kan Du jämföra den här kursen med andra kurser Du har deltagit i? Vad är fördelarna/nackdelarna med vår kurs jämfört med andra kurser ?

Svar

Detta var en presentation av den samlade problematiken i handikappfrågor, det upplever jag som positivt.

Med en vänlig hälsning, samt med hopp om återseende hälsar

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

1978-01-11

Bygginfo
Att: Rune Karlsson
Hudikavallsgatan 6
113 30 STOCKHOLM

Kurs om handikappanpassning av den bebyggda miljön

Kursen hade lagom längd med lämpliga avbrott, dock borde dagen disponeras så, att politiker, tekniker och handikapprepresentanter får $\frac{1}{2}$ -1 timme att diskutera konkreta problem i den aktuella kommunen.

Tyngdpunkten låg på rörelsehandikapp, men detta torde också kräva de största insatserna.

Tack för en trevlig kurs!

Med vänlig hälsning

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

Reumatikerföreningen

Kopia
HCK Göteborg

HCK, Gävle kommun

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

78 02 17

Bygginfo
Att: Rune Karlsson
Stockholm

Enkäten jömd och jag har glömt, -ursäkta-.

Kursens längd anser jag normal och ej tröttande.

Som "blinddist" kunde jag ej ta del av film och tryck. Bör bandas på kasett.

Herrarna Karlsson var mycket välinformerade om de olika handikappen. Särskilt uppskattar jag vad de visste om synskadade. Talade tydligt och intressant.

När det gäller hygienutrymmen så bör man nämna systisk fibros, njursjuka och colostomi.

Hade informationen till kommunens nämnder och myndigheter om denna kursdag varit tillräcklig? De var ju så dåligt representerade.

Den här kursen var en av de bättre tack vare bra informatörer.

Besviken på § 42 a då det verkar som om det går allt för lätt att på vissa områden få dispens.

Vänligen och hälsningar

[REDACTED]

Umeå den 26 oktober 1977 och
Luleå den 27 oktober 1977

Arrangör: Norrlands Byggtjänst.

Fyra timmars information med kursmaterial som var ett koncentrat av informationsprojektets material.

Bygginfo
 att Rune Karlsson
 Hudiksvallsgatan 6,
 113 30 STOCKHOLM.

Synpunkter beträffande kursen handikappanpassning hösten 1977.

1. kursen borde ha varat en hel dag.
2. avseende informationsmedlen så var de tillfredsställande.
3. föreläsaren var korekt och hade fin förmåga att få åhörarna med sig. (förklarade gärna saker som åhörarna ej uppfattade)
 Men om tiden förlängdes till hel dag så kunde föreläsaren få tillfälle att dela upp åhörarna i arbetsgrupper som var för sig fick en tid att diskutera och sen avlämna genom sin talesman synpunkter som gruppen kommit fram till.
4. ja alla synpunkter behandlades ej och det hinner man ej på en så kort tidsperiod. Då det gäller byggnader som allmänheten har tillträde till så kommer ju flera aspekter in, synskadade, rörelsehindrade, asmatiker således både rörelsehinder och medicinskt handikapp.
5. se synpunkter i punkt fyra. men inget tas bort bara läggs till.
6. Svårt att uttala sig om men hoppet är att åtminstone byggtekniker försöker att ~~samarbeta~~ samarbeta med i första hand de personer som av handikapporganisationerna utsetts att i KHR svara för byggsidan.
7. avseende denna kurs jämfört med liknande kursår som jag deltagit i så var denna kurs lika givande som en heldagars kurs på annat håll, därför om Bygginfo kunde förlänga kursen till heldag så anser jag den svar mot s.k. veckoslutskurs., att den är förlagt till en arbetsdag gör att ett större antal tekniker, komföfolk m m har tillfälle att delta utan att behöva ofra något av sin fritid.

Umeå den 1977 12 22

DE HANDIKAPPADES RIKSFÖRBUND Umeå avdelning

[Redacted signature]

[Redacted stamp]

1978-01-04

Bygginfo
Att: Rune Karlsson
Hudiksvallsgatan 6
113 30 STOCKHOLM

Svar betr kurser om handikappanpassning av den bebyggda miljön,
under hösten 1977.

Min synpunkt var att kursen var alldeles för kort. Mer tid skulle ha ägnats att diskutera de olika avsnitten, gärna i grupper för att där få fram de olika synpunkterna betr både inomhus- som utomhusmiljön.

Informationsmedlen var väl utnyttjade.

Kursens föreläsare höll ett mycket högt tempo för att hinna genomföra hela programmet, vilket kunde verka lite stressande.

De väsentligaste problemen kom nog fram, ett som jag skulle vilja ha bättre utprovat vore heltäckningsmattorna. Det går ej att likställas med gräsmatta. En nylagd gräsmatta är mycket svårframkomlig med rullstol, mot en gammal väl nertrampad gräsmatta. Där bör utprovning utföras.

Det som jag tror ofta glöms bort är svängradien för rullstolar i trapphus. Möjligheten att öppna en dörr som går till höger, så att rollstolen inte hamnar ut för trappan.

Med vänlig hälsning

ILCO - BD LÄN

SYNPUNKTER PÅ ENKÄTSVAREN

"För kort", annars mycket ros och lite ris. Det finns uppenbarligen ett väldigt informationsbehov hos handikapprörelsens lokalt verksamma medlemmar.

Vi kan konstatera att vår form av informationsmetodik fungerar i stort sett bra. Vi har en uppgift att fylla inom handikappområdet.

Förhoppningsvis kommer även HCK och SRF centralt att inse att både de och vi har stora informationsuppgifter att fylla - inte hand i hand, men sida vid sida. Vi kan komplettera varandra, men inte ersätta eller styra varandras aktiviteter.

GENOMFÖRANDE AV DAG 1, SEMINARIEDELEN

Efter många administrativa turer lyckades vi i stort sett samla de personer vi hade avsett till de olika halvdaysseminarierna.

Nacka	Göteborg
38 personer	27 personer
8 förvaltningar	6 förvaltningar
4 politiker	5 politiker
ej handikapporga- nisationer	handikapporgani- sation

Lycksele	Gävle
24 personer	25 personer
11 förvaltningar (8 politiker)	7 förvaltningar (2 politiker)
ej handikapporga- nisationer	ej handikapporga- nisationer

Debattklimat

En av förutsättningarna för att diskussionerna verkligen skulle spegla verkligheten var att vi behövde skapa ett positivt debattklimat.

Detta försökte vi åstadkomma genom att först bjuda på 2 timmars baskunskap innan kaffepausen. Grundtanken var att den som får något, den ger också gärna något. Men det som framför allt var det som skulle sätta fart på debattlusten var ett antal något "provocerande" stillbilder från deltagarnas egen miljö.

Dessutom bestämde vi oss för att skapa ett aktivt och öppen-
hjärtigt diskussionsklimat för att dels provocera fram syn-
punkter, dels locka fram mer personliga värderingar hos del-
tagarna.

Diskussionerna dokumenterades på band.

Vi eftersträvade också att handikapporganisationerna inte deltog vid seminarierna. Vi misstänkte att detta skulle kunna hämma diskussionen och omedvetet hindra en del från att ge uttryck åt mer negativa värderingar.

Bl a för att testa hållbarheten i detta resonemang lät vi handikapporganisationerna delta vid seminariet i Göteborg.

Det är svårt att veta vad deltagarna där skulle ha sagt under andra förutsättningar. Men studerar man referatet kan man finna tendenser till snedbalansering i diskussionen.

Diskussionen kom att spontant utvecklas i lite olika riktningar men man kan ändå finna åtskilliga gemensamma diskussionspunkter.

Diskussionspunkter

I Nacka kom diskussionspunkterna att utvecklas på detta sätt:

- o ekonomiska problem vid om- och tillbyggnader
- o alternativa gångvägar, ekonomiska problem
- o gångvägar i exploateringskostnaderna
- o samhällsmål och kommunalskatter
- o kostnadsstyrning genom tidig planering
- o hisskravet i 3-våningshus
- o den negativa effekten av "luddig" lagtext
- o hushöjd i generalplan
- o handikappforskning/utveckling
- o samhällsmål - utförande
- o ofullständig bygglagstiftning
- o problemen med tidig planering
- o förbättringslån/anpassningsbidrag
- o förmedlingsorgan/fastighetskontor
- o överkostnader för ombyggnad i Nacka
- o handikappade skolor
- o budget för anpassning av befintlig bebyggelse

- o "bussning" av skolbarn
- o utnyttjandestudier av handikappanordningar
- o politiska trätor
- o ekonomiska prioriteringar i samråd med handikapporganisationerna
- o tillsyns- och underhållsfrågor
- o varierande anpassning av skolor
- o hissar och lån
- o ambitioner i nyproduktionen
- o checklista på handikappanordningar
- o anvisningar för gator
- o avstängningar, avspärrningar
- o miljöförbättringsbidrag
- o SIA
- o sociala ambitioner
- o mer kunskap
- o fastighetsbildningslagen
- o tips till handikapporganisationer

Diskussionspunkter Göteborg

I Göteborg utvecklades dessa diskussionspunkter.

- o myndighetskrav och lånefrågor
- o ekonomiska problem med den befintliga bebyggelsen
- o hisskravet
- o loftgångshus
- o andel av byggnation till handikappade
- o 1 1/2-planshus kontra 1-planshus
- o befintliga landshövdingehus
- o befintlig bebyggelse
- o arbetsplatser, tillgänglighet
- o brevlådor
- o anslag för anpassning av gator
- o kantstenarna
- o stadsbidrag för gatuanpassning
- o tillgänglighet för allmänna lokaler
- o samråd handikapporganisationer - kommuner
- o Kommunens handikappråd
- o samhällsdelegation
- o gångvägnätet
- o mer kunskap

- o normerad utemiljö
- o interna anvisningar
- o ritningsgranskning
- o handikapputredning -66
- o handikapppguide

Diskussionspunkter Lycksele

I Lycksele utvecklades dessa diskussionspunkter.

- o 3-planshus, hiss
- o loftgångshus
- o information, normer
- o kostnad, nybyggnation
- o kostnad, ombyggnad
- o kostnad, arbetslokaler
- o utrymningsvägar
- o risker vid brand
- o anpassad gatumiljö
- o kantstenar
- o skyltar
- o samråd med handikapporganisationer
- o normerad utemiljö
- o anpassade skidor
- o snöröjning
- o myndighetskrav/lånefrågor
- o handikappstatistik
- o handikappsynen
- o anpassade skolor
- o ekonomisk prioritering med handikapporganisationerna
- o planeringsinflytande
- o social planering
- o Kommunens handikappråd
- o tillgänglighet till allmänna lokaler
- o handikappkonsulent

I Gävle utvecklades dessa diskussionspunkter under seminariet

- o Befintliga förvaltningslokaler
- o Åverkan på installationer
- o Lånegivning
- o Anpassningsbidrag

- o Samarbete länsbostadsnämnd/fastighetskontor
- o Förbättringslån
- o Tidig slutbesiktning - en lånefråga
- o Kontroll av Handikappkrav
- o Utökad granskning
- o Ej heltäckande kontroll
- o Ansvarig arbetsledare
- o Speciell handikappbesiktning
- o Handikappkonsulent
- o KHR:s granskningsgrupp
- o Samråd med handikapporganisationerna
- o Smådetaljerna
- o Normernas utformning
- o Normer i utemiljö
- o Kantstenshöjder
- o Handikapporganisationerna och kantstenshöjd
- o Ramper
- o Avspärrat torg
- o Information om avspärningar
- o Utformning av avspärningar
- o Förändra gatumiljön
- o Förbättra skolorna
- o "Bussning" av elever
- o Ombyggnad - ekonomi
- o Underhållsplan
- o Heltäckningsmattor
- o Allergi - växter

- o Tillgänglighet i offentliga lokaler
- o Transporthjälp i stället för tillgänglighet
- o Behovsinventering
- o Bakgrunden till Gävles ambitioner
- o Gemensam satsning

SAMMANFATTNING AV PROBLEMSTÄLLNINGAR INOM
HANDIKAPPOMRADET - ERFARENHETSÅTERFÖRING
TILL MYNDIGHETER, FORSKARE, HANDIKAPP-
ORGANISATIONER

Under seminarierna framkom en hel del problem- och frågeställningar av större eller mindre betydelse. Sannolikt speglar dessa den problemsituation som föreligger i landets olika kommuner, inom det här området. Många problem är ytterst svårlösta.

Naturligtvis kan man inte lösa dessa övergripande problem inom ramen för ett informationsprojekt. Men inom projektets ram vill vi vidarebefordra dessa erfarenheter till berörda myndigheter, forskare och intresseorganisationer.

I nästa steg kan det återigen bli aktuellt att informera kommunerna om hur man har löst olika problem eller kommit överens i olika frågor.

Nybebyggelse

Nacka.

- Det är en angelägen hushöjd som kanske försvinner i och med kravet på minst 3-våningshus. Drar man därför av ekonomiska skäl upp våningsantalet, kanske man förlorar i miljö det man vinner i tillgänglighet.

Göteborg.

- Loftgångshus kan inte vara en bra lösning eftersom man endast kan bygga smålägenheter om man inte gör dem väldigt korta, men då är ju meningen borta med hustypen.
- De nya normerna får inte medverka till att vi får högre hus än förut av miljö- och sociala skäl.
- Loftgångshus innebär problem med t ex is i gångbana.
- I Göteborg har de handikappade fått 5% av byggnationen. Men av någon anledning är det fördelaktigare att bygga 1 1/2-planshus vilka de rörelsehindrade inte kan utnyttja.

- Bygger man hissar i utemiljön för att skapa tillgänglighet till högre nivåer, riskerar man att där få mycket bråk och sociala problem med skadegörelse på anläggningen.

Lycksele

- Skulle man för att uppfylla handikappanpassningsambitiö- nerna och för att ekonomiskt kunna förverkliga dessa, börja mer satsa på loftgångshus, så måste man bättre utreda problemen med blåst, snö, is och halka i sam- band med denna byggnadstyp.
- Om man nu i större utsträckning möjliggör för rörelse- hindrade att utnyttja lokaler, som man endast kan nå med hiss, bör man kanske tänka efter om det innebär ökade risker ur utrymningssynpunkt vid brand. Och om man därför skulle se över brandbestämmelserna i SBN, t ex att möjliggöra utrymning från samlingssal på 2:a våningen via balkong, eller ställa krav på att hiss ska möjliggöra utrymning.

Gävle.

- Vad ska man göra för att folk inte ska göra åverkan på hissar, skyltar, låga telefoner, teipmarkeringar på dörrar o s v.

Befintlig miljö

Nacka.

- Man undrar hur långt man ska gå i anpassningen av gamla skolor. Många är halvplans förskjutna lite hur som helst. Det kan behövas både två och tre hissar även i små gamla skolor.

Göteborg.

- Här har det byggts så mycket "landshövdingshus" vilka är omöjliga att handikappanpassa. Istället bygger man om dem och konserverar olägenheterna för kanske 50 år framåt.
Är det riktigt? Eller ska vi riva alltihop?
- Vill man komplettera bebyggelsen, bör man behålla stads-karaktären med mycket landshövdingshus, d v s med 3-våningshus. Det vore därför synd om dessa skulle försvinna.
- Kommunen kommer nog aldrig att få så gott ställt att man kan anpassa de gamla landshövdingshusen.
- Ingrid Jussil sa att vi måste göra något åt våra 30- och 40-talsområden. Men hur ska det göras i praktiken?
- Det kan inte vara meningen att kommunen ska gå in och lägga pengar till affärer, biografier och sådant för att de ska bli handikappanpassade.
Det måste vara en statlig angelägenhet.

Lycksele.

- Att helt anpassa alla gamla skolor är omöjligt av ekonomiska skäl.
- De handikappade måste ev. genom sina organisationer prioritera handikappåtgärderna mot bakgrund av begränsade ekonomiska ramar.
- Det finns uppenbara konflikter mellan handikappkraven och ambitionerna med K-märkta byggnader. Handikappanpassningen måste smita in på ett smidigt sätt i husets utseende om den över huvudtaget kan komma till stånd.
- Det är svårt att uppfylla olika handikappades behov av idrottsliga aktiviteter, eftersom idrottsplatserna är mycket besvärliga.

Gävle.

- Stort kapital ligger bundet i den gamla bebyggelsen.
- Handikappanpassning av gammal skola kostar ofta 90% av att bygga nytt.
Gamla skolor har vissa kvaliteter, t ex bättre utrymmen. Måttlig ombyggnad av befintliga skolor medför "bussning" av rörelsehindrade elever till annan ny skola, vilket skapar vissa sociala olägenheter.
- Inventering av offentliga lokaler. Info-utredningen "Kultur åt alla" visade att det genomgående brast betr. skyltning, felaktigt placerade telefoner, för smala dörrar o s v.
- Frekvensanalys gjorde att rådhusrätten tog på sig att transportera handikappade till tingshuset istället för att bygga om det tillgängligt.

Gatumiljön

Nacka.

- I ett nybyggt område vill man ha en särskilt iordningställd gångbana på en av gatorna. Det kan kosta närmare 200.000 kronor. Vårt politiska utskott säger då att de handikappade bör ta en stor omväg på en parkväg som senare ska byggas.
De rikspolitiska ambitionerna faller oftast på ekonomin när man praktiskt ska förverkliga det hela.
- Vi måste få lagliga möjligheter att lägga anpassningskostnaderna på exploateringskostnaden, vilket lagstiftningen idag hindrar.
Istället måste kommunen ta ut kostnaderna via skattemedel och det går inte.
- Kan vi inte klara kostnadsfrågorna i de nya bostadsområdena, kommer vi aldrig att klara målsättningen när det gäller handikappolitiken.

- För långa gångvägar kan innebära att en elektrisk rullstol fastnar.

Göteborg.

- Vägverket vill inte syssla med så små poster som olika anpassningsåtgärder i gatumiljön skulle innebära, när de beviljas statliga bidrag för gatumiljön. Istället har kommunen själv fått stå för alla kostnader (anslag på 200.000:-/år).
- Kommunen är så kuperad, att det skulle vara svårt att anpassa vägar och gångvägar till dessa lutningar, även om det fanns normerade krav på det.
- Om man sätter hissar i stadsmiljön för att skapa tillgänglighet till högre belägna nivåer, kan man få svåra sociala problem vid dessa. Det blir mycket bråk om anläggningarna saboteras.

Lycksele.

- T o m i kommuner där man av tradition har fått skotta snö under stora delar av året, så inskränker man numera på snöröjningen av ekonomiska skäl, vilket får konsekvenser för rörelsehindrade. Numera röjs t ex inte trottoarerna alls i de centrala delarna av Lycksele.
- Terrängen skapar ofta praktiskt taget olösliga problem för ett anpassat gatu- och gångvägnät.

Gävle.

- Kantstenproblematiken olöst genom att handikapporganisationerna inte enats och genom att gatukontoret troligtvis vilseletts av en egen gammal expertutredning.
- Avspärrningar i bostadsområden är ett mycket svårtacklat problem. Inga praktiska alternativ finns i diskussionen.

- Omläggningar av slitlager på vägbanorna innebär ändrade kantstenshöjder. På gott och ont.
- Det brister i kunskapen om vilka växter utomhus som är allergiframkallande och tiden tycks ännu inte vara mogen för att sluta plantera unga björkar i bostadsområden.

Informationsbehov

Göteborg.

- Hur ska vi kunna få planerare, byggare och andra att göra rätt?
De som ska rita hus kan inte de här sakerna.

Lycksele.

- Handläggande tjänstemän har problem med informationsflödet.
Man har en flora av information av alla kategorier, alltifrån glada färgbroschyrer till normer ifrån de centrala verken.
Man har svårt att sortera och värdera detta stora informationsflöde samtidigt som man har problem med att man vet för lite om många saker, t ex handikappfrågor.
Och i det läget vet man ej var man skaffar sig mer information eller mer kunskap.

Kontroll av kraven

Nacka.

- I ett trängt ekonomiskt läge utnyttjar man en "luddig" lag- eller normtext.
- Framförs inte kraven med tillräcklig styrka, eller om den inte är tillräckligt starkt politiskt förankrad, så finns det risk för att de kommer bort, de må

vara hur berättigade som helst.

- Man kan undra om en enskild handikappad kan göra sin lagliga rätt gällande, om kommunen uppenbarligen brister i något avseende.

Göteborg.

- En samhällsplaneringsdelegation inom handikapprörelsen har inte haft möjlighet att vara en remissinstans p g a den arbetsbelastning det skulle innebära.
- Normer och anvisningar kan inte täcka upp alla praktiska situationer. Rätt som det är hamnar man i en situation där ramper blir 1:10.
Vad gör man då?
Det vore bra med en instans dit man kunde vända sig, när normerna inte räcker.
- Vi på den sociala förvaltningen granskar bygghandlingarna för att få den sociala kopplingen utöver de tekniska synpunkterna.

Lycksele.

- I byggnadslovsstadiet är man långt inne i planeringsprocessen, men frågan är hur man ska hitta en form för diskussion, påverkan och synpunkter i stadsplaneringsprocessen.

Gävle.

- Slutbesiktningen borde man nu inte göra förrän tomtplaneringen är klar, vilket fördröjer låneutbetalningen.
- Man har inte personal för ytterligare en besiktning efter slutbesiktningen.
- Normalt framgår inte smådetaljer som skyltar, skyddsmarkeringar m m på de ritningar som Byggnadsnämnden

granskar. Skulle Byggnadsnämnden kräva in uppgifter om detta, skulle det innebära större konsultkostnader och ett merarbete för granskaren.

- Påpekar man avsaknaden av de detaljer som inte finns i byggnadsnämndens handlingar, men som ändå är SBN-krav vid slutbesiktningar, uppkommer problemet att dessa besiktningar inte är heltäckande utan görs stickprovsvis. Dessutom har byggnadsnämnden inte personal att göra ytterligare besiktningar för att kontrollera att påpekandena följts.
Man kanske skulle begära intyg från sakkunnig person att alla krav på anpassningsåtgärder är vidtagna. I princip enligt samma modell som vid byggnader med rökkanaler, där skorstensfejarmästaren lämnar intyg efter en speciell kontrollbesiktning.
- Vid slutbesiktningar skulle man vilja ha en sakkunnig för anpassningsåtgärder med.
Idag deltar ofta representanter för brandmyndigheten, hälsovårdsnämnden och yrkesinspektionen.
- Skulle man ha en "handikappkonsulent" med vid slutbesiktningarna så skulle detta kräva minst en halvtidstjänst.
- Handikappkonsulenterna är idag normalt kopplade till socialförvaltningarna. Med tanke på en ev. koppling till ritningsgranskning och besiktningsdeltagande kan man diskutera förvaltningshörighet och grundläggande fackutbildning.
- Inom KHR finns en granskningsgrupp som på fritid gör vissa ritningsranskningar. De är dock ytterst lite kända och anlitade av kommunen.
- Det är svårt att få igenom krav som innebär ekonomiska konsekvenser vid slutbesiktningarn.
- Generella och ospecificerade krav är speciellt svåra att få gehör för vid slutbesiktningarna.
- Andra förvaltningar än de byggsakkunniga har mycket vaga föreställningar om byggnormens innehåll och betydelse.

Låne- och bidragsfrågor

Nacka.

- Vi måste få lagliga möjligheter att lägga kostnader för extra anpassningsåtgärder i gatu- och gångvägnätet på exploateringskostnaden, vilket gällande lagstiftning idag hindrar.
- Förbättringslånet är behovsprövat vilket kan innebära att gamla, som har behov av lånet, men som har kapital bundet i huset, inte kan få dessa lån. De som verkligen behöver lån kan alltså inte få!
- I Stockholm kostar det normalt 7-8000 kronor att bygga om en bostad. I Nacka kostar det ofta 20.000 kronor.
Hur handskas vi här med dessa ärenden? Ligger de på rätt person?
- Förmedlingsorganet gör allting, trots att de inte kan följa upp kostnaden på samma sätt som fastighetskontoret. Fastighetskontoret borde handlägga frågorna om teknik och kostnader, och förmedlingsorganet handlägga lånehandlingarna.
Hade vi den organisationen skulle vi klara kostnaderna.
- Om myndigheterna ville ändra lånen vore hisskravet inget problem.

Göteborg.

- Det finns idag inte en byggherre som lägger på en kostnad han inte får låna för.
Innan energinormen trädde ikraft, ritade folk på projekteringsidan både dag och natt för att slippa kraven.
- På byggherresidan litar man idag inte på att lånemyndigheterna följer upp de nya normer som läggs på.
- Även om välviljan är stor, så får man inte igenom nya normer om de inte täcks upp av lånesidan.

- I gatunämnden är vi beroende av stadsbidrag för vissa anläggningar. Vägverket ger dessa bidrag. Kommunstyrelsen har sagt att även anpassningsåtgärder ska lyftas fram vid bidragsäskanden.
Men vägverket är byråkratiskt och har sagt att så små poster sysslar man inte med.

Lycksele.

- Det går idag inte att bygga 4-våningshus till så skäliga kostnader att man kan få lån.
Lånefrågan måste följa upp alla nya krav som ställs, och det får ekonomiska konsekvenser.
- I en liten kommun kan man komma i den märkliga situationen, att man som deltagare i byggnadsnämnden, först måste ställa diverse krav, som gör att man sedan som representant för förmedlingsorganet inte kan godta låneansökan eftersom det blir för dyrt.

Gävle.

- Alla krav som ställs i bestämmelserna, täcks de upp av lånen?
- Granskning och beräkning av bostadsanpassningsbidrag görs så knappt att folk får skjuta till själva eller ta andra lån.
- Det brister i samarbetet mellan fastighetskontoret, som är sakkunskap på ombyggnadsfrågor både vad gäller teknik och ekonomi, och länsbostadsnämnden.
- Det tar 1 år att överklaga länsbostadsnämndens beslut, vilket man därför sällan gör.
- Det är inte alls bra som det är nu. En ombyggnad med byggnadslov och anpassningsbidrag kopplat med förbättringslån innebär att man genom byggnadslovsavgifter, granskningsavgifter, konsultkostnader, får kostnader som tar mer än halva bidraget.
- Politiker och myndighetspersoner som berörs av dessa frågor skulle behöva diskutera igenom detta på det lokala planet.

Samhällsplanering

Nacka.

- Betydelsen av medverkan vid en tidig planering är klar. Men vi har erfarenhet av att många i det skedet deltar väldigt ytligt för att sedan ställa sig i kören av kritiker när saker börjar förverkligas.
- Man måste på något sätt lägga ner mer arbete på förberedande planering, så att man på det sättet kan pressa de slutliga kostnaderna.
- Man kan fråga sig om man inte skulle skriva regler i fastighetsbildningslagen, som korresponderar med bestämmelserna i byggnadslagstiftningen när det gäller handikappanpassning.

Lycksele.

- Att tillgodose handikappkraven vid byggnadslovsskedet är väl sent. Men frågan är hur man ska hitta en form för diskussion och påverkan i stadsplaneringsprocessen.
- De förändrade kraven på politisk förankring, medborgarinsyn, medborginflytande, rätt att påverka sin egen bostadsmiljö o s v, gör att planeringsprocessen blivit långsammare och mer komplicerad. Det gäller att hitta rätt form för detta. Den övergripande planeringen kanske måste göras som en projektorganisation, med ledningsgrupp, arbetsgrupp och referensgrupper. Utställningsförfarandet kanske måste kompletteras med mer informell remiss.
- Planeringen behöver nog i fortsättningen mer göras efter andra utgångspunkter, t ex efter elementära krav av trygghet, gemenskap och möjlighet att påverka.
Vi måste fundera på hur vi ska kunna bygga upp denna sociala planering.

Hur man ska kunna förbättra denna typ av planering vet man nog inte ens på kommunförbundet.

Arbetslokaler

Göteborg.

- När en liten industri vill bygga till, vad ska vi då kräva?
Tillbyggnad räknas ju som nybyggnad. Med tanke på det sysselsättningsläge vi har och med tanke på småföretagarnas situation är detta ett dilemma.
- Arbetsplatserna finns ofta på överplanet i småindustribyggnader. Företagaren säger sig vara positiv till att förbereda anpassning och positiv till att anställa en handikappad, men i det läget söker de anpassningsbidrag o s v.

Lycksele.

- Byggnadsnämnden ställs inför svåra problem när man ska kräva hissar för 50.000-100.000 kronor, i mindre arbetslokaler, trots att sannolikheten är liten för att få någon handikappad anställd.

Kommunens handikappråd och handikapporganisationer

Göteborg.

- Både kommunen och handikapporganisationerna får känna viss skuld till att dialogen inte blivit så bra som man önskat.
- Den samhällsdelegation, som är ett samarbete mellan handikapporganisationerna, har inte kunnat åta sig att vara remissorgan, eftersom det skulle innebära för stor arbetsbelastning.

- Man behöver inte gå via handikapprådet. Det finaste är den kontakt en tjänsteman kan få direkt med handikapporganisationerna.
- Det händer att vi i DHR ser i tidningarna vad som är på gång. Då tar vi de kontakter vi tycker vara angelägna.
- KHR har inte fungerat särskilt bra, utan det har varit handikpprörelsens samhällsdelegation som har tagit itu med de här frågorna.
- Det är möjligt att KHR skulle kunna bli ett pådrivande organ i större utsträckning än vad det är idag.
- Det är ofta ett virrvarr när vi i KHR ska försöka få reda på vilken instans man ska vända sig till för olika frågor.

Lycksele.

- De handikappade måste själva prioritera handikappanpassningsåtgärderna, mot bakgrund av vissa ekonomiska ramar. Detta borde kanske vara en uppgift för handikapprådet.
- Vi måste få igång det kommunala handikapprådet för att därifrån få synpunkter på hur de handikappade ser på sina behov.
- Kommunen är ju så liten att vi borde kunna ha en kommunikation med det kommunala handikapprådet.
- Om vi inte kan backa upp någon konsulent så bör vi fundera på om inte någon tjänsteman på den sociala kanten kunde bli lite mer informerad om de här frågorna.

Gävle.

- KHR har en granskningsgrupp som på fritiden granskar handlingar till vissa byggnader, men de är mycket lite kända och utnyttjade av kommunens "byggförvaltningar".

- Granskningsgruppen kan inte täcka ett totalt behov av granskning. Dessutom är de inga byggfackmän.
- Synskadade och rörelsehindrade har inte kunnat enats om kantstenshöjden.
- Samråd med handikapporganisationerna utnyttjas väldigt varierande av de olika förvaltningarna.
Från att handikapporganisationerna deltar i referensgrupper till att inga kontakter sker.
- Normalt tar man direkt kontakt med handikapporganisationerna istället för med KHR.

GENOMFÖRANDE AV DAG 2, INFORMATIONSELEN

Den huvudsakliga informationsfasen i projektet genomfördes under den andra dagen, ca 2-3 veckor efter den första seminariedagen.

Deltagaranta

Deltagandet varierade en del mellan kommunerna.

Nacka	89 personer
Göteborg	67 personer
Lycksele	51 personer
Gävle	72 personer

Från början hade gränsen satts vid 90 personer, framför allt av praktiska skäl. En information för 60 personer skiljer sig annars inte speciellt mycket från en för 300 personer. Det spontana diskussionsutbytet upphör oftast redan vid 15-20 deltagare. Lokalens utformning har i allmänhet större betydelse för deltagarnas aktiviteter än vad deltagarantalet har.

Man kan spekulera över varför vi i Göteborg inte lyckades få mer deltagare trots det enorma antalet människor, som där är verksamma.

Delvis berodde det sannolikt på att Byggnadskontoret, vilka i dessa sammanhang har en huvudroll, själva ordnade en handikapputbildning under samma period.

I övrigt så kan man också misstänka att det är svårt att få igång någon kedjereaktion av spontant intresse för dessa aktiviteter i en så stor kommun. I en mycket liten kommun som t ex Lycksele är det däremot mycket lätt att praktiskt taget mobilisera hela kommunens folk till en gemensam aktivitet genom att rykten snabbt sprider sig i korridorerna och skapar ett intresse.

I Nacka hade vi möjlighet att speciellt bearbeta chefs-tjänstemännen, vilket förklarar det maximala deltagandet.

Problem med splittrad målgrupp

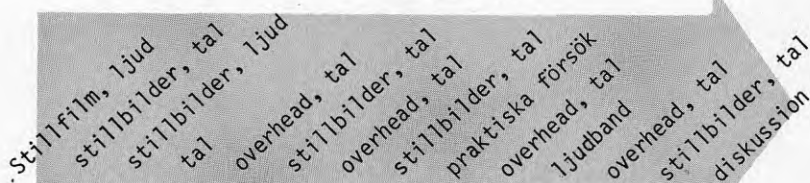
Målgrupperna var så varierande som det någonsin var möjligt. Mellan 7 och 17 förvaltningar och nämnder deltog vid utbildningsdagarna. Dessutom deltog konsulter, entreprenörer och pensionärsföreningar m fl.

I ett tidigt stadkum insåg vi de oerhörda svårigheter som detta skulle innebära. Hur når man samtidigt människor med så fullständigt olika bakgrund och intressen i ett ämne som inte i sig själv tillhör de mer spännande eller fängslande? Hur kan man samtidigt vända sig till stadsarkitekten och en representant för en pensionärsförening utan att någon av dem tappar intresset?

Svaret är att det naturligtvis inte är möjligt att tillgodose alla olika deltagares förväntningar. Men för att nå fram optimalt med informationen så krävs en mycket genomarbetad och slagkraftig pedagogik.

Vi försökte därför att skapa ett så varierande informationsmaterial som möjligt med olika former av medier. Vid genomförandet växlade vi också hela tiden föreläsare för att inte tappa tempot.

Pedagogiskt fick dagen denna disposition

I första kommunen följde vi denna pedagogiska upplägning. I övriga kommuner slog vi ihop vissa småbildsavsnitt till ett tillfälle.

Intresset hos tjänstemännen från den sociala sektorn var blandat. Handikappfrågor hör ju av tradition till deras arbetsområde, men knappast i den betydelse vi presenterade frågorna. I form av mått på dörrar och rum, ljudisolering och markbeläggningar m m.

Problemen i detta avseende kan man dock förhoppningsvis anse vara av övergående karaktär. De senaste årens diskussioner om "social planering" handlar ju bl a om just hur den sociala miljön påverkas av den fysiska miljön. Om den sociala sektorn skall ha inflytande på bebyggelseplaneringen i ett tidigt skede, måste politiker och tjänstemän inom den sociala sektorn tillägna sig ett visst minimum av fackkunskap om byggnadsutformning och fysisk planering.

För tjänstemännen från fastighetskontoren, stadsarkitektkontoren etc var motivationen inför diskussionen och utbildningen mer uppenbar. Byggnadslovgranskare och byggnadsinspektörer t ex kunde direkt omsätta en stor del av informationen i sin yrkesverksamhet.

Positivt för dessa kategorier var också att projektörerna och byggnadsföretagen var representerade bland kursdeltagarna. Om det projekteras och byggs korrekt från början, underlättas ju kommundienstjänstemännens arbete.

Att redovisningen av gällande bestämmelser och andra projekteringsråd uppskattades av denna kategori tjänstemän var uppenbart. Svårare är det att bedöma hur de övriga momenten i informationen fungerade, t ex förståelsen för vad olika funktionsnedsättningar innebär.

Trots det vällovlige syftet att ge olika intressegrupper information om varandras specialområden, måste man inse att denna "filosofi" inte (ännu?) har slagit rot i någon större utsträckning. Vi fick t ex uppleva hur kursdeltagare som arbetade med utemiljöfrågor endast deltog när detta avsnitt kom upp på programmet.

Förståelse och gensvar

Hur deltagarna uppfattar en föreläsares budskap varierar oerhört efter deltagarens bakgrund och intresse.

På samma sätt som att en enkel melodi lätt fastnar i huvudet medan en svår melodi måste nötas in, är ett komplext, nyanseerat och komplicerat budskap svårare att få in i mottagarens minnesbild än ett förenklat, renodlat budskap.

Ofta kan ett förenklat, generaliserat och kanske lite felaktigt budskap ge en mer med verkligheten överensstämmande minnesbild hos mottagaren än vad ett exakt och fullständigt budskap skulle ha gett.

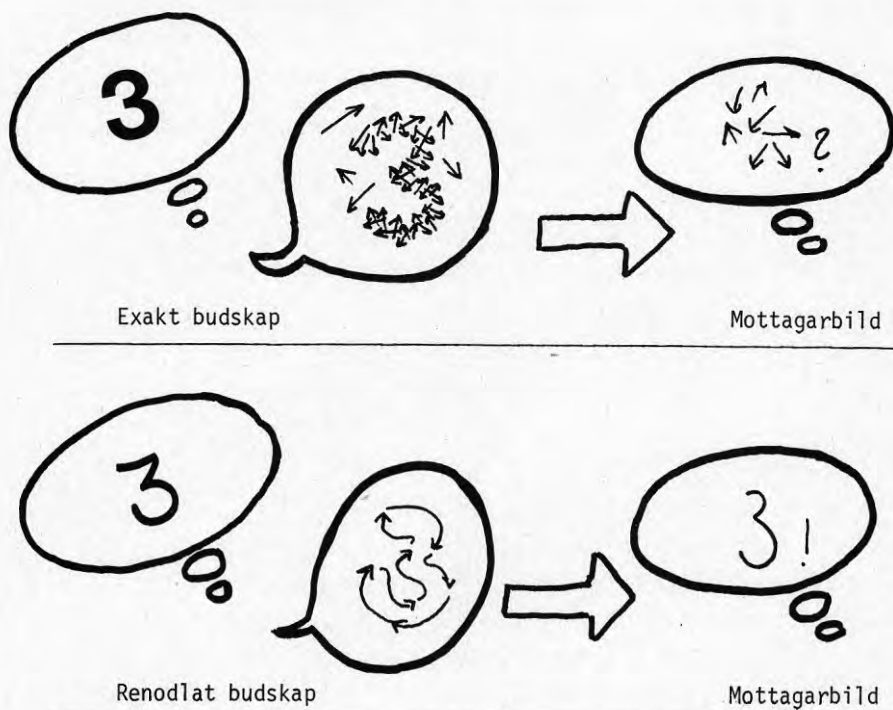

Fig. Hur ett förenklat budskap kan ge bättre förståelse hos mottagaren än ett exakt budskap.

Eftersom vi i vår dagliga verksamhet normalt vänder oss till byggfackfolk så fick sannolikt informationen lite slag-sida p g a våra ambitioner att ge ett så exakt budskap som möjligt.

Vi ville t ex att även den sociala sidan av kommunens handläggare skulle få en inblick i det regelkomplex som påverkar byggandet. Men eftersom det komplexet rymmer en så komplicerad kravstruktur tyckte vi inte att vi kunde generalisera den för hårt. Men vi märkte framför allt i Lycksele att den bild vi målade upp inte fick det "avtryck" som vi hade tänkt oss. Vi lättade därför upp detta avsnitt något i fortsättningen.

Vad gäller gensvaret, intresset och vaksamheten så ökade det normalt under kursdagens gång, för att sedan avta mot dagens slut.

De mer teoretiska överbyggnaderna som byggnadsstadga och den principiella innebörden av Svensk Byggnorm hade mycket svårt att fånga andra än de handläggare som har nytta av detta i sin dagliga verksamhet. Men ju längre in i de konkreta frågeställningarna vi kom desto mer växte intresset.

Vid avsnittet om utemiljöns anpassning var vid alla tillfällena intresset optimalt. Vid det avsnittet blev det också de flesta diskussionerna. Många upplever att handikappambitionerna på det här området är långt ifrån målet. Detta skapar ofta diskussion.

Lokala variationer

Den timme som från början var reserverad för lokalt mer angelägna frågeställningar kom aldrig till användning. I stället utvidgades informationen under de andra avsnitten något. Detta berodde på att vad beträffar handikappanpassning av bostäder, lokaler och utemiljön så är behoven i stort sett gemensamma för alla kommuner.

Behoven varierar i stället efter de olika funktionsnedsättningarnas art och styrka. Men den bilden är också gemensam

för alla kommunerna. De praktiska och de ekonomiska förutsättningarna att förverkliga denna anpassning varierar dock i de olika kommunerna. Delvis beror det på den kommunala organisationens struktur.

Den typen av lokala variationer kunde vi naturligtvis inte tackla genom någon speciell informationsinsats. För den befintliga miljön har olika kommuner olika problem med kulturmiljöer och olika stor grad av gammal miljö. Hur man tacklar dessa frågor är dock främst en ekonomisk prioriteringsfråga mer än ett varierande kunskapsbehov.

Sluttimmen

Sista programpunkten för dagen var en timme där kommunen själv skulle agera. Vi tänkte i ett tidigt programskede att kommunala chefstjänstemän skulle berätta för deltagarna om de handlingsmönster som fanns i deras förvaltningar när det gäller dessa frågor och vilka ambitioner man har inför en nära och mer avlägsen framtid o s v. Denna beskrivning skulle vara en avrundning på ett kunskapsblock som visat hur saker och ting skall göras och en avspark inför fortsättningen med tankar kring att saker och ting nu måste göras.

Redan den första kursen visade dock att det var mycket svårt att få dessa avsnitt att fungera. Det blev lätt lite högtravande och inte speciellt entusiasmerande. Dessutom har man många gånger inga konkreta aktionsplaner inom olika problemområden.

Vid informationsdagen i Göteborg "åts" timmen mer eller mindre upp genom att kommunen inte kunde få disponera lokalen hela den avsedda programtiden.

I Lycksele förändrade vi avsnittet så att stadsarkitekten fastighetschefen, gatuchefen fick komma fram till ett podium

och svara på frågor från deltagarna. Denna form fungerade alldeles utmärkt. Framför allt skapades en intensiv debatt mellan representanter för de lokala handikapporganisationerna, de tre "tunga" förvaltningscheferna och representanter för det nybildade kommunala handikapprådet.

För att få en känsla för vad en sådan avslutande debatt kan innehålla kan nämnas en del synpunkter om problem som kom fram under debatten.

- Kontakten mellan de "olika parterna" hade hittills brustit betänkligt
- Den relativt nya stadsarkitekten markerade en tydlig ambition att få ett bättre samarbete i fortsättningen
- Gatuchefen lovade att handikapprörelsen skulle få komma in i planeringen i fortsättningen och framför allt i ett tidigt skede.
- Stadsarkitekten betonade att de behöver ännu mer kunskap och kontinuerlig information.
- Gatuchefen ville med stort eftertryck ha riktlinjer från myndigheter, t ex vägverket och få en utveckling av standardiserade detaljer och lösningar, t ex soffor och skyltar.
- KHR är nyligen startat. Hittills har man bara en träff i kvartalet och ännu har man bara hunnit ordna formella detaljer.
- Fastighetschefen hade vilseletts av en stor utredning om heltäckningsmattor tidigare. Nu skulle man inte lägga in några nya mattor i de offentliga lokalerna men man hade inte råd att riva ut de befintliga.

- Tjänstemännen oroade sig över att man skulle få svårt att kunna bevaka dessa krav tillsammans med allt annat som tynger deras axlar.
- Redan i dörröppningen efter kursens slut började KHR-DHR-HCK och stadsarkitekten att prata om hur man skulle lägga upp samarbetet i fortsättningen.

I Gävle prövade vi en renodlad och traditionell frågestund som avslutning eftersom inga tyngre kommunrepresentanter kunde ställa upp. På det sättet blev det ingen direkt dialog mellan kommunen och t ex handikapporganisationerna.

Eftersom deltagarna också är (och borde vara) trötta efter en hel dags komprimerad utbildning så är det också svårt att få igång någon direkt medryckande debattstämning på slutet.

Informationsmaterial dag 2

- stillfilm "Handikappad miljö"
- historisk tillbakablick, stillbilder
- samhällets mål, stadsrådsintervjuer, stillfilm
- overheadbilderserier med kommentarer
- funderingar kring handikappanpassning, miljöexempel från de fyra försökskommunerna.

Många av deltagarna önskade en kursdokumentation om overheadbilderna samlade samt kommentarer. Med hjälp av BFR hoppas vi kunna distribuera dessa till samtliga kursdeltagare.

KOMMUNENS INTERNA ORGANISERING FÖR HANDIKAPPFRÅGOR

Sammansättningen av ett kommunalt handikappråd (KHR) kan variera starkt från kommun till kommun. I vissa KHR överväger andelen kommunala tjänstemän och politiker, andra KHR är till största delen sammansatta av representanter från lokala handikapporganisationer.

Det är inte lätt att rekommendera någon viss organisationsform för KHR, men två huvudsynpunkter kan vi förmedla, utifrån våra erfarenheter av detta projekt.

1. De flesta kommunala nämnder och förvaltningar bör om möjligt ha var sin representant i KHR. Någon från en viss förvaltning bör känna ett personligt ansvar för att handikappsynpunkter behandlas i den dagliga verksamheten. KHR får då också större kompetens att kunna handlägga alla de olika handikappfrågor som kan bli aktuella.
2. KHR bör bygga upp ett smidigt kontaktnät till främst handikapporganisationerna. Brukargrupperna, liksom alla som har handikappfrågor/synpunkter, bör snabbt och informellt kunna få tag i en kommunal kontaktperson (t ex en handikappkonsulent), som lotsar vidare till KHR och till lämpliga kommunala instanser.

I vårt projekt brast det i denna kommunala service, med undantag av Nacka kommun, där handikappkonsulenten agerade föredömligt.

Det som framför allt måste undvikas är att KHR, handikappkonsulenten eller andra "samrådsorgan" med eller utan handikapporganisationernas medverkan, blir någon form av "gisslan" när de kommunala ambitionerna är otillräckliga. Byggnadskontorets ansvar för att byggnadsprojekt inte bris-

ter ur handikappsynpunkt, får t ex inte upphävas genom att handlingarna har granskats av KHR eller andra handikapporgan.

Huruvida en kommun överhuvud taget bör inrätta en speciell tjänst som handikappkonsulent, diskuterades flera gånger under projektets gång. Åsikterna kan grovt sammanfattas i två punkter.

Fördelar: någon känner ett personligt ansvar för att handikappfrågorna får en tillfredsställande behandling i den kommunala rutinen. En naturligt anträffbar kontaktperson enligt ovan, finns närvarande inom kommunkontorets väggar.

Nackdelar: liksom för det kommunala handikapprådet, finns en risk för att förvaltningarna avsäger sig ett eget ansvar för handikappaspekter i handläggningen. Ambitioner-
na att utbilda sig och utveckla kunskaperna inom detta område, kan också minska.

LOKALA INTRESSEORGANISATIONER

Våra kontakter med handikapprörelsen på lokal nivå har varit synnerligen givande. Ingen annan målgrupp har visat så positivt intresse för främst utbildningsdelen av projektet.

Vi har erfarit att information till och utbildning av handikapporganisationernas medlemmar hittills varit bristfällig när det gäller byggnadsutformning.

Och detta är ju egentligen inte så underligt, ty vem kan begära att handikapprörelsen ska besitta en gedigen fackkunskap om byggnadslagstiftning, forskning, teknik och planering, när fackfolket själva har problem med att hålla sig informerade om dessa frågor.

Men när det gäller att formulera behovsanpassade krav, finns naturligtvis inga bättre experter än dessa människor, som med sina funktionsnedsättningar själva lever i mer eller mindre handikappade miljöer. Vi har heller aldrig ifrågasatt denna sakkunskap, även om vissa problem uppstått när forskningsresultat i undantagsfall har pekat i en annan riktning.

Ett smolk i glädjebägaren måste dock inregistreras. I projektets förutsättningar ingick inte att handikapporganisationerna deltog i seminariedelen. Detta hade, som ovan redovisats, vissa positiva effekter på diskussionen, genom att vi slapp en del "psykologiska lösningar" hos deltagarna. Men detta sågs inte med helt blida ögon av handikapprörelsen, som i t ex Lycksele framförde kritik i lokalpressens reportage.

Att vi i det stora hela lyckades nå de lokala brukargrupperna med ett så ömsesidigt positivt resultat, är ett av projektets stora utropstecken. För oss var det här en helt ny målgrupp och vi har inte haft någon tidigare erfarenhet att bygga på.

HUR FUNGERADE INFORMATIONSMODELLEN

Administrationen

Vi har tidigare i rapporten beskrivit tankarna omkring och arbetet med projektet, steg för steg.

Detta för att försöka visa den verklighet som en tanke, ett modellförslag stöter på när det ska förverkligas.

En informationsaktivitet är till stor del en fråga om relationer mellan människor och hur dessa utvecklar sig är därför en viktig fråga för modellen som sådan.

Det övergripande problemet är att alla försök att nå människor med information, hela tiden måste konkurrera med andra aktiviteter, andra försök att nå samma människor med kanske helt andra tankar eller värden.

Kommunen eller den "kommunala apparaten" består av enskilda människor med helt varierande bakgrunder och egenskaper.

De flesta, speciellt de som har större ansvarsområden, har fullklottrade almanackor. Alla sitter mitt uppe i dagliga problem, brottas med intressanta eller med svåra frågor.

De administrativa problemen blir i det läget uppenbara.

Om man t ex vill samla många personer i en kommun till en gemensam informationsaktivitet, hur ska man då före informationen kunna få personerna att "inse" att just den informationen kommer att ge så mycket matnyttigt, att den konkurrerar ut andra aktiviteter samma dag?

Om det är första gången man etablerar kontakt med kommunen, så krävs stora resurskrävande och besvärliga administrativa påtryckningar, innan man kan "stanna" större delen av kommunens förvaltning för en information.

Permanentar man informationsmodellen, så kommer sedan till viss del de administrativa insatserna att påverkas av hur väl informationen utfaller.

Bli deltagarna besvikna eller ointresserade av de informationer som bjudes, kan ingen administrativ påtryckning kompensera de negativa effekter på deltagandet och engagemanget

som detta skulle innebära.

Blir deltagarna tillfredsställda av informationen, kan informationsmodellen däremot komma att fungera fullt ut i ett driftskede utan några större administrationsinsatser.

Erfarenheter av de fyra kommunaktiviteterna visar att det tar minst 4 månader att samla alla de personer man önskar, till en gemensam aktivitet.

2 månader går åt för att hitta de rätta kanalerna och att hitta rätt i kommunens handlingsmönster.

Detta mönster varierar från kommun till kommun, åtminstone mellan de olika typer av kommuner som vi kom i kontakt med. I ett driftskede **faller** naturligtvis denna tid bort.

Trots detta får man naturligtvis alltid räkna med att en hel del huvudpersoner försvinner under kursdagarna, för att något annat "akut" problem har dykt upp.

Detta hände oss i Lycksele och Gävle, där kommunalråden var tvungna att vara borta från delar av och i vissa fall hela seminariet.

Skall man lyckas få med politiker i full utsträckning, ställs speciella krav på informationsmodellen:

1. Detaljerat tidsschema måste fastställas i god tid innan genomförandet. Detta oavsett kommunens storlek.
2. Centrala myndigheter bör hålla projektet under kontinuerlig bevakning. De övergripande målsättningar som formuleras på rikspolitisk nivå, bör följas upp av statsmakterna. Ett lämpligt sätt är att ta del av hur kommunerna i praktiken tar del av och omsätter direktiven.
3. En informationsinsatsning av det slag vi genomförde, måste förankras bland de intressenter i kommunerna som är mest angelägna att frågan prioriteras. I detta försök fanns sådana intressenter främst hos bygg-

nadskontor, handikappråd och lokala handikapporganisationer, men även socialförvaltning och lokala projektörer och byggare var presumtiva "påtryckningsfaktorer".

För att uppnå en bra lokal förankring krävs dock ett större förberedande arbete än vad som inrymdes i detta försök, åtminstone i ett initialskede.

4. Någon form av motprestation bör begäras. Kommunen bör t ex övertygas om att själva framlägga en plan för hur brister på, i detta fall, handikappområdet framöver ska rättas till i kommunen.
5. Kommunerna bör själva bekosta åtminstone en del av informationen. Därmed kan man vänta sig att de anslagsbeviljande kommunala organen ställer mer preciserade krav på informatörerna, samt att politikerna bättre bevakar hur medlen används.
Det kan dock vara mycket svårt att få alla politiker att inse att målgruppsrelaterad, effektiv utbildning är en kostnadsbesparande åtgärd och inte endast en minuspost i den kommunala kassan.

Relevant information

Kan man ge relevant information till helt olika målgrupper på en gång?

För att informationen ska vara relevant, krävs det att den ska svara mot mottagarens behov och komma vid rätt tidpunkt.

Eftersom både behoven och tidpunkten varierar stort mellan olika målgrupper och till och med mellan olika personer inom samma målgrupp, så är det naturligtvis inte möjligt att ge en helt relevant information åt alla på en gång.

Man kan dock för olika personer, lyckas hålla intresset vid

liv även vid genomgångar av för dem ovidkommande kunskap, genom ett väl bearbetat informationsmaterial och med hjälp av stor pedagogisk slagkraft.

I ett senare skede kan ju även denna, inte helt relevanta kunskap, bli värdefull i en för personen förändrad situation. Om inte annat kan insikter i angränsande förvaltningars eller personers områden, skapa större förståelse och kanske initiera nya tacklingssätt.

Man skulle i ett senare skede kunna dela upp informationen på de olika målgrupperna, för att få en mer behovsriktad information. Men detta uppväger inte den uteblivna erfarenhetsåterföringen och tvärfackliga insikten.

Fanns större ekonomiska ramar skulle man naturligtvis kunna komplettera modellen med målgruppenpassade mindre informationsträffar.

Det skulle dessutom kunna ge ett förstärkt erfarenhetsutbyte, eftersom kontakten med de olika grupperna skulle intensifieras.

Hur de olika kommunernas behov varierar, beror till stor del på ämnet. I det ämne som vi valt för det första försöket, så visade sig behoven i stort sett vara gemensamma för alla kommuner.

Behoven varierar i stället efter de olika funktionsnedsättningarnas art och styrka. Men den bilden är också gemensam för alla kommunerna. De praktiska och de ekonomiska förutsättningarna att förverkliga denna anpassning varierar dock i de olika kommunerna beroende på den kommunala organisationens struktur och de olika förvaltningarnas kunskaper och ambitioner.

Den typen av lokala variationer kunde vi naturligtvis inte tackla genom någon speciell informationsinsats. För den befintliga miljön har olika kommuner olika problem med kulturmiljöer och olika stor grad av gammal miljö. Hur man tacklar dessa frågor är dock främst en ekonomisk prioriteringsfråga mer än ett varierande kunskapsbehov.

Andra ämnen kan naturligtvis visa upp en annan bild. Klart är dock att varje ämne till största delen innehåller gemensamma komponenter.

Det är också en förutsättning för att det inom rimliga ekonomiska ramar ska gå att skapa ett informationsmaterial som kan vara överbryggande och intresseskapande.

I överensstämmelse med resonemanget om behovsanpassad information, kan naturligtvis aldrig informationen komma vid ett för alla parter rätt tillfälle.

Genom val av ämne kan man dock informera om ett område som i sin helhet är aktuellt eller intresseskapande under en viss tidsperiod.

Men i den enskilde tjänstemannens handläggningar kan man vanligtvis inte komma in med den här typen av information vid absolut rätt tidpunkt.

Informationsmodellen skulle dock genom sin erfarenhetsinriktade karaktär, lätt kunna kompletteras med ett uppföljande skede.

Man kan lätt skapa möjligheter för den enskilde handläggaren att få detaljproblem, inom ramen för de övergripande informationerna, diskuterade via det kontaktnät som automatiskt kommer att byggas upp i ett driftskede.

(Se vidare under erfarenhetsåterföring.)

Ämnesval

Ämnet för informationen måste i sig vara aktuellt eller intresseskapande, för att framkalla ett engagemang hos alla berörda personer, vilket är en absolut förutsättning för hela modellen.

I det här försöket var ämnet inte tillräckligt bärande för vissa målgrupper.

Betydelsen av de nya bestämmelser som i det här fallet var den aktuella intresseskapande faktorn, var för vissa målgrupper inte tillräckligt känt. Inte heller var behoven av insatser inom det här området tillräckligt självupplevda. Fungerar inte dragkraften i ämnet som programpunkt, så måste även den kompenseras med ganska svårtacklade administrativa insatser, åtminstone i ett initialskede tills deltagarna har lärt känna förtroende för och fått förväntningar på informationsinnehållet.

I anslutning till de automatiskt intresseskapande delarna i informationen, kan man mycket väl baka in viktig basinformation som t ex betydelsefulla forskningsresultat. Om "moroten" är t ex nya lagar eller bestämmelser, så visade dessa försök att det t o m kan vara svårare att få ett positivt gensvar för detta från alla målgrupper, eftersom den informationen ställer krav på stor saklighet och exakthet. Övrig baskunskap kan man ofta ge en friare och mer generell karaktär och kan därmed lättare nå helt skilda målgrupper.

Neutral information

Kan informationen vara "neutral" i förhållande till olika intressenter i samhällsbyggandet?

Mot slutet av projektets genomförande kom denna frågeställning att bli allmer central för vårt engagemang. Att vi inte tidigare råkade i de här bryderierna, beror helt enkelt på att vi följde vår programskrivning - där målgruppsbeskrivningen av naturliga skäl inte tillräckligt analyserade hur olika intressenter stod i förhållande till en "neutral" informationsinsats.

Låt oss beskriva de olika intressenterna och hur vi, som informatörer och seminarieleddning, kommit att uppleva deras inställning till vår handikappinformation.

Forskarna

De som sysslar med forskning inom samhällsbyggandets område, står i stort sett inför samma problem som vi har brottats med i detta projekt: är det möjligt att åstadkomma en "fri" grundforskning, som presenterar sannolika, konkreta forskningsresultat, utan att ta hänsyn till brukargruppernas och andra intressenters subjektiva krav, ekonomiska förutsättningar och politiska värderingar?

Forskarna står naturligtvis inte enade om något gemensamt svar på denna fråga. Några finner t ex ett "objektivt" svar på lämpligaste ramplutning, andra "bevisar" t ex att handikapporganisationernas krav på en hög tillgänglighet hos byggnader är både vetenskapligt korrekt och praktiskt möjligt att genomföra.

Naturligtvis vill sedan varje forskare att just hans/hennes resultat skall redovisas (informerar om) utifrån just hans/hennes utgångspunkter i forskningen. Att detta medför huvudbry för en utifrån kommande, s k "neutral", informatör är lätt att inse.

En lösning på detta dilemma är att forskaren själv informerar om sina resultat. Detta innebär dock flera praktiska svårigheter:

1. Forskarens eventuella pedagogiska oerfarenhet och personliga svårigheter att frambara konkreta, lättbegripliga budskap till målgrupperna.
2. Målgruppernas möjlighet att avsätta resurser för att tillgodogöra sig forskningsresultaten är begränsad.
3. Information tar stora tidsresurser i anspråk av forskarna. (Vi känner förstås till hur mycket tid som åtgår för att nå ut till alla som behöver kunskap).

Det ligger stora värden i att målgrupperna får bedöma olika forskningsresultat från olika forskare. Men praktiskt och ekonomiskt sett måste vi även i framtiden förlita oss på att speciella informationsorgan bereder, sammanfattar och konkretiserar, forskningsresultaten. Resultatet blir rationellt och målgruppsanpassat, även om insikten om forskningens förutsättningar kan komma i skymundan.

Kommunpolitikerna

Politikernas problem framför allt är hur de ska prioritera mellan olika intresseområden.

I en trängd ekonomisk situation måste dessutom politikerna prioritera mellan olika angelägna åtgärder inom de olika intresseområdena.

Man kan ställa sig frågan i vilken utsträckning information kan vara neutral i en sådan känslig prioriteringssituation.

Informationen kan endast sägas vara helt neutral om den inte påverkar politikernas beslut i någon riktning. Detta skulle kräva att informationen inte betonar vissa behov eller åtgärder framför andra.

Men det skulle också innebära att mottagaren av informationen, i det här fallet kommunpolitikern, inte får ett starkare intryck av vissa delar av informationen framför andra.

En sådan "millimetterrättvisa" är inte möjlig att uppnå eftersom mottagarna reagerar på olika saker i enlighet med sina tidigare erfarenheter.

Genom att man på ett bra sätt informerar om en angelägen fråga eller om ett angeläget ämnesområde kan man dessutom påverka politikerna i deras prioriteringssituation. De kan "få upp ögonen" för just denna fråga eller detta ämnesområde och besluta om resurser för att klara de behov som där finns. Detta trots att det kanske finns andra frågor eller problem inom kommunen som är mer betjänta av dessa medel, men som politikerna inte blivit lika bra informerade om.

Informationen kan därför naturligtvis inte vara helt neutral gentemot politikerna. En fortlöpande informationsverksamhet skulle dock kunna minska dessa styrande effekter.

De prioriteringsproblem vi framför allt stötte på vid våra kontakter med kommunpolitikerna var att politikerna måste prioritera mellan att gå på våra informationer eller att delta i någon annan dagsaktuell, lokal aktivitet.

Kommuntjänstemännen

Framför allt önskar kommundienstjänstemännen en för dem användbar kunskap. Avsnittet om relevant kunskap visar att det är svårt att hela tiden ge användbar kunskap till helt olika målgrupper. Det kan inte ens vara en ambition. Men dispositionen får inte bli för ojämn, till förmån för någon målgrupp. I det läget kan riskeras att någon eller några målgrupper i en fortlöpande verksamhet faller bort. Det skulle vara olyckligt eftersom en av grundförutsättningarna för modellen är att så många parter som möjligt deltar.

Byggarna, projektörerna

Byggarna och projektörerna är helt fixerade vid att endast ta del av helt användbar information. De måste i sitt byggande och projekterande göra prioriteringar och värderingar gentemot beställares, myndigheters och brukares krav. Man kan därför inte i en sådan situation, vilket aktualiserades vid ett tillfälle, förtiga några fakta som branschen önskar få reda på. Vi måste redogöra för undantag och brister i gällande byggbestämmelser, även t ex om handikappanpassningen av bebyggelsen därigenom skulle bli sämre tillgodosedd.

Vår relation till målgrupperna måste alltså präglas av uppriktighet om de faktiska förhållandena, men man får också försöka att redogöra för de skilda uppfattningar man konfronteras med i olika frågor.

Centrala myndigheter

Vårt samarbete med sådana statliga instanser som handikappinstitutet och planverket har varit helt igenom gott. De har gett oss de upplysningar och den hjälp de haft resurser till att ge. Vi har inte känt några krav på oss att förmedla någon speciell bild utifrån t ex planverkets intressen. Och det finns ingen direkt anledning att tro att det skulle bli fallet i fortsättningen heller.

Ett problem finns naturligtvis i alla sådana här sammanhang, där vi går ut och ger bakgrund till och innehåll i planverkets normer, eller i andra samhällskrav. För många kursdeltagare blir vi deras enda kontakt med myndigheter, samtidigt som vi kan "slå ut med händerna" om någon bestämmelse inte faller dem i smaken.

En direktkontakt med myndigheterna vore alltid värdefull under sådana kursgenomföranden. Denna fråga är för övrigt direkt parallell med önskemålet om kontakterna mellan forskarna och deras målgrupper enl. ovan.

Centrala intresseorganisationer

I ett försök att skapa en neutral informationsmodell, kan man komma i en viss motsatsställning till olika påtryckargrupper. Hur detta kan gestalta sig, kan erfarenheterna från detta projekt visa.

Om våra kontakter med de centrala handikapporganisationerna:

För att börja med de odelat positiva reflektionerna; DHR, som är en av de organisationer som engagerat sig för främst de rörelsehindrade människornas problem och behov har genom Gunnar Johansson gett oss sitt fulla stöd och ställt sig bakom vårt sätt att bearbeta informationsmaterialet.

Det går inte att förneka, att detta positiva samarbete har gett direkta resultat i det färdiga informationsmaterialet. Vi har haft "fria händer" att utveckla pedagogiken och innehållet i det avsnitt som berör rörelsehindrades behov av en icke-handikappad miljöutformning. Vi har t o m med våra begränsade möjligheter, utfört lite "grundforskning" på området. Vi hade också kunnat utveckla detta avsnitt ytterligare om vi hade haft mer resurser till förfogande - i detta avseende var informationen så "fri" i förhållande till olika intressenter som det någonsin är möjligt att få den.

Går vi så vidare till våra kontakter med HCK, som är en övergripande organisation för alla olika handikappgrupper, blir inte bilden längre så entydig. Vi konfronterades här med den rörelse som kanske mest aktivt av alla har drivit handikappfrågorna de senaste åren. Kampen har många gånger förts nära nog "kompromisslöst" och med syftet att styra och kontrollera de olika aktiviteter som försiggår inom handikappområdet. Man förankrar frågorna politiskt hos de centrala instanserna inom organisationen och går sedan ut i ett enat agerande gentemot makthavare inom stat och kommun.

Så har vi uppfattat de principiella orsakerna till HCK:s agerande. Ock det framstår som viktigt att analysera hur ett om möjligt "neutralt" informationsorgan (som är en förutsättning för den här typen av informationsprojekt) bör och kan agera i förhållande till en politisk "konsumentorganisation" typ HCK, hyresgäströrelsen, miljögrupper etc.

Vi bör hålla i minnet, att handikapporganisationerna tidigare har fått vädja till samhällets "medkänsla" för att få igenom sina berättigade krav. Vi bör också ha klart för oss att så gott som alla åtgärder från samhällets sida på handikappområdet, hittills har varit avsett för de rörelsehind-

rades behov. Vi har dessutom klart noterat, att den "kompromisslösa" kampen gett resultat - idag går ingen som sysslar med handikappfrågor förbi handikapprörelsen, varken regering, statliga och kommunala myndigheter eller något informationsföretag.

Men vi måste också poängtera några negativa effekter som HCK:s agerande tyvärr resulterar i.

Informationen utanför handikapporganisationernas egen verksamhet försvåras betydligt. Ingen "vågar" ta itu med de här frågorna, det krävs många och långa förhandlingar, där respekten för varandras åsikter inte alltid är ömsesidig. Det tar lång tid innan informationsaktiviteter kan igångsättas, samtidigt som branschfolk och lokala handikapporganisationer bokstavligen talat hungrar efter enkel, konkret och aktuell kunskap om de mest angelägna problemlösningarna.

Vi har noterat att HCK ibland lägger sig i detaljer - vissa bilders eller formuleringars betydelse övervärderas. I sådana lägen har vi känt en viss "vanmakt". Överger vi den spontana, direkta pedagogiken så blir kanske informationen formellt korrekt och oangripbar genom att alla påstående garderas och dubbelgarderas, men informationen blir också så "tam" och oinspirerande som vi anser att den traditionella undervisningen är och alltid har varit.

Vi kan alltså, med viss bitterhet konstatera, att vi från det att vi startade med detta projekt, har ägnat handikapporganisationernas krav och önskemål långt större utrymme än vad som var avsett i programskrivningen i samband med anslagsansökan till BFR.

Dessa våra ambitioner landade bl a i att HCK inför vår fortsatta kursverksamhet efter detta projekts slutförande, till kommunförbundet skickar ett uttalande där informationsmaterialet påstås ha så "stora brister" att det borde omarbetas efter helt andra principer. Man dömer t ex också ut våra dia-fotografier med motiveringar vi helt enkelt inte förstår innebörden av. /

David Bagares gata 3. 2tr, 111 38 Stockholm
Tel 08/24 64 25 · Postgiro 65 75 30-2

Datum

Stockholm 1978-02-21

28 FEB. 1978

Handläggare

AF/YJ

Kommunförbundet
Att: Berndt Nilsson
Hornsgatan 15
116 47 STOCKHOLM

För kännedom

Efter att ha tagit del av Bygginfos kursmaterial i bostads- och samhällsplanering, avsett att användas i Kommunförbundets kursverksamhet, vill vi lämna följande synpunkter:

Materialet är såvitt vi har förstått det, uppdelat i tre delar - stillfilmen som visar på problemen, overheadmaterialet med kommentarer samt den avslutande stillfilmen om vissa miljöer som kan förbättras ytterligare.

Vi behandlar därför varje avsnitt för sig.

1. Stillfilmen skapade en viss stämning som kan engagera. Det är därför riktigt att inleda kursen med denna. Den ger en introduktion till ämnet men är också beroende av att den kompletteras med intervjuerna med Ingvar Carlsson, Ingegerd Troedsson och Elvy Olsson.

2. Den andra delen av materialet skulle vinna på att man inte särskiljer handikappen från varandra i redovisningen. Man riskerar att dra för stort intresse till vissa handikappproblem. Vi vet, att olika handikappgruppers problem tangerar varandra och att deras intressen inte står i motsats till varandra i den utsträckning som ofta görs gällande från t ex planerare och byggherrar. Problemet är ju att kursen så hårt knyts till vad som idag står i byggnormen 42 a §. Materialet blir i hög grad beroende av Planverkets utformning av tillämpningsföreskrifterna som ju inte tar upp exempel från andra handikappgrupper än rörelsehindrade och i viss mån orienteringshandikappade. Måhända hade kursen vunnit på att utgå från den nya lagtexten.

Vi föreslår nu, att man vid disponeringen av materialet planerar tiden så att de s k 5-grupperna (syn, hörsel, rh, psykiska och medicinska handikapp) tas med i varje redovisning och att denna tar åtminstone 25-30 minuter. Om man sedan vill fördjupa sig i materialet med tanke på t ex rörelsehinder, kan den diskussionen tas efter den allmänna genomgången. Om man gör den uppdelning som är tänkt, riskerar man, att större delen av kurstiden går åt till diskussionen kring en funktionsnedsättning.

Man kan utgå från särskilda problem medan lösningarna kan vara gemensamma för flera grupper.

Vad overheadmaterialet i övrigt beträffar vill vi fortfarande inte ta ställning till innehållet då vi inte vet vad textdokumentationen innehåller. Vi efterlyser alltså en kommentar till bilderna. Emellertid förutsätter vi, att de synpunkter som vi förde fram vid genomgången på Bygginfo, beaktas.

3. När det gäller den avslutande stillfilmen anser vi att det är riktigt att presentera problemen med bilder av vansinniga miljöer, men det förutsätter en diskussion, som bör utmynna i kontakter med handikappråden. Givetvis menar vi inte att våra representanter i handikappråden skulle vara tekniska experter, men de ska ha möjlighet att framföra synpunkter.

Emellertid utgår filmen från en syn på handikappade, som vi inte brukar använda oss av. Vi menar, att handikappet är en relation mellan människan och samhället. Ur vår synpunkt borde filmen utgå från miljön som skapar handikapp, inte från människans handikapp.

Sammanfattningsvis anser vi, att det är ett bra initiativ att gå fram med ett kursmaterial kring de här frågorna, så att man väcker intresse för dem. Det är ett brett och positivt material som har tagits fram. Vi vill också understryka, att det är viktigt med en bra information i de här frågorna. Emellertid är materialet inte helt tillfyllest eller ens korrekt på vissa punkter (vad har t ex i allergiavsnittet ett par öronclips med byggnormen att göra)? Parallellt med de kurser som nu ska startas, bör man göra en bearbetning av materialet. Vi har förstått att Bygginfo har velat göra ett bra material, men vi reagerar mot att man inte på ett mycket tidigare stadium utnyttjade den sakkunskap som handikapporganisationerna representerar. Det skulle förmodligen ha speglat gemensamma lösningar inom byggnormens ram.

Vi har full förståelse för att Kommunförbundet är angeläget om att komma ut med den här informationen och vi vill inte medverka till att det inte händer någonting på området, trots att vi anser att det finns stora brister i materialet.

Vi förutsätter alltså, att parallellt med att man använder materialet också gör behövliga ändringar i det.

Slutligen tror vi att det vore riktigt, att köra endast 5-10 kurser i taget och därefter göra en snabb utvärdering av materialet.

För HCK:s bostads- och planeringsråd

Anita Fridén
Anita Fridén

Massmedia

Våra pressmeddelanden till lokalradio och tidningar, hade ett bestämt syfte. Vi ville öka intresset i kommunerna inför främst kursdagen, genom att kursdeltagarna av massmedia blev påminda om handikappinformationens betydelse.

Detta syfte att "utnyttja" massmedia som påtryckningsfaktor fick inte helt avsedd verkan. Tidningarna uppmärksammade endast halvdagsseminarierna, där ju politiker (och i några fall t o m kommunalråd) deltog.

Vi kan bara konstatera, att pressen (liksom fö även vi själva!) inte på något sätt vill låta sig "styras" utifrån. De vill förmedla synpunkter om redan inträffade händelser och inte, som vi önskade, göra "gratisreklam" för något som ska inträffa, även om frågan upplevs angelägen.

Tidningsartiklarna var i de flesta fall fyllda med miss-tolkningar och även rena felaktigheter. I ett fall (Arbetet i Göteborg) var dock artikeln helt korrekt och det berodde främst på att journalisten som skrev den artikeln, var den ende (vad vi vet) från pressen som följde ett helt seminarium!

Artiklarna om Lycksele-seminariet är också värda ett omnämmande eftersom journalisten i det fallet vävde in uppgifterna om våra informationsaktiviteter i ett eget reportage om handikappproblematiken. Detta var det exempel som låg närmast våra önskemål, om att pressen skulle driva på intresset inför kursaktiviteterna.

Vi ska inte försöka analysera pressens roll i samhället, men vi kan ändå inte låta bli att göra vissa generella reflektioner kring hur massmedia fungerar. Om någon journalist från någon tidning hade tagit sig den tid det tog att delta på heldagskursen, skulle han/hon ha fått en

(som vi hoppas) tillräckligt grundläggande kunskap för att kunna skriva relativt initierade artiklar om handikapp där-
 efter. Journalister har ont om tid, men vår informations-
 metodik går ju just ut på att ge så mycket kunskap på så
 lättillgängligt sätt som möjligt och med ianspråktagande
 av så liten del av kursdeltagarnas arbetstid som möjligt.

Avslutande kommentarer

Vår inledande fråga, om informationen kan vara "neutral"
 i förhållande till olika intressenter, måste i ärlighetens
 namn besvaras med ett nej!

Det går inte att genomföra information om angelägna samhälls-
 frågor utan att blanda sig i olika konflikter, att ta
 ställning, att provocera och föra taktiska resonemang.

Som informatörer blir vi maktfaktorer i intresse-
 motståndarnas kraftfält. Ju bättre, effektivare information vi
 förmedlar, ju mer ökar olika intressenters önskan att styra
 och kontrollera vår verksamhet. Vi måste vara medvetna
 om denna strävan samtidigt som våra målgrupper måste inse
 vilken balansgång vi får gå innan informationsmaterialet
 är färdigt att serveras.

Vi kan inte stå neutrala, MEN vi har alltid ett "discipline-
 rande" tryck på oss: målgruppernas önskemål om att få in-
 formation som passar just dem. Detta medför en naturlig
 "rättning i leden" och vi kan helt enkelt inte sväva ut i
 ensidiga partstaganden om vi till äventyrs skulle vilja det.

Vi måste t ex alltid redovisa faktiska förhållanden (även
 besvärande sådana) och förmedla olika uppfattningar (i så-
 dan omfattning att informationen inte blir uddlös och ut-
 slätad).

Seminariedelen

Seminarier är inget nytt, inte heller gruppdiskussioner kring ett ämne eller ett problem.

Ändå upplvdes seminarierna som nya grepp under försöken. Det beror på att det är ganska ovanligt att alla förvaltnings- ar, chefstjänstemän och kommunens politiker samlas kring ett speciellt ämne för en förutsättningslös och övergripande diskussion. Och det har sannolikt aldrig tidigare inträffat att en sådan diskussion direkt leder till en utbildningsfas.

Redan från projektets början knöts ganska stora förväntningar till just seminariedelen.

Den skulle möjliggöra erfarenhetsåterföringen mellan olika i projektet och i ämnet inblandade personer och intressenter. Den skulle forma utbildningsfasen i nästa steg och den skulle initiera arbetsgrupper som skulle lösa problem. Hur utföll då diskussionerna?

Formen för diskussionen, med en inledande problembeskrivning, krav- och behovsbeskrivning och allmän bakgrundskunskap, kombinerat med lite provocerande bilder från den egna kommunen, skapade ett intensivt och positivt debattklimat.

Det är ingen tvekan om att seminariernas sammansättning dock formade utvecklingen av dessa diskussioner.

Där vi hade många kommunalråd med, kom debatten till stor del att handla om kommunalpolitiska ambitioner och ekonomiska konfliktpunkter.

Där vi hade en överblick av handläggande personer, fick diskussionen en inriktning på mer praktiska och konkreta frågeställningar.

Där intresseorganisationerna var med påverkades troligen synpunkterna på ett lite hämmande sätt.

En av grundtankarna var också att diskussionerna skulle styra inriktningen av informationen i nästa fas.

I det här försöket visade det sig att de frågeställningar som framför allt kom att diskuteras, kom att ligga utanför möjligheterna för en information.

Frågorna handlade framförallt om ekonomiska prioriteringar, intressekonflikter, organisatoriska och administrativa problem samt samhällsmålen konflikter med en ekonomisk och fysisk verklighet.

Dessa frågor utgör en komplicerad och komplex överbyggnad som spänner över konkreta behov och deras lösningar. En kärna av konkret kunskap måste ligga som grund om man senare ska kunna börja bryta ner problemöverbyggnaden. Informationsfasen kan därför inte direkt anpassas efter dessa problemdiskussioner. Man måste ju först klargöra behoven och de förutsättningslösa lösningarna på dessa behov, innan man kan informera om hur man organisatoriskt, ekonomiskt, politiskt och administrativt kan förverkliga dessa lösningar.

Dessutom är dessa problem så komplexa och svåra att de framförallt måste tacklas på andra sätt, t ex inom och mellan myndigheter, forskare och intresseorganisationer.

Diskussionen får dock i detta läge en mycket viktig betydelse ur erfarenhetssynpunkt.

Seminarierna formade därför i ganska liten utsträckning genomförandet av informationen.

Efter detta skulle det kunna bli aktuellt med ny och kompletterande information till kommunernas handläggare.

I de fall denna typ av frågeställningar skulle kunna bearbetas och tas upp inom ramen för en senare information, så räcker inte de två veckor som i det här försöket var intervallen mellan de båda aktiviteterna.

Det skulle behövas minst två månader för att kunna dels göra utredningar dels forma informationsunderlaget. I förslaget till fortsättning föreslår vi därför en korrigering på den här punkten.

En annan inte oväntad erfarenhet av diskussionen, var att endast en tredjedel yttrade sig, trots att alla deltagarna var "tungt tjänstemän eller politiker, vilka sannolikt dagligen deltar i möten.

Vad ansåg de som inte sa något?

Det är viktigt att känna till detta eftersom dessa i praktiken formar kommunernas handlingsmönster i lika hög grad som de övriga.

Inför en fortsättning skulle man behöva diskutera en justering av formen för att även nå dessa.

Informationsdelen

Informationsdelen i modellen under dag 2, har i huvudsak två uppgifter.

- Att ge maximalt med relevant information till kommuners handläggande tjänstemän och andra berörda.
- Att samla personal från alla förvaltningar till en gemensam aktivitet med de nyorienterande och aktiverande positiva effekter det skulle kunna innebära.

Möjligheterna till relevant och neutral information är berört i tidigare avsnitt.

Både ambitionen att ge maximalt med information och att ge relevant information, förutsätter en genomarbetad pedagogik enligt tidigare resonemang, om man ska kunna överbrygga problemen med en splittrad målgrupp (se även genomförande dag 2).

Det gick mycket väl att inom ramen för informationsmodellens ekonomiska förutsättningar, skapa denna typ av genomarbetad information.

Effekten av att närmare 80 personer samlas för att gemensamt ta del av en information som spänner över samtligas intresseområden, men som på olika sätt berör deras praktiska verksamhetsområde, är naturligtvis mycket svår att mäta.

Helt klart är dock att detta sätter sina spår i deltagarnas fortsatta medvetenhet kring ämnesområdet.

Man får kunskap som underlättar sin egen praktiska handläggning av olika frågor och man får insikter i andra förvaltningars problemområden och tacklingssätt. Man får tillfälle att knyta kontakter med varandra och utbyta erfarenheter under rasterna.

Genom att så många deltar, får man en viss "högtidlig" karaktär åt dagen, vilket förstärker effekten.

Inför en fortsatt försöksverksamhet, bör man dock närmare studera avslutningen i informationsdagens program.

I försöket fungerade den endast i Lycksele (sid.149).

Den form vi hittade där kan dock stå som modell för en fortsättning.

Hur programmet och innehållet i detalj bör se ut för denna dag, varierar naturligtvis efter ämnesvalet.

Klart är dock att informationen enligt tidigare resonemang, dels måste innehålla en för alla kommuner gemensam komponent, dels innehålla konkret och användbar kunskap.

ERFARENHETSUTBYTE

Informationsmodellens uppläggning har möjliggjort att erfarenhetsutbyte har kunnat ske på flera olika plan och mellan olika berörda parter.

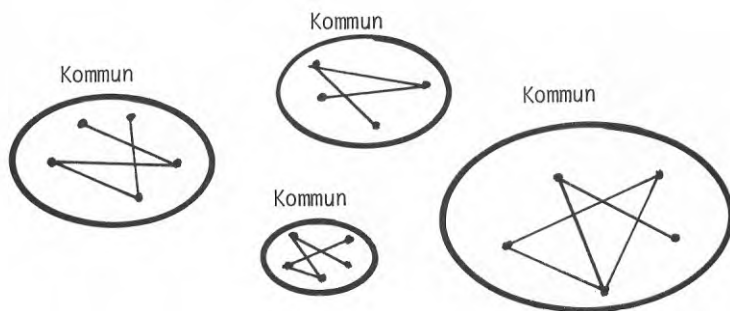
1. Inom kommunen

Fig. Erfarenhetsutbyte.

Inom kommunen har erfarenhetsutbyte skett mellan de olika förvaltningarna genom att man tillsammans har deltagit i de två huvudaktiviteterna. Man har fått insikter i varandras problemområden och arbetssituation. Man har diskuterat med varandra under seminarierna, under rasterna och i den avslutande fråge- och diskussionstimmen.

Särskilt betydelsefullt har erfarenhetsutbytet varit mellan tjänstemännen i förvaltningarna och politikererna i nämnder och styrelser.

Det är av utomordentlig vikt att dessa olika grupper har insikter i varandras problem och arbetssituation. Denna insikt är praktiskt taget en förutsättning för att kunna lösa övergripande problemställningar eller att kunna göra riktiga politiska bedömningar eller prioriteringar.

Det är ganska uppenbart att det idag många gånger brister i förståelsen mellan dessa grupper.

2. Mellan de inblandade kommunerna

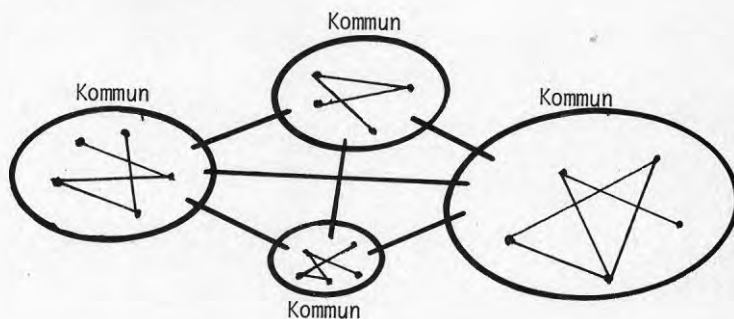

Fig. Erfarenhetsutbyte.

Kunskaperna och ambitionerna varierar stort mellan de olika kommunernas förvaltningar. I en kommun kan t ex gatukontoret ha kommit långt i diskussionen och i det praktiska förverkligandet av olika lösningar. I en annan kommun kan samma förvaltning vara helt oförstående eller känna sig helt sakna medel eller kompetens för att ta itu med problemen. Osv.

Det vore naturligtvis ett stort framsteg för samhällsmålen om de olika kommunerna kunde lära av varandras erfarenheter.

Det är därför märkligt att kommunerna idag har så lite erfarenhetsutbyte med varandra.

Här kan informationsmodellen fylla en mycket viktig funktion.

Under seminariediskussionernas gång uppenbarades hur långt kommunerna kommit med olika frågor. Likaså uppenbarades områden där man hittat lösningar på olika problem.

Dessa insikter kunde vi sedan direkt förmedla under kommande seminarier och informationer.

Den sista kommunen gynnas naturligtvis av en sådan succesiv erfarenhetsupbyggnad.

När projektet sedan avslutats samlade vi ihop det material från de enskilda kommunerna som vi bedömde vara allmänt värdefullt för alla kommuner och distribuerade det till dessa.

I det här försöket skickade vi runt en alldeles ny rapport från Göteborgs gatukontor om anpassning av gatu- och vägnätet för olika handikapp.

Göteborg visade sig vara väl framme beträffande gatumiljön, och deras erfarenheter som delvis var samlade i denna rapport var klart värdefulla även för de övriga kommunerna.

Dessutom skickade vi också runt en utredning, gjord i Gävle, om den befintliga miljöns beskaffenhet och möjligheter till förbättring, till samtliga fastighetskontor.

Seminarierna visade på att de största problemen med handikappanpassning just rörde gatumiljön och den befintliga byggnadsmiljön.

Insikten om denna möjlighet till erfarenhetsutbyte mognade under hand när projektet fortskred.

I en fortsatt informationsverksamhet är det lämpligt att vi kraftigare bevakar denna möjlighet och mer

målmedvetet söker efter dokumenterade lokala erfarenheter.

I de olika kommunernas förvaltningar kommer man ofta att ställas inför situationer där man skulle behöva kompletterande kunskap utöver den baskunskap man fått under informationsdagen.

Men man kommer också i de olika kommunerna att ta ställning i olika frågor, att lösa olika problem eller att få olika erfarenheter.

Skulle man summera de olika kommunernas erfarenheter av olika frågor inom ämnet, så är summan naturligtvis väsentligt större än de enskilda kommunernas erfarenheter. Men hur kan man utnyttja varandras kunskap och erfarenheter?

Det enklaste är naturligtvis att de förvaltningschefer som handlägger en problematisk fråga, tar kontakt med sina kollegor i andra kommuner för ett meningsutbyte eller ett samråd.

Normalt finns det dock en psykologisk "mur" som hindrar ett så enkelt samrådsförfarande. "Muren" består normalt av att man inte tillräckligt känner varandra eller inte vet hur den andra kommunens tjänsteman reagerar. Man vill ju inte "göra bort sig".

I det här försöket har ett naturligt kontaktnät bildats, vilket vi velat utnyttja.

Vid projektets avslutning meddelade vi därför de olika chefstjänstemännen namnen på deras kollegor i samma förvaltningar i de fyra kommunerna samt namnen på de representanter för övriga myndigheter eller organisationer, som de kan ta kontakt med för ett direkt erfarenhetsutbyte.

Vissheten om att alla i kontaktnätet inblandade har samma bakgrunds- och basinformation, underlättar för den enskilde chefstjänstemannen att ta initiativ till en sådan kontakt.

Kontaktlistan och medvetenheten om att de övriga är beredda och införstådda på en kontakt, bör sedan bli avgörande för att kontakter verkligen tas.

Försöket har visat att alla kommuner önskar ett erfarenhetsutbyte med varandra i dessa frågor och förhoppningsvis kommer informationsmodellen på detta sätt att fungera som en "katalysator" mellan de olika parternas agerande.

I en fortsatt försöksverksamhet bör denna typ av erfarenhetsutbyte ytterligare förstärkas och befästas.

3. Mellan kommuner och övriga intressenter

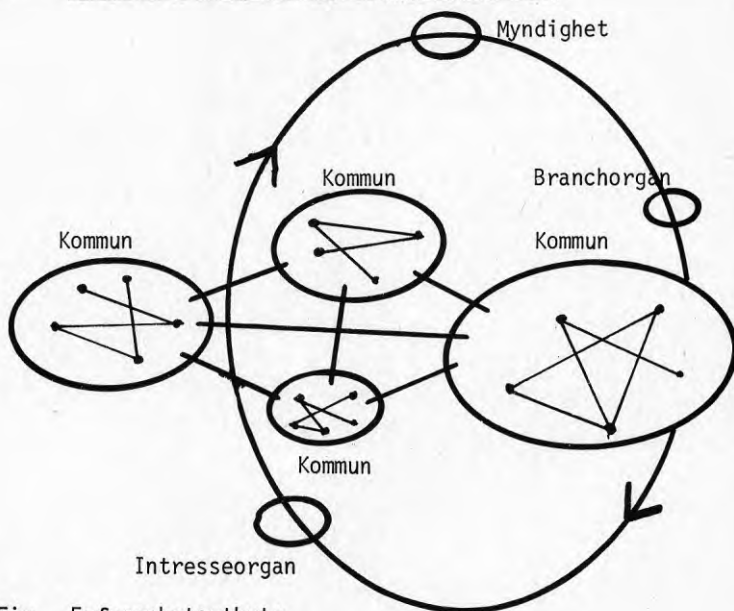

Fig. Erfarenhetsutbyte.

Lag- och normskrivare, branschorganisationer och intresseorganisationer, får genom framför allt seminariediskussionerna en god bild av de problem som landets kommuner brottas med. Dessa insikter bör sedan delvis forma dessa organisationers fortsatta aktiviteter.

Normerna kan behöva förtydligas eller justeras. Lånefrågorna kan behöva ses över. Checklistor och hjälpmedel kan behöva tas fram. Lagar kan behöva samordnas. Stöd skulle kunna ges till lokala intresseorganisationer. Forskningsområden skulle kunna etableras och täcka in de frågeställningar som inte kan lösas med känd kunskap.

Centrala intresseorganisationer skulle kunna forma eller intensifiera vissa informationsaktiviteter osv.

Sammanställningen av de under seminarierna framkomna problemen och frågeställningarna samt referaten från seminarierna, ord för ord, har sänts till:

- Socialdepartementet
- Bostadsdepartementet
- Riksdagens största oppositionsparti
- Bostadsstyrelsen
- Planverket
- Kommunförbundet
- Handikappades centralkommité HCK
- De handikappades riksförbund DHR
- Handikappinstitutet
- BFR (denna rapport)

FÖRSÖKSVERKSAMHETENS FORTSÄTTNING.

Erfarenheterna har visat, att samhällsmålen i vissa avseenden är mycket ojämt förankrade i de enskilda kommunerna och att kunskaper och insikter om de medel och metoder som ska möjliggöra att målen uppfylls, många gånger är dåligt kända bland kommunernas handläggare.

Eftersom detta till stor del beror på en mycket splittrad och i de flesta fall mycket bristfällig information, så behövs utan tvekan en bra och fortlöpande informationsinsats i de olika kommunerna.

I stort sett har informationerna i försöket visat sig fungera bra.

Dessutom har informationsmodellen visat sig innehålla stora möjligheter till erfarenhetsutbyte, vilket i sin tur kan innebära att de olika kommunernas egna kunskaper och erfarenheter tillsammans och utnyttjat i en helhet, kan ge helt nya dimensioner åt den kommande hanteringen.

Arbetet med denna informationsmodell bör därför fortsätta. Inom BFR bör diskussionen tas upp över hur denna fortsättning på lämpligaste sätt bör utformas, för att som ett slutmål kunna få en fungerande informationsmodell där samhällsmål, forskningsresultat och baskunskap kan vävas in och utnyttjas på ett naturligt sätt i den kommunala hanteringen, för att totalt sett ge en bättre byggd och planerad miljö.

Avslutningsvis redovisas ett spontant utskickat brev från Nacka kommun till Bygginfo, Handikappinstitutet och BFR.

Bygginfo AB
Att: Rune Johansson
Hudiksvallsqatan 6
113 30 STOCKHOLM

Nacka handikappråd vill tacka för två utmärkt informativa dagar som Ni genomförde i Nacka kommun.

Många av deltagarna har hört av sig till oss och understrukt värdet av dessa dagar med genomgång av SBN pg 42 A och dess utvidgade betydelse 1975. Denna information har hjälpt till och skapat större förståelse för de krav som Handikapprådet i Nacka kommun tidigare framfört.

Vi hoppas att alla kommuner i landet skall få denna information och att den leder till större förståelse för de problem den handikappade ställs inför både i den inre och yttre miljön.

NACKA KOMMUN
För handikapprådet
Gunnel Stål
Genom

Siv Söderberg
Handikappkonsulent

**Denna rapport hänför sig till forskningsanslag 760772-3 från
Statens råd för byggnadsforskning till Bygginfo, Stockholm.**

R62: 1978

ISBN 91-540-2894-9

Statens råd för byggnadsforskning, Stockholm

Art.nr: 6600762

**Abonnemangsgrupp:
X. Samhällsplanering**

**Distribution:
Svensk Byggtjänst, Box 1403
111 84 Stockholm**

Cirkapris: 40 kr exkl moms